

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

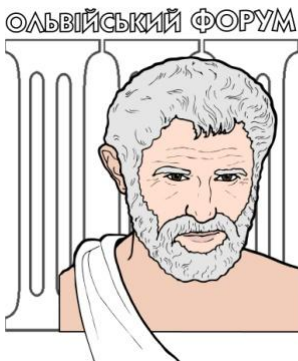

**ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2017:
стратегії країн Причорноморського регіону
в геополітичному просторі**

ТЕЗИ

XI Міжнародна науково-практична конференція
8–11 червня 2017 р., м. Миколаїв

**Актуальні проблеми міжнародних відносин: глобальний
та регіональний аспекти.
Публічне управління та адміністрування в умовах
децентралізації влади та наближення
її до європейських стандартів.**

Миколаїв
2017

Ольвійський форум – 2017 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі : тези. Актуальні проблеми міжнародних відносин: глобальний та регіональний аспекти; Публічне управління та адміністрування в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів : в рамках XI Міжнародної науково-практичної конференції 8–11 червня 2017 р., м. Миколаїв / Чорноморський національний університет ім. Петра Могили. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 132 с.

СЕКЦІЯ

Актуальні проблеми міжнародних відносин: глобальний та регіональний аспекти

УДК 327(73)«20»

Богданова Т. Є.,
канд. іст. наук, доцент кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

АМЕРИКАНСЬКІ «МОЗКОВІ ЦЕНТРИ» ПРО ЕВОЛЮЦІЮ МІЖАМЕРИКАНСЬКИХ ВІДНОСИН НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

«Мозкові центри» США (*Think Tanks*) відіграють впливову роль у процесі прийняття зовнішньополітичних рішень. За підрахунками Дж. МакГанна з Університету Пенсільванії США мають 1835 «мозкових центрів», займаючи за цим показником перше місце в світі. За даними «2016 Global Go To Think Tank Index Report» до провідних аналітичних центрів США належать: 1) Інститут Брукінгса (*Brookings Institution*), 2) Центр стратегічних та міжнародних досліджень (*Center for Strategic and International Studies*), 3) Фонд Карнегі за міжнародний мир (*Carnegie Endowment for International Peace*), 4) РЕНД Корпорейшн (*RAND Corporation*), 5) Міжнародний центр імені Вудро Вільсона (*Woodrow Wilson International Center for Scholars*), 6) Рада з міжнародних відносин (*Council of Foreign Relations*), 7) Фонд «Спадщина» (*Heritage Foundation*) та інші.

Серед «мозкових центрів», що спеціалізуються на міжамериканських відносинах, чільне місце посідає така організація як Міжамериканський діалог (*Inter-American Dialog*) зі штаб-квартирою у Вашингтоні. Міжамериканський діалог є провідною організацією в сфері аналізу та прогнозування відносин у Західній півкулі. З 2010 р. ІАД входить до Топ-2% рейтингу американських «мозкових центрів», у рейтингу за 2016 р. посідає 34 місце. У 2014 р. лондонський *Prospect Magazine* назвав ІАД «мозковим центром» року в США.

Діалог був заснований у 1982 р. американським дипломатом С. Ліновіцем та екс-президентом Еквадору Г. Пласа. Президентом організації з 2010 р. є Майкл Шифтер. Метою організації визначено

сприяння «зміцненню демократичного управління, процвітання і соціальної справедливості в Латинській Америці і Карибському басейні», удосконалення комунікацій та підвищення якості дебатів та рішень, що приймаються з стратегічних питань у Західній півкулі.

Головними сферами досліджень на сьогоднішній день є: 1) верховенство закону; 2) Китай і Латинська Америка; 3) освіта; 4) енергетика, зміна клімату і видобувна промисловість; 5) міграція, грошові перекази та розвиток. Міжамериканський діалог нараховує понад 130 членів зі США, Канади та країн ЛАКБ, серед яких колишні президенти, прем'єр-міністри, члени кабінету, законодавчих структур, бізнес-структур та ЗМІ країн Західної півкулі, зокрема, О. Аріас (Коста-Ріка), М. Бачелет (Чилі), Х. Домінгес (США), Ф.Е. Кардозо (Бразилія), Р. Лагос (Чилі), Х. Перес де Куельяр (Перу), Х.М. Сантос (Колумбія), М. Торріхос (Панама), П. Хакім (США). Організація видає декілька щоденних оглядів, найвідомішим з яких є «Латиноамери-канський консультант» (*Latin America Advisor*). ІАД є неприбутковою організацією, що фінансується за рахунок внесків приватних осіб, корпорацій, урядів і фондів.

Провідні аналітики Міжамериканського діалогу відзначають на початку ХХІ ст. як зменшення уваги Вашингтону до Латинської Америки, так і помітний занепад престижу і впливу США в регіоні, найнижчою точкою якого Почесний президент ІАД П. Хакім вважає 2006 рік. Зростають виклики регіональній гегемонії США з боку регіональних (Бразилія) та позарегіональних акторів (Китай, РФ, ЄС). Так, професор Гарварду Х. Домінгес визначає п'ять ключових змін міжнародної системи на початку ХХІ ст., що вплинули на еволюцію міжамериканської системи відносин: 1) нові можливості для країн ЛАКБ через піднесення Китаю на світових ринках; 2) збільшення шансів країн ЛАКБ на протидію великим державам і міжнародним фінансовим інститутам унаслідок товарного буму в першому десятилітті; 3) злам міжнародної системи, спричинений зовнішньої політикою США на початку ХХІ ст., та як наслідок, спроби збалансувати їх владу; 4) крах міжамериканського ідеологічного консенсусу, що виник у 1990-ті роки, та ширша гетерогенність державної поведінки; 5) інтенсифікація процесів секьюритизації двосторонніх відносин з США, особливо для держав північної половини ЛАКБ (тобто Мексики та Центральної Америки).

Наприкінці квітня 2017 р. аналітики всього світу, в тому числі й ІАД, підбивали підсумки перших 100 днів 45-го президента США, акцентуючи увагу насамперед на відповідності реальних дій нової республіканської адміністрації передвиборчим заявам Дональда Трампа. На думку М. Шифтера, 100 днів Трампа вочевидь показали, що

президент немає чіткого напрямку своєї діяльності, його радники прагнули приборкати ініціативи, які матимуть негативні наслідки для США. М. Шифтер підкреслює, що рівень популярності новообраного президента – 44 % – є надто низьким для перших ста днів.

Отже, за сучасних умов «мозкові центри» США мають значний вплив на процес прийняття Вашингтоном зовнішньополітичних рішень. Міжамериканський діалог є однією з провідних організацій експертного середовища США у сфері аналітики й прогнозування розвитку міжнародних відносин у Західній півкулі.

УДК 327

Бойченко Г. В.,

канд. іст. наук, старший викладач кафедри
міжнародних відносин та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

СУТНІСТЬ ТА СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Обов'язковими елементами сучасного виробництва є результати науково-технічних досліджень, нові технології, наукові програми, плани та прогнози, автоматизовані системи наукової організації праці тощо. Роль науки, яка забезпечує теоретичну, духовну сторону практичної діяльності дедалі зростає у виробництві. Безпосередньо це проявляється у науково-технічному прогресі, який став головним чинником економічного прогресу.

Сучасний етап науково-технічного прогресу прийнято називати науково-технічною революцією. Насамперед, необхідно уточнити співвідношення даних понять.

Науково-технічний прогрес – це поступальний рух науки і техніки, еволюційний розвиток усіх елементів продуктивних сил суспільного виробництва на основі широкого пізнання й освоєння зовнішніх сил природи, результатом якого є послідовне вдосконалення техніки, технології та організації виробництва, підвищення його ефективності.

Науково-технічна революція – це більш вузьке поняття. Вона є однією зі стадій чи форм науково-технічного прогресу, коли останній набуває прискореного, стрибкоподібного характеру. Проявом науково-технічної революції є докорінна перебудова всієї технічної і технологічної основи виробництва, його організації й управління, які здійс-

нюються на базі практичного використання фундаментальних відкриттів сучасної науки.

При визначенні сутності науково-технічної революції слід, насамперед, звернути увагу на органічну єдність науки та техніки в процесі їхнього розвитку. Сучасна техніка і технологія неможливі без втілення в них наукових досягнень.

У сучасному виробництві чітко проявляється тенденція до технологічного застосування науки і неухильне поступове перетворення її у безпосередню продуктивну силу. Цей процес має два взаємопов'язаних напрямки. По-перше, результати наукових досліджень втілюються в техніці, технології, у матеріальному виробництві взагалі, тобто наука виконує так звану матеріально-технічну функцію. По-друге, наукові знання впливають на самих виробників, на людей, їхній світогляд, творчі здібності. В ході розгортання науково-технічної революції ця тенденція проявляється дедалі чіткіше, все нагальнішою стає об'єктивна необхідність вдосконалення творчих здібностей особистості, все більше зростає значення духовного розвитку трудящих як вирішального фактора матеріального виробництва. Без інтелектуального розвитку людини-робітника, інженера, техника, організатора виробництва неможливий і успішний розвиток техніки, технології, використання їх у виробництві.

На думку вчених, науково-технічна революція бере початок у середині 50-х років ХХ ст. з упровадженням комплексної механізації, з космізацією, появою електронно-обчислювальних машин.

Сучасний етап науково-технічної революції все більше пов'язується з такими її пріоритетними напрямками, як автоматизація, роботизація, кібернетизація, розвиток мікроелектроніки, біотехнології, інформатики.

Основою власне автоматизації є комп'ютерна техніка. Водночас дедалі більшу роль у житті суспільства відіграє інформатика. Тому сучасний етап науково-технічної революції можна назвати комп'ютерно-інформаційним. Суттєві зміни найважливіших параметрів комп'ютерів за останні десятиріччя привели до кардинальних змін у галузі інформаційної техніки й технології, які можна визначити як перехід до так званої безпаперової інформації. Зміст якісно нової технології інформаційних процесів полягає у звільненні мозку людини від нетворчої, механічної, рутинної роботи, у передачі значної частини такої роботи машинам з метою звільнити резерви мозку для творчої діяльності різних видів, у тому числі з переробки та використання інформації.

Основними соціальними наслідками науково-технічної революції є: загострення екологічної ситуації; зміна взаємовідносин у системі «лю-

дина – техніка»; зміна змісту і характеру праці; зростання частки висококваліфікованих робітників і спеціалістів, що здійснюють обслуговування нової техніки і технологій; підвищення вимог до культурно-технологічної та інтелектуальної підготовки кадрів; прискорення структурних змін у сфері людської діяльності; «інтернаціоналізація» суспільних відносин; втрата людиною емоційності, інтелектуальне перевантаження, формалізація контактів, одностороння, технічна свідомість; виникнення проблем біологічної і психологічної адаптації людини в звичайних і екстремальних умовах навколишнього середовища; проблема подальшого вдосконалення системи освіти.

УДК [94:341.71:327](477+479.25)

Вовчук Л. А.,

канд. іст. наук, старший викладач,
ЧНУ ім. П. Могили,
м. Миколаїв, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ ВІРМЕНСЬКОГО ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА В УКРАЇНІ (1918–1920 рр.)

З приходом до влади на українських територіях у квітні 1918 р. Гетьманату, уряд гетьмана Скоропадського активно сприяв відкриттю в Україні дипломатичних місій і консульських установ іноземних держав, які виникли після розпаду колишньої Російської імперії.

Серед таких було й вірменське посольство, яке було встановлене у Києві. А з серпня 1918 р. за сприянням посла Вірменії Григорія Сергієвича Дзамояна в Українській Державі Вірменський комісаріат (займався питаннями евакуації вірменських офіцерів і солдат, що поверталися з фронту, а потім за наказом Вірменської національної ради було реорганізовано у «Представництво вірменської національної ради») призначив в Одесі своїх представників, відомого вченого-винороба В. Є. Таїряна (Таїров) і підполковника князя Туманова, які працювали до кінця вересня 1918 р., що було пов'язано з трансформацією Вірменського комісаріату у дипломатичну місію, у зв'язку з чим на початку жовтня консулом Республіки Вірменія в Одесі був призначений М.иБ. Попов.

Перед вірменським консулом в Одесі стояла низка питань, пов'язаних із затвердженням перепускних карток, паспортів, а також евакуацією військовополонених, військових та вірменських біженців-

жертв геноциду, що знайшли притулок у місті, чисельність яких дорівнювалась 8 тис. осіб. З метою забезпечення ефективної діяльності консульства у вище зазначених напрямках, за особистою ініціативою М. Б. Попов побудував свій дипломатичний корпус, поділивши його на чотири відділи. Однак, як зазначає у своїй праці Д. Давтян, консульство працювало без вірчої грамоти, без необхідних засобів, фінансів, які потрібні були для купівлі меблів та будинку для потреб консульства, про що зазначав у своєму листі М. Б. Попов, адресованого вірменському послу Г. С. Дзамяну від 4 січня 1919 р., де окрім цього мова йшла й про затвердження дипломатичного корпусу, який мав складатися з 7 осіб, віце-консула, двох спеціальних доручень і трьох осіб обслуговуючого персоналу.

У результаті 13 січня вірча грамота дійшла до Одеси, Е. Х. Мелікян був призначений консульським секретарем, а остання частина дипломатичного корпусу була призначена за особистим наказом М. Б. Попова.

Також потрібно підкреслити й той факт, що у фінансовій діяльності консульства допомагала місцева вірменська громада, яка здійснювалась завдяки засобам, що поступали від благодійних вечорів та введеному «національному податку».

З наближенням армії більшовиків до Києва, більшість іноземних дипломатів залишають місто та евакуюються до Одеси. В одеській пресі 31 (18) січня 1919 р. з'являється стаття, у якій повідомляється, що в Одесу з Києва прибув вірменській посол на Україні Г. С. Дзамоев, залишивши Київ одночасно з рядом іноземних представників. Також зазначалося, що в Одесі вірменській посол вступив в переговори з місцевою владою щодо питань закупівлі й вивезення продовольчих товарів для Вірменії. Таким чином, в місті зібралась уся вірменська дипломатична місія, оскільки раніше до Одеси прибув й Харківській консул доктор Мелікянц. Не дивлячись на те, що голова совнаркому, Х. Раковський зазначив бажаним перебування дипломатичної місії та консульств Вірменії на території України, генконсульство та Місія Республіки Вірменія, внаслідок політичного становища в країні та в місті була вимушена майже припинити свою подальшу діяльність. Як відомо, радянські війська 6 квітня 1919 р. вступили в Одесу. Наступного дня, 7 квітня, Вірменська дипломатична місія та генконсул з консульським штатом разом із союзниками на Французькому військовому кораблі залишили Одесу, і шляхом через Константинополь-Батумі-Тифліс прибули до Єревану. Напередодні евакуації, 5 квітня М. Б. Попов призначає консульського секретаря Є. Х. Мелікяна виконуючим обов'язків генконсула та передає усі речі та справи консульства. Залишившись в Одесі, Є. Х. Мелікян намагався налагодити кон-

такт з радянським українським урядом. Проте 25 травня були зачинені усі вірменські установи.

Лише з приходом Російської Добровольчої армії вірменське консульство відновило свою діяльність. За короткий час Є. Х. Мелікян формує консульський штат, який складався з 11 осіб та активно починає займатися питанням біженців, яких на той час залишалося біля 3 тис. осіб.

Досить цікавим є той факт, що генконсульство діяло без відома Республіки Вірменія, про що свідчить відправлений 24 вересня Є. Х. Мелікяном рапорт МЗС Вірменії, яке в Єревані отримали лише 4 листопада, де зазначалося, що після віддалення радянської влади Вірменське генконсульство відразу вивісило свій прапор і поновило свою діяльність. І чи не заперечуватиме уряд від надання подальших генконсульству необхідних вказівок для діяльності та щодо офіційного визнання Мелікяна генеральним консулом.

Проте, зі встановленням радянської влади, 8 лютого 1920 р. діяльність генконсульства була заборонена.

УДК 327

Габро І. В.,

канд. політ. наук, старший викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

Біленко А. О.,

магістрантка спеціальності міжнародні відносини,
ЧНУ ім. П. Могили,
м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ІНДІЇ ТА АФГАНІСТАНУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Наразі Індія впевнено входить в першу десятку світових держав за своїм військовим потенціалом. Збройні сили Індії поступаються арміям США, Росії та Китаю, але все одно дуже сильні і численні. По-іншому в країні з населенням близько 1,3 мільярда чоловік бути і не могло. За рівнем військових витрат в 2014 році Індія розташовувалася на 7 місці в світі – 50 мільярдів доларів (дані Стокгольмського інституту дослідження проблем світу). У збройних силах Індії служить понад 1,3 мільйона чоловік (3 місце в світі). Говорячи про Збройні сили

Індії, варто пам'ятати, що Індія є найбільшим в світі імпортером озброєнь (за даними на 2012 рік), а також володіє ядерною зброєю і засобами її доставки.

Індія нарощує потенціал власного оборонно-промислового комплексу. Вірно вибрані свого часу пріоритети внутрішньої політики країни, що передбачають інвестиції у вищу освіту населення, дозволили створити міцний фундамент для отримання власних високо-технологічних рішень.

За останні кілька років індійсько-афганські відносини серйозно змістилися в бік стратегічного військового партнерства. З 2009 р. почастішали заяви представників обох держав щодо посилення співпраці в боротьбі з тероризмом. У 2011 р. вони підписали угоду, за якою Індія зобов'язується поставляти Афганістану розвідувальні вертольоти і надавати допомогу в підготовці кваліфікованих кадрів. Після підписання угоди в Нью-Делі неодноразово заявляли, що Росія буде допомагати Афганістану в справі відновлення країни і після 2014 р.

У травні 2013 р. з'явилися перші повідомлення щодо того, що Індія розглядає питання про постачання в ІРА військової техніки. За угодою 2013 р. м. Нью-Делі зобов'язався поставляти в Афганістан так звані вантажі нелегального характеру. Однак офіційні представники Індії в ісламській республіці дали зрозуміти, що питання про постачання летальних вантажів буде обговорюватися в рамках візиту Хаміда Карзая, який, за словами його прес-секретаря, «проситиме від Індії всі види військової допомоги для зміцнення збройних сил і органів правопорядку».

26 листопада 2013 року уряд ІРА направило Індії лист з проханням про можливу передачу виведеної нею з арсеналу військової техніки. Озброєння і техніка необхідні Афганістану, щоб швидко зміцнити власні сили безпеки в зв'язку з виведенням військ НАТО після 2014 р. Варто відзначити, що це був вже третій запит подібного роду, що надійшов в 2013 р. Складається враження, що Афганістан починає відчувати велику потребу у військовій продукції і розглядає Індію як природного союзника у вирішенні цього питання.

Індійські чиновники вкрай обережно реагували на запити Карзая, посиляючись на брак обладнання і можливе порушення прав інтелектуальної власності російських виробників. А найбільш імовірною причиною є побоювання, що індійське зброя може потрапити в руки талібських бойовиків. Крім того, передача військового обладнання і техніки буде розглядатися іншим регіональним гравцем, Пакистаном, як крок до зміцнення впливу Індії в регіоні, що неминуче спричинить за собою ескалацію давнього конфлікту. Цьому може сприяти і та об-

ставина, що в серпні 2013 р. на спірній території, в Кашмірі, стався ряд сутичок між індійськими військами і бойовиками «Талібану». Ймовірно, пакистанська розвідка почала використовувати талібів для розпалювання вогнищ бойових дій на спірних з Індією територіях. Головна небезпека, згідно індійським джерел, складається в тому, що таліби є більш навченою і серйозною силою, ніж кашмірські бойовики. Тому не можна виключати того, що для боротьби з ними Індії необхідно буде проводити великі операції і просити про допомогу у афганських командирів, які мають досвід боротьби проти збройної талібської опозиції. Посилання на згадані індійські джерела.

Отже, як бачимо Індія намагається досить активно закріпитися у даній країні, сприяючи активному розвитку військово-технічної співпраці з Афганістаном, але побоювання Пакистану втратити контроль над цією територією і поширення там впливу Індії, призводить до ослаблення діалогу між країнами.

УДК 316.334

Звездова О. О.,
викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики
ЧНУ ім. П. Могили,
м. Миколаїв, Україна

ОФІЦІЙНА ПОЗИЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩО- ДО СТАТУСУ ПРИДНІСТРОВ'Я

Міжнародні організації, що задіяні в посередницькій діяльності з врегулювання конфліктів навколо де-факто держав пострадянського простору, грають важливу роль у цьому процесі. Разом з тим не можна не враховувати, що кожна з країн, що входить в ту чи іншу міжнародну урядову організацію, має на пострадянському просторі і свої особливі інтереси, таким чином може впливати на рішення самої міжнародної організації.

Міжнародними організаціями накопичений позитивний досвід з врегулювання подібних конфліктів, про що свідчить припинення бойових дій на територіях таких де-факто держав і переведення подібних конфліктів у заморожену фазу. З іншого боку, до цього часу не вирішене питання із статусом подібних державо подібних утворень, жоден конфлікт не може вважатися повністю вирішеним. Тому провідні міжнародні організації продовжують приділяти значну увагу

феномену де-факто держав і конфліктів навколо них на пострадянському просторі.

Одним з таких конфліктів став придністровський конфлікт. Після липня 1992 року бойові дії були припинені і конфлікт перейшов у «заморожену» фазу. Але головним наслідком стало утворення де-факто держави під назвою «Придністровська Молдавська Республіка», що офіційно є не визнаною міжнародним співтовариством і являється одним із головних чинників регіональної нестабільності в Європі. Незважаючи на численні переговори з цього питання, за посередництвом Росії, України і впливових міжнародних організацій досягти угоди щодо статусу Придністров'я не вдалося до цього часу так і не вдалося.

З 1993 року головним посередником у цьому конфлікті вважається місія ОБСЄ, яка постійно сприяла проведенню мирних переговорів між Молдовою і ПМР. Особливою активністю відзначилися переговори у форматі «5+2», в яких беруть участь Молдова і ПМР як сторони конфлікту, Росія, Україна і ОБСЄ як посередники, а також США і ЄС як спостерігачі. Переговори були перервані у 2006, потім вони декілька разів відновлювалися у 2011 і 2016 роках. Окрім прямого політичного врегулювання ОБСЄ акцентує увагу на заходах зміцнення довіри і міжлюдських контактах шляхом неофіційних переговорів під час зустрічей експертів з гуманітарних і соціальних сфер.

Що стосується питання визнання ПМР, то офіційна позиція ОБСЄ була висловлена президентом головної в організації Австрії С. Курцом, що запропонував у 2017 році ідею особливого статусу Придністров'я у складі неподільної і унітарної Молдови.

У конфлікті навколо самопроголошеної ПМР ООН майже не брала участі. Лише у 2007 році дослідники відзначають перше згадування Придністров'я у резолюції. Але обидві сторони конфлікту неодноразово зверталися до організації за допомогою. Наприклад, у 2011 році міністр закордонних справ Молдавії Наталія Герман у своєму виступі перед Генеральною Асамблеєю ООН закликала сприяти виведенню російських військ з даної території, які знаходяться там з розпаду Радянського Союзу. Але це питання не є врегульованим і досі.

Європейський Союз також не є офіційним посередником, але бере участь у переговорах «5+2» в якості спостерігача. Офіційні представники ЄС неодноразово заявляли, що конфлікт навколо ПМР не є ускладненим релігійним чи етнічним протистоянням, а має суто економічну основу. Щодо питання статусу Придністров'я ЄС також підтримує ідею територіальної цілісності Молдови, але за умови її федералізації. Хоча головним питанням залишається проблема надан-

ня владних функцій Тирасполлю у тому обсязі, який не зашкодить центральній владі.

Отже, виходячи із вищезгаданого, можна зробити висновок, що питання статусу так званої де-факто держави Придністровська Молдавська Республіка залишається у порядку денному провідних міжнародних організацій, що регулюють сферу безпеки в Європі. Головною з них є ОБСЄ, яка пропонує спеціальний статус Придністров'я у складі унітарної Молдови. Юридичні деталі такого особливого статусу знаходяться у процесі розробки, але новий варіант вирішення конфлікту вбачається цілком реальним і здатним задовольнити обидві сторони.

УДК 327:623.094(73+477)"20"

Лимар М. Ю.,
аспірантка кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБОРОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЗА ПРЕЗИДЕНТСТВА Б. ОБАМИ: ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ НАДАННЯ УКРАЇНІ ЛЕТАЛЬНОГО ОЗБРОЄННЯ

Вигідне геополітичне положення надає Україні статус перспективного союзника для трансатлантичної спільноти. Підвищення обороноздатності є одним з найбільш актуальних питань для України і фінансова та технічна допомога Сполучених Штатів виступає як фактор, що може допомогти запобігти подальшій ескалації агресії та утримати Російську Федерацію від просування вглиб країни. Тісне співробітництво з США дає Україні змогу наблизитися до ЄС, інтеграція до якого залишається неможливою доки не буде розв'язано українсько-російський конфлікт.

Різномірний аналіз двосторонніх відносин США та України знайшов своє відображення у напрацюваннях значної кількості зарубіжних та вітчизняних політологів, фахівців з міжнародних відносин, зокрема, З. Бжезінського, Д. Чоллета, С. Воегрела, В. Мореллі, А. Гетьманчук, Г. Мернікова, І. Мединського та інших дослідників.

Зовнішньополітичний курс адміністрації Б. Обами на «перезавантаження» відносин з Росією викликала в свій час хвилю дискурсів щодо ролі України у даному процесі. Директор Інституту світової

політики А. Гетьманчук, зауважує, що Україна першочергово розглядалася «партнерами по перезавантаженню» в якості своєрідної «розмінної монети» у вирішенні власних прагматичних завдань. Проте військово-політичний конфлікт на Сході України змусив США відмовитися від такого підходу, що дозволило нашій державі розраховувати на реалізацію власних національних інтересів.

Позаблоковість, фактично, так і не стала гарантом політико-територіальної цілісності України. Відступ від європейської політики колишнього президента України і так звана Революція гідності внесли корективи у формування європейської системи оборони. Таким чином, відносини України і США продовжили розвиватися на фоні зміцнення трансатлантичного співробітництва, що стало важливим фактором для Європи загалом.

Практика переговорів у Мінську доводить, що дипломатичні методи є малоефективними без економічних санкцій. Окрім того, «жорстка сила» може значно посилити вплив на агресора. Питання про військову підтримку України залишається своєрідним індикатором Західної єдності. Ідею надання Україні зброї, зокрема смертоносної, за президентства Б. Обами підтримували переважно республіканські сили в Сенаті США та фахівці Вашингтонського Центру зі стратегічних та міжнародних досліджень. З їх точки зору, таке озброєння мало б встановити хоча б відносний паритет сил на Сході України. З 2014 року Сполучені Штати активно підтримує Україну, надаючи їй фінансову допомогу на потреби озброєння. До \$ 70 млн, які на той час Вашингтон вже планував виділити на дані цілі, було додано ще \$ 46 млн на потреби військових та прикордонну оборону.

Існує і альтернативна позиція. Проти вирішення конфлікту шляхом використання летальної зброї виступав сам Б. Обама, зазначаючи, що така допомога Україні могла б мати протилежний ефект і здатна ще більше загострити кризу на Сході нашої держави. Після того, як у 2014 році на Донеччині було збито Боїнг-777 авіакомпанії Малайзія Ейрлайнс, що виконував рейс МН-17, внаслідок чого загинуло 300 мирних людей, Б. Обама чітко окреслив свою позицію: надання летального озброєння супроводжується надто високими ризиками, оскільки воно може потрапити до рук тих, хто представляє неконтрольовану силу. Точку зору колишнього керівника Білого дому підтримали у Центрі трансатлантичних досліджень у США, оскільки існує ризик про захоплення зброї сепаратистами, або навмисний перепродаж до їх рук шляхом реалізації корупційних схем. Таким чином, у даному контексті, мирне вирішення питання з можливістю впливати на обидві сторони конфлікту вважається пріоритетним. Окрім того, експерти Центру

зазначають, що Україну не варто розглядати без РФ з історичних причин. В інтересах США є не фактичне примирення України та РФ.

Один з важливих кроків на шляху до прийняття позитивного для України рішення щодо надання їй військово-оборонної допомоги мав місце у лютому 2015 року, коли було презентовано нову Стратегію національної безпеки США. У п'ятому розділі, США підкреслюють обороноздатність НАТО як гаранта трансатлантичної безпеки. Вашингтон запевняє в готовності підтримати своїх союзників в конфлікті. Очевидно, що Стратегія-2015 могла б стати основою для розширення трансатлантичного партнерства, а військово-технічна допомога Україні – закласти основи для більш тісних відносин між державами. 8 червня 2015 року. Сенатори США переважною більшістю голосів узгодили надання Україні летального озброєння в рамках затвердження закону про оборонний бюджет на наступний фінансовий рік. За витрати Пентагону обсягом \$ 612 млрд проголосував 71 сенатор. Проте суттєвих змін в українсько-американських відносинах, – понад реалізації запланованої допомоги, – за 2016 рік не простежувалося. Більш того, на відміну від колишнього керівника Білого дому, який ще в 2014 році ухвалив «Акт на підтримку свободи в Україні», президент США Д. Трамп, ще не окреслив однозначну позицію щодо українського питання, зосередившись на збільшенні присутності США у Європі. Тим не менш, 9 березня 2017 року нижня палата Конгресу США все таки підтримала рішення про надання \$ 150 млн військової допомоги Україні, включаючи витрати на летальне озброєння оборонного характеру. Остаточне рішення залишається за Сенатом та президентом Д. Трампом.

Підводячи підсумки, зазначимо, що нелетальна підтримка нашої держави та забезпечення України оборонним озброєнням може допомогти запобігти подальшій ескалації агресії та утримати РФ від просування вглиб країни. Разом із тим, питання надання летальної зброї залишається поки не вирішеним і адміністрація Д. Трампа не розглядає його як магістральний напрямок зовнішньополітичної стратегії відносно України. Тісне співробітництво з США надасть Україні змогу наблизитися і до ЄС, інтеграція до якого залишається неможливою поки не буде припинено військові дії на сході України та розв'язано українсько-російський конфлікт, який підриває економіку нашої держави та послаблює її в інших життєво важливих сферах. Допомога США здатна сприяти посиленню оборони України, подоланню кризи та подальшій стабілізації, що, в свою чергу, надасть їй можливість продовжувати брати участь у європейських інтеграційних процесах.

Погромський В. О.,
канд. іст. наук, старший викладач,
ЧНУ ім. П. Могили,
м. Миколаїв, Україна

ІСТОРІЯ ДІЯЛЬНОСТІ АМЕРИКАНСЬКИХ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ У 20-х рр. ХХ ст. НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ АМЕРИКАНСЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ДОПОМОГИ

Одним із найважчих викликів ХХ ст. для України була політична, соціальна та економічна політика радянської влади під зверхністю якої опинились значні території етнічних українських земель. Знищення російськими більшовиками української державності, фактичне військове захоплення УНР силами «робітничо-селянської червоної армії» РСФРР у 1919 р. призвело до того, що переважна більшість українського населення вважалось «неблагонадійним» з політичної точки зору. Особливо це стосувалось селянства. Тож на тлі загального впровадження військового комунізму та продрозкладки економічне становище населення в Україні ставало важким та злидненным.

Не останню роль у розгортанні важкої продовольчої кризи відіграли і масштабні перетворення, що впроваджувались більшовиками у виробництві та господарюванні. Вони фактично зводились до примусового вилучення продовольства та засобів виробництва, заборони приватної власності, заборони вільної торгівлі. Все це призвело до розгортання в Україні голоду 1921–1923 рр., який помилково називають «голодом у Поволжі», але за своєю географією він охопив 35 губерній колишньої Російської Імперії (Поволжя, Південну, Східну та Центральну Україну, Бессарабію, Крим, Башкирію, Білорусь, Казахстан, частково Приуралля та Західний Сибір) з населенням більш 90 млн осіб, з яких голодувало більше 40 млн осіб.

У запропонованому матеріалі автор акцентує увагу на діяльність американських допомогових організацій в Україні за часів голоду 1921–1923 рр. Однією із найбільш ефективно працюючих та дієвих можна вважати Американську адміністрацію допомоги АРА – АРА (American Relief Administration).

АРА запропонувала свою допомогу голодуючим України у листопаді 1921 року, однак спочатку відмовилася від укладання окремої угоди щодо своєї діяльності з урядом УСРР. Голова АРА Герберт Гувер вважав договір від 20 серпня 1921 р. з Урядом Ульянова-Леніна

достатнім для діяльності в Україні. Однак порозуміння дійти не вдалось, і угода з урядом УСРР була підписана 10 січня 1922 року. Як і в Росії основними видами допомоги були речові та продовольчі пакунки, забезпечення харчування дітей у спеціальних їдальнях, постачання ліків до медичних установ, протиепідемічні заходи.

Перешкодою своєчасному наданню допомоги від АРА стало рішення ЦК РКП(б) «не розширювати роботу АРА поза межами Поволжя». Українському уряду було заборонено проводити «підготовчі роботи для сприяння діяльності АРА в Україні». На початку 1922 р. основним видом допомоги голодуючим УСРР були продовольчі та речові пакунки, які розповсюджувались єврейським комітетом «Джойнт» (який діяв разом із АРА) серед єврейського населення. Перші їдальні АРА, в яких харчувалися голодуючі не залежно від національної належності, почали діяти в Україні з квітня 1922 р. З травня цього ж року за сприяння уряду радянської України мережа цих їдалень розширилась. До 15 серпня 1922 р. харчування АРА отримувало майже 850 тис. дітей та 800 тис. дорослих, тобто біля 44 % голодуючих в Україні. Калорійність раціону харчування становила 460 ккал. на день. У жовтні 1922 р. АРА підписала з урядом УСРР новий договір. Згідно цього документа збільшувалась калорійність харчування в їдальнях до 660 ккал., однак зменшувалась чисельність цих установ).

Варто зазначити, що АРА відіграла важливу роль у рятуванні голодуючих у радянській Україні. Розміри гуманітарної підтримки Американської адміністрації допомоги перевищували обсяги гуманітарних вантажів, що були надані усіма іншими закордонними допомоговими організаціями разом узятими. Ця допомога була більшою за обсягом ніж допомога уряду УСРР. Більшовики відчували загрозу через те що, на їх думку, АРА буде займатись підтримкою антибільшовицьких сил у республіці та здійсненням розвідувальної діяльності. Через це робота АРА в СРСР у червні 1923 р. була припинена, відповідно це відбулося і в Україні.

Тихоненко І. В.,
аспірантка кафедри міжнародних
відносин та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ПІВДЕННА АЗІЯ АБО ІНДІЙСЬКИЙ СУБКОНТИНЕНТ: ДИСКУРС ПОЛІТОЛОГІВ ТА ГЕОГРАФІВ

Південна Азія є одним із регіонів, що з точки зору феномену регіоналізму був названий «регіоном без регіоналізму». Проте, у межах географічного критерію, існування Індії як геополітичного центру регіону та військово-політичної протидії у форматі Індія-Пакистан, підтверджує доцільність розгляду Південної Азії як окремого регіону. Привертає увагу до Південно-азійського регіону також і дискурс, який існує серед політологів та географів з приводу визначення його меж.

Розглядаючи Південно-азійський регіон, неодноразово зустрічається його визначення-синонім як Індійський субконтинент. Зокрема, географ Д. Стемп назвав Південну Азію Індійським субконтинентом через її відмежування від іншої частини азійського континенту безперервним бар'єром гір на півночі. Цей досить немалий регіон «затиснутий» між великими гірськими ланцюгами та Індійським океаном. У свою чергу, країни регіону омиваються водами Індійського океану, зокрема, Аравійським морем на заході, Бенгальською затокою та Андаманським морем на сході. Південно-азійський субконтинент розкинувся на площі близько 448,000 км. кв., або 10 % від континенту.

Сучасна географічна література розглядає Південну Азію як «географічно дискретну область» в оточенні природних бар'єрів. Звичайно, не можна ігнорувати важливість картографічного розгляду регіону, проте, геополітика також є стратегічним механізмом, який може сформувати регіон. У концепції регіональних комплексів безпеки представника Копенгагенської школи міжнародних відносин Б. Бузана виділення Південно-азійського субкомплексу є прикладом як геополітика визначає регіональний поділ світу.

Пояснюючи своєрідність Південно-азійського регіону, С. Кoen зазначає, що Південна Азія є ідеальної відправною точкою як геополітичний регіон, відокремлений від оточуючих областей і регіонів за своєю природою, культурними, соціальними відмінностями, політикою, а також значною мірою, релігійним фактором.

Провідні західні університети мають у своїй структурі науково-дослідні центри із вивчення Південної Азії. Кожен з них включає до

регіону визначену низку держав, досліджуючи їх під загальною назвою «Південна Азія». Наприклад, Центр Досліджень Південної Азії Кембриджського університету ідентифікує регіон Південної Азії в такий спосіб. Це – Індія, Пакистан, Шрі-Ланка, Бангладеш, Бірма, але, протягом останніх двадцяти років, були розширені кордони регіону, досліджуючи Таїланд, Малайзію, Сінгапур, В'єтнам, Камбоджу, Лаос, Індонезію, Філіппіни і Гонконг. Дослідники Південної Азії в університеті Торонто (Канада) апелюють до інституційного підходу, визнаючи Південну Азію в межах Південно-азійської асоціації регіонального співробітництва (СААРК). Південно-азійські центри Університету штату Мічиган, і Університету Вірджинії (США) включають до регіону діяльності СААРК Тибет, в той час, як Університет Рутгерса і Каліфорнійський університет (США) не розглядають Мальдіви в регіоні Південної Азії.

Демаркація географічного простору дає Південно-азійському регіону ім'я Британської Індії або Індійського субконтиненту, але розвиток Південної Азії у розрізі внутрішньополітичних та зовнішніх процесів засвідчує, що апелювання виключно до географічного виміру не є об'єктивним визначенням характеристики регіону на сучасному етапі. Межі Південної Азії також визначають крізь призму СААРК, утвореної в 1985 р. У такому інституційному підході простежується поєднання географічно близьких один до одного держав та їх політичного впливу. Тож, до СААРК входять такі країни – Афганістан, Бангладеш, Бутан, Індія, Мальдіви, Непал, Пакистан і Шрі-Ланка. Так, деякі дослідники вважають, що Афганістан не може бути включений до регіону ні географічно, ні культурно, так як об'єднуючим фактором виступає лише приналежність держави до мусульманського населення Південної Азії. У свою чергу, Б. Бузан оцінив Афганістан як «державу-інсулятор», яка відокремлює Південну Азію від геополітичної динаміки сусідньої Центральної Азії. Проте, входження Афганістану до СААРК у 2007 р. лише підтверджує тенденцію до розширення геополітичного простору Південної Азії.

Тобто, рівень взаємодії держав регіону у політичній сфері виходить за межі географічних кордонів Південної Азії. У зв'язку із такою розстановкою сил у регіоні та протидією Індія-Пакистан видається за доцільне застосувати поділ Азії здійснений науковцями В. Істом та О. Спейтом ще на початку 1950-х рр. Так, Азія визначалася наступним чином: 1) Південно-Західна Азія; 2) Індія та Пакистан; 3) Південно-Східна Азія; 4) Далекий Схід; 5) Радянська Азія; 6) «Висока Азія». Привертає увагу той факт, що Індія та Пакистан вже позиціонуються не як Британська Індія. До того ж, автори не погоджувалися із

застосуванням іншими західними науковцями назви «Індія» як географічного визначення «Індійсько-Пакистанського субконтиненту».

Тому, якщо з географічної точки зору Південна Азія є компактним регіоном, де Індія займає центральне місце, то з огляду на особливості міждержавних відносин у ньому (протистояння Індія-Пакистан), його внутрішніх та зовнішніх трансформацій на сучасному етапі не можливо недооцінювати вплив політичного чинника у підході до дослідження регіону.

УДК 378(477.73)

Тригуб О. П.,

д-р іст. наук, професор,
зав. кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики,
ЧНУ ім. П. Могили,
м. Миколаїв, Україна

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЧНУ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ (2003–2017)

У 2001 р. за ініціативою декана факультету політичних наук М. О. Багмета, підтриманою ректором Л. П. Клименком, постало питання про відкриття спеціальності «Міжнародні відносини». Правда, проти цього був налаштований проректор з навчально-виховної роботи О. М. Трунов, який навіть відмовився поставити свій підпис на проєкті навчального плану й інших документах. Передбачалося, що базовою кафедрою для цієї спеціальності мала стати кафедра історії та філософії, яка мала у майбутньому перетворитися на кафедру міжнародних відносин.

Кафедра була заснована наказом по університету як кафедра міжнародних відносин, історії та філософії, у складі якої налічувалось 7 штатних викладачів: д-р іст. наук, проф. П. М. Тригуб (завідувач), канд. філос. наук, доц. А. О. Осипов, канд. філос. наук, доц. Л. В. Броннікова, канд. іст. наук, доц. В. Л. Демченко, канд. іст. наук, доц. О. П. Тригуб, старший викладач Н. В. Маргеліс і асистент Т. Є. Богданова та 2 сумісники – канд. іст. наук, доц. В. О. Стремечька і канд. політ. наук, старший викладач О. В. Шевчук. У зв'язку з відкриттям спеціальності «міжнародні відносини» кафедра стала випусковою.

На нову спеціальність набрали 34 студенти, де проводили заняття з

фахових дисциплін: проф. П. М. Тригуб (всесвітня історія, вступ до спеціальності), канд. політ. наук, старший викладач О. В. Шевчук (теорія міжнародних відносин), канд. іст. наук, доц. О. П. Тригуб (історія дипломатії).

Наступного, 2004–2005 навчального року спеціальність мала вже 3 академічні групи, збільшився обсяг роботи. Відповідно були залучені сумісники – С. В. Пронь, фахівець з історії міжнародних відносин ХХ ст. та політолог-міжнародник О. В. Шевчук, а зав. кабінетом було призначено колишню студентку-політолога Ю. О. Седляр.

У грудні 2004 року з кафедри була виділена кафедра філософії і фахова кафедра отримала назву – міжнародних відносин та історії. На кафедрі залишилися чотири штатні викладачі: П. М. Тригуб, В. Л. Демченко, О. П. Тригуб, Т. Є. Богданова та 3 сумісники:

С. В. Пронь, О. В. Шевчук та Ю. О. Седляр. Остання навчалася в аспірантурі кафедри країнознавства ІМВ і завершувала підготовку дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку.

Починаючи з 2005 року кафедра постійно піклувалася про підвищення свого фахового складу. Так, у 2005 р. Т. Є. Богданова й Ю. О. Седляр захистили кандидатські дисертації, перша – у Дніпропетровському національному університеті, друга – в Інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

У 2006–2007 н. р. змінився склад кафедри. У кінці навчального року у складі кафедри налічувалось шість штатних викладачів: д-р іст. наук, проф. П. М. Тригуб (завідувач), канд. іст. наук, доц. Т. Є. Богданова, канд. політ. наук, старший викладач Ю. О. Седляр, канд. іст. наук О. С. Морозова, канд. іст. наук, доцент Н. В. Шевченко, викладач Н. В. Давидова і чотири сумісники: д-р іст. наук, професор С. В. Пронь, канд. іст. наук, доцент О. П. Тригуб – докторант Київського національного університету імені Тараса Шевченка, канд. політ. наук, доцент О. В. Шевчук та аспірант О. С. Копил. Завідувачем кабінету була призначена Т. В. Дацко.

У 2007 р. спеціальність була акредитована на рівні бакалаврату і ліцензована на рівні спеціаліста, а у 2008 р. і на рівні магістра. У 2007–2008 н. р. відбулися чергові зміни у складі кафедри: на новоутворену кафедру історії пішли Н. В. Шевченко й О. С. Морозова, а після закінчення аспірантури на кафедру штатним викладачем був запроваджений О. С. Копил, а до сумісників пристав канд. іст. наук, професор Є. Г. Сінкевич. Кафедра отримала сучасну назву – міжнародних відно-

син та зовнішньої політики.

У кінці 2008–2009 н. р. у складі кафедри налічувалось шість штатних викладачів і три сумісники, серед яких були два доктори історичних наук, професори С. В. Пронь і Й. М. Шкляж. Штатний склад кафедри поповнився молодим викладачем Н. В. Давидовою, яка у 2009 р. захистила кандидатську дисертацію.

У 2009–2011 р. значно зміцнився кадровий склад кафедри. З Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського на постійну роботу перейшов О. В. Шевчук, який у вересні 2009 р. в Інституті світової економіки і міжнародних відносин НАНУ захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук, а у червні 2010 року у Донецькому національному університеті О. П. Тригубом була захищена дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук. У 2011 р. захистив у Дніпропетровському національному університеті докторську дисертацію Є. Г. Сінкевич. Таким чином на кафедрі працювали вже чотири доктори наук, що у кадровому плані вивело її на передові позиції в університеті. У 2010 р. кафедра одержала право підготовки фахівців-міжнародників за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями.

26 грудня 2016 р. кафедра понесла велику втрату – пішов із життя засновник спеціальності та перший завідувач кафедри, доктор історичних наук, професор П. М. Тригуб.

На 2017 р. кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики має наступний кадровий склад: д-р іст. наук, професор О. П. Тригуб (завідувач кафедри), д-р іст. наук, професор Є. Г. Сінкевич, д-р політ. наук, професор О. В. Шевчук, канд. іст. наук, доцент Т. Є. Богданова, канд. політ. наук, старший викладач Т. В. Жолонко, канд. політ. наук, старший викладач І. В. Габро, канд. іст. наук, старший викладач В. О. Погромський, канд. іст. наук, старший викладач Г. В. Висоцька, канд. іст. наук, старший викладач А. О. Хмель, канд. іст. наук, старший викладач Л. А. Вовчук, викладач О. О. Звездова, викладач І. В. Тишоненко. Кафедра має трьох докторантів, 7 аспірантів і здобувачів.

Шевчук О. В.,

д-р політ. наук, професор, декан факультету політичних наук,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ США-КНР НА ПОЧАТКУ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ КАДЕНЦІЇ Д. ТРАМПА

Прихід до влади у США республіканської адміністрації Д. Трампа у січні 2017 р. ознаменувався очікуваннями як в академічному середовищі, так і в середовищі політичного істеблішменту, щодо різкої зміни акцентів зовнішньополітичної стратегії США. Виборча президентська кампанія у США 2016 р. супроводжувалась численними скандалами та різкими заявами кандидата від республіканської партії Д. Трампа щодо необхідності зміни курсу як внутрішньої, так і зовнішньої політики.

Д. Трамп представив своє бачення зовнішньої політики США, виступаючи у м. Вашингтон з нагоди впевненої перемоги на первинних виборах відразу в п'яти штатах країни.

Основний претендент на висунення кандидатом на посаду президента США від республіканців заявив у своїй програмній промові, що його головною метою буде реалізація принципу «Америка перш за все». Д. Трамп назвав зовнішню політику адміністрації діючого на той час президента США Б. Обами «повною і тотальною катастрофою». Значна частина програмного виступу була присвячена тому, що Д. Трамп назвав «слабкістю, безглуздістю і розбродом» в рядах адміністрації Б. Обами, які, за його словами, він сподівається ліквідувати. Д. Трамп пообіцяв аудиторії, що зібралася у Вашингтоні, «очистити зовнішню політику США від іржі, яка її вкрила».

У цьому контексті актуалізується питання щодо визначення новою президентською адміністрацією США стратегічних зовнішньополітичних настанов стосовно розбудови їх взаємовідносин з провідними центросиловими державами світу, серед яких зважаючи на економічний та політичний потенціал особливе місце займає КНР.

Модернізація зовнішньополітичної стратегії США викликала певне «охолодження» американсько-китайських відносин. 14 листопада 2016 р. відбулася телефонна розмова новообраного Президента США Д. Трампа і лідера КНР Сі Цзіньпіном. Сторони обговорили розвиток відносин між Пекіном і Вашингтоном. За словами лідера КНР Сі Цзіньпіна, їх безупинний поступальний розвиток протягом майже 40 років пішов на користь американському і китайському народам. «Факти свідчать про те, що співпраця є єдиним правильним вибором щодо

розвитку відносин КНР і США», – заявив голова КНР. Зі свого боку, новообраний президент США Д. Трамп погодився поважати «політику одного Китаю».

Разом з тим, 2 грудня 2016 р. президент США Д. Трамп вперше за кілька десятиліть безпосередньо поговорив з лідером Тайваню Цай Інвєнь, чим порушив дипломатичні домовленості з Китаєм.

В заяві групи, яка займається питаннями передачі влади в США, говориться про те, що Д. Трамп обговорив з Цай Інвєнь «тісні зв'язки в сфері економіки, політики і безпеки» під час телефонної розмови.

Адміністрація лідера Тайваню Цай Інвєнь повідомила, що в розмові з Д. Трампом брали участь міністр закордонних справ і голова ради національної безпеки Тайваню. Д. Трамп в своєму Twitter повідомив, що Цай Інвєнь сама зателефонувала йому, щоб привітати з перемогою на президентських виборах в США.

Таким чином, це був перший офіційний контакт між представниками адміністрації Тайваню і президентом США починаючи з 1979 р. Міністерство закордонних справ КНР заявило, що направило Д. Трампу офіційний протест у зв'язку з телефонною розмовою, яка відбулася між новообраним американським президентом та керівником Тайваню Цай Інвєнь. Пекін закликав США «ретельно і належним чином ставитися до тайванського питання, щоб уникнути непотрібних ускладнень в американсько-китайських відносинах».

Після 1979 року жоден лідер США, включаючи тих, що ще не вступили на посаду обраних президентів, ні разу не вступав в прямі контакти з керівниками Тайваню, уникаючи негативних наслідків для відносин з Пекіном. Однак Д. Трамп не тільки порушив це наявне протягом десятиріч негласне табу, якого неухильно дотримувалися як демократичні, так і республіканські адміністрації, але і не став приховувати факт своєї бесіди з Цай Інвєнь, двічі прокоментувавши його в Twitter.

Показовими є один з перших указів президента США Д. Трампа щодо відмови від Транстихоокеанського партнерства, перемовини про створення якого велися упродовж восьми років і закінчились утворенням організації у 2015 р. Дана структура мала стати альтернативою АСЕАН і АТЕС, її створення ініціювалось адміністрацією президента США Б. Обами з метою збереження контролю над Тихоокеанською зоною і створенням економічного блоку для протидії динамічному зростанню політичного та економічного впливу КНР. Фактично, країна, що виступала основним рушієм сучасної глобалізації, поступово закривається від світової економіки.

Підсекція: «Політична наука в Україні та зарубіжжі»

УДК 323:37.014.5

Іванов М. С.,

д-р політ. наук, проф., завідувач кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПОЛІТОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Мабуть, буде зайвим, аналізуючи стан вищої освіти в сучасному українському суспільстві, доводити той факт, що ця сфера соціальних стосунків не обмежується лише духовними та соціокультурними змістом і значенням. Особливе значення має освіта для людини як політичної істоти. Адже, лише високо освічений індивід здатний діяти в житті як громадянин консолідуючи себе з іншими членами суспільства. Саме ця якість є практично єдиним реальним запобіжником проти масштабних маніпуляцій свідомістю великих груп населення в сучасному світі, простір якого заповнений потужним інформаційним потоком.

У цьому процесі, неабияку вагу має саме система вищої освіти, яка покликана забезпечити не тільки фахову підготовку, але й сформувати адекватний світогляд людини та її морально-етичну базу.

Хоча вирішення вказаних проблем в дійсності лежить в площині загального стану освіти, в даній статті зупинимося лише на частині існуючих проблем, які головним чином стосуються вищої освіти.

Одна з таких проблем пов'язана з забезпеченням рівня політичної свідомості суспільства, який повинен відповідати сучасному змісту політичного процесу в українському суспільстві. У цьому зв'язку, першочергово слід сказати про те, що Вища школа, нажаль, поки не здатна його забезпечити, що суттєво впливає на якість політичних відносин та породжує масштабні суперечності практично у всіх сферах життя суспільства.

Сьогодні університетська освіта, крім іншого, покликана реалізувати функцію розвитку політичної культури студентської молоді за рахунок змістовного наповнення «світоглядного» циклу навчальних планів та навчальних дисциплін, які викладаються. В наші дні це особливо важливо, оскільки українське суспільство переживає чи не найд-

драматичнішу сторінку своєї історії пов'язану з гострою політичною і збройною боротьбою за власний суверенітет. Розуміння сутності «гібридної війни», яка здійснюється відносно України, примушує нас пильно подивитися на головні засоби і цілі такого протистояння.

Як демонструє практика, ця боротьба вирішальним чином ведеться в значній мірі на полі інформаційного, ідеологічного та ціннісного протистояння. А головними його інструментами стали засоби масової інформації, ціннісні пріоритети та маніпулятивні соціальні технології, які безпосередньо спрямовані на людську свідомість та досягнення визначеного емоційного стану.

Аналіз змісту вищої освіти показує величезні прогалини в цьому напрямку. До їх числа слід віднести відсутність чіткого концептуального бачення формування політичної свідомості студентської молоді у відповідних керівних структурах нашої країни.

Підтвердженням цього є перелік нормативних дисциплін, які визначені обов'язковими для вивчення студентами. Від часів здобуття незалежності до їх числа завжди входила «Політологія» як ключова дисципліна, зміст якої безпосередньо спрямований на формування головних складових політичної свідомості сучасного фахівця. Але якраз в той час, коли політична напруга в суспільстві і навколо України в світі, досягла свого апогею, вона була практично вилучена з навчального процесу вищих навчальних закладів.

Крім того, вражає той факт, що державний стандарт підготовки фахівців в галузі медицини взагалі не передбачає можливість викладання цієї дисципліни, навіть як вибіркової та оволодіння, в будь-якому вигляді, азами політологічних знань майбутніми лікарями.

Крім того, для більшості навчальних закладів, які мають ґрунтовні наукові школи та ліцензії на підготовку фахівців в цій сфері протягом останніх п'яти років державне замовлення практично відсутнє. А в більшості закладів, які здатні забезпечити необхідний для суспільства обсяг підготовки фахівців в галузі інформаційних технологій та публічно-го управління воно складає від одного до трьох фахівців на рік.

Це свідчить про недалекоглядність тих державних органів і чиновників, які відповідають за реалізацію надзвичайно важливих завдань по забезпеченню не просто політичної культури населення, а фактично національної безпеки країни.

Такий стан речей є певною ілюстрацією загального стану системи вищої освіти в Україні. Скоріше всього, вказану проблему, як і багато інших проблем неможливо вирішити без докорінної перебудови всієї системи організації та управління вищою освітою.

Колісниченко А. І.,
д-р іст. наук, проф. кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ДО ПИТАННЯ СУТНОСТІ ТА ФУНКЦІЙ ПОЛІТИЧНОЇ ІДЕОЛОГІЯ

Зауважимо, що політична ідеологія є важливою формою існування політичної свідомості. Система поглядів, які відображають інтереси громадян визначають і форми політичної діяльності.

Поняття «ідеологія» означає «вчення про ідеї» і активно використовувалось старогрецькими вченими-філософами. Французькі просвітники в кінці XVIII ст. цей термін вперше ввели у науковий обіг. Вони визначали ідеологію як «науку про ідеї», яка повинна бути точною, як і всі природничі науки і слугувати засобом виховання громадських доброчинностей, які забезпечують стабільність суспільству.

У XV–XVIII і в XIX–XX ст. розпочався процес модернізації – перехід людства від традиційного суспільства до сучасного, що вплинуло на формування ідеології. Видатні французькі просвітники Д. Дідро, Гольбах, К. Гельвецій, Ж. Ламетрі активно вивчали історію ідей безпосередньо до виникнення і обґрунтування терміну «ідеологія».

О. Конт, Е. Дюркгейм, М. Вебер, В. Парето, Т. Парсонс вивчали у XIX–XX ст. такі проблеми ідеології, як її природа, співвідношення з науками, взаємодію з іншими сферами життя суспільства. У подальшому в політичній науці склались різні погляди на ідеологію як об'єкт наукового аналізу. Наприклад, Макс Вебер звертав увагу на залежність між матеріальною сферою і світоглядними системами.

Італійський вчений В. Парето, не включаючи соціальну обумовленість ідей і концепцій, акцентував увагу на необхідності вибудови таких світоглядних систем, щоб те, з чого вони логічно виходять, не вступало у протиріччя з умовами реального життя. Увагу вченого було зосереджено на таких проблемах, як трансформація світоглядних доктрин під впливом ментальності народів, специфіка світобачення ідейних форм різними соціальними групами.

Вчені М. Дюверже і Д. Істон характеризують ідеологію як систему цінностей. На їх погляд, завдяки цінностям здійснюється процес диференціації об'єктів за рівнем їх значущості, що необхідно для стимулювання людських дій.

Макс Вебер вважав ідеологію областю віри, не визнаючи тим самим її науковість. К. Мюнхейм також розглядав будь-яку ідеологію як

неадекватне відображення дійсності, як систему викривлених, не правдивих уявлень, обумовлених соціально-економічними й історичними обставинами, особливостями пізнання дійсності.

Більшість сучасних учених визначають ідеологію як систематизовану сукупність ідей, які відображають інтереси, цілі і наміри великих соціальних груп-класів, націй, партій і т. п.

Ідеологія як різновид корпоративної свідомості відображає групову точку зору на політичний і соціальний розвиток. Вона використовується з метою включення у масову свідомість відповідних критеріїв оцінки сучасного і майбутнього розвитку суспільства.

Будь-яка ідеологія носить політичний характер, але термін політична ідеологія використовується у специфічному сенсі – перш за все для характеристики раціонально-ціннісної мотивації політичної поведінки і світоглядної основи політики. Політична ідеологія обґрунтовує заявку суспільних груп на владу і її використання, а звідси передбачає відповідну стратегію дій. Вона конкретизується, виписується у програмах партій, у заявках різних політичних сил і передбачає владні механізми і функції.

Існує чотири моделі формування політичної ідеології: конденсації, інтегративна, дивергентна, ревіталізація. Зауважимо, що існуючі у світі політичні ідеології класифікуються: за класовим змістом; за парадигмою, тобто по моделям суспільства; за ступенем охоплення ними політичних реальностей. Відповідно політичні ідеології можуть бути правими, центристськими і лівими.

Політична ідеологія виконує ряд соціальних функцій:

- легітимації влади правлячих сил або права на владу опозиції;
- артикуляції інтересів груп і соціальних прошарків суспільства;
- самоідентифікації груп у політичному просторі;
- мобілізація і інтеграція громадян;
- надія на благополуччя і реформи соціально-економічних сфер життя громадян;
- фактор світової політики для якої характерно:
 - а) домінування західного лібералізму і заснованих на його цінностях міжнародних інститутів;
 - б) вихід політико-прикладних теорій «демократизації світу» в якості ідеологічної основи для збереження авторитарно-ієрархічної моделі світоустрою;
 - в) протидія деяких держав уніфікації світової системи у формі критичного лібералізму;

г) використання недержавними організаціями різних ідеологічних систем для обґрунтування свого бачення майбутнього світового устрою.

Таким чином, сучасні суспільства висловлюють з необхідністю потребу у політичній ідеології як теоретично оформленому способі соціально-групового мислення, яка є суттєвим елементом владних взаємовідносин. Інструментом розповсюдження ідеологічного впливу є пропаганда. Її призначення полягає в цілеспрямованому поєднанні теоретичного і буденного рівнів політичної свідомості в формуванні у громадян готовності до певного типу політичних дій.

УДК 32.019.5

Громадська Н. А.,

канд. політ. наук, доц. кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ЗМІ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ПАБЛІК РИЛЕЙШНЗ

Паблік рилейшнз як особлива функція управління, сприяє налагодженню і підтримці спілкування, взаєморозуміння та співробітництва між організацією і громадськістю, рішенню різних проблем та спірних питань. Паблік рилейшнз є наукою та мистецтвом управління громадською думкою. Зміст цього процесу зводиться до впливу на громадську думку та формування позитивного іміджу, що стає можливим завдяки реалізації наступних завдань:

- створити громадську думку (у випадку якщо вона відсутня);
- переконати громадськість поміняти власну думку на користь організації (у випадку вже сформованої громадської думки);
- підкріпити думку громадськості або трансформувати наявну думку у більш прийнятну;
- стимулювати виникнення громадської думки з нових проблем, що цікавлять організацію.

З метою управління громадською думкою піармени звертаються до найрізноманітніших засобів донесення інформації до широких кіл громадськості.

Серед таких засобів слід виділити ЗМІ, які виступають не тільки як постачальники інформації населенню, а й є одним із системоутворюючих чинників формування масової свідомості і поведінки. Во-

лодіючи величезними можливостями у формуванні громадської думки, ЗМІ відіграють важливу роль в реалізації завдань паблік рилейшнз.

Слід виділити наступні принципи особливості ЗМІ, які вказують на їх використання в якості засобу реалізації завдань паблік рилейшнз:

- ефективність масової комунікації проявляється поступово, лише багаторазове звернення мас-медіа до даного питання може призвести до змін у поведінці, сформувати те чи інше відношення, той чи інший стереотип;

- завдяки сучасним ЗМІ здійснюється постійне наповнення інформаційного простору найбільш важливими і необхідними суспільству відомостями про навколишнє середовище, що дозволяє володіти необхідною оперативною інформацією та приймати будь-які важливі рішення;

- сучасні мас-медіа в своїй більшості воліють використовувати для інформаційного впливу ті події, явища і факти, які мають негативне забарвлення (катастрофи, аварії, конфлікти, скандали, помилки), та міцно займають увагу читача (глядача, слухача). Саме тут полягає серйозна проблема для піармена, який в силу самого свого призначення не може бути постачальником поганих звісток, що вимагає від нього особливого мистецтва у створенні таких новин, які можуть бути не тільки цікаві для представників ЗМІ, а й важливі для реалізації завдань паблік рилейшнз.

Одним із важливих напрямів діяльності паблік рилейшнз є підтримка постійних та ефективних взаємодій з різноманітними ЗМІ. Піармен повинен добре орієнтуватися в ЗМІ, знати специфіку кожного з них, можливості поширення якої саме інформації можуть бути пов'язані з ними.

З працівниками ЗМІ потрібно налагодити довірливі стосунки. Сприятливе висвітлення у ЗМІ – це результат доброзичливих стосунків з її представниками. Відносини мають бути відкритими, чесними, коректними, відповідальними. Взаємна довіра є основою довгострокових відносин. Взаємовідносини повинні будуватись на партнерських засадах. Організації та ЗМІ повинні бути рівнозначними партнерами, які зацікавлені в зворотному зв'язку і здатні його відтворити.

Взаємовідносини із ЗМІ повинні будуватися з врахуванням таких основоположних принципів:

- 1) з метою доступу до конкретних ЗМІ, необхідно з'ясувати, хто їх представляє і як вони працюють. Для цього слід скласти докладний список засобів інформації (щоденні, тижневі та щомісячні видання, теле- і радіостанції, Інтернет-видання тощо), а також постійно його поновлювати;

2) з метою отримання хорошої преси, слід подавати актуальну і цікаву інформацію в зрозумілій та зручній для журналістів формі.

Щоб отримати хорошу пресу, необхідно:

- планувати повідомлення завчасно. При цьому слід переконати ЗМІ, що повідомлення заслуговує бути новиною;
- не перевантажувати пресу надмірною інформацією (робити наголос на основних думках і показувати яким чином вони розвивають тему);
- дублювати зусилля (використовувати всі наявні засоби для просування повідомлення: прес-релізи, інтерв'ю, радіо- і відеорепортажі та інші заходи, тобто основну думку повторювати у всіх матеріалах) тощо.

Існує основний інструментарій, яким слід користуватися задля сприятливого висвітлення у пресі. Надійним способом побачити матеріал, таким яким бажає організація, є прес-реліз. Комплексним заходом роботи зі ЗМІ є зустрічі піарменів та керівництва організації з журналістами. Найбільш поширеними видами такої роботи є прес-конференції та брифінги. Важливим засобом спілкування піарменів з представниками ЗМІ є інтерв'ю.

УДК 321.7

Курілло В. Є.,

канд. іст. наук, доцент кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

КОНЦЕПЦІЯ «СХІДНОАЗІАТСЬКОЇ» ДЕМОКРАТІЇ ЯК ПРОЯВ ПОЛІТОЛОГІЇ ПОСТМОДЕРНУ

Постмодерн – різноманітна концепція сприйняття світу в епоху постіндустріалізму, що спирається на недовіру до канонічних раціоналістських теорій традиційного модерну і сумнів в адекватності відображення реальності в людській свідомості. Політологія постмодерну – галузь суспільствознавства, що розглядає та вивчає науку про політику в площині постмодерну. В якості прикладу постмодерністської теорії можна розглядати концепцію «східноазіатської» демократії, що сформувалася в кінці XX – на початку XXI століття.

«Східноазіатська» демократія – це специфічний устрій, який складається в деяких країнах Східної Азії на основі їх особливої політичної культури, традиційного способу виробництва, практики міжособистіс-

них стосунків та відносно невисокого рівня добробуту переважної частини населення, і який, втім, є демократією. Для розуміння її змісту, по-перше, констатуємо наявність в світі політичних систем і політичних культур, що не «краще» і не «гірше» за європейські, а просто «інші». По-друге, визнаємо, що за межами Європи та Північної Америки можуть існувати системи демократії, які здатні перевершувати оригінал, тобто західну модель, за своєю життєстійкістю та продуктивністю.

Базовим джерелом специфіки «східноазіатської демократії» є домінування політичної культури, що розвинулася на ґрунті конфуціансько-буддистської цивілізації. До числа головних азійських цінностей, наприклад, відносяться соціальна гармонія, повага до влади та віра в сімейні цінності. «Східноазіатська» демократія – суспільний устрій з приматом колективних начал, патерналізмом та значним етатизмом, який має специфічні виборчі системи і механізми представництва, відпрацьовані способи досягнення консенсусу підпорядкуванням особистих інтересів громадським на основі ідей конфуціанства та буддизму.

В цій моделі чітко простежується пріоритет народу, спільноти над індивідом, суттєве домінування колективного над індивідуальним, яке необхідно враховувати. У якості альтернативи західному концепту егоїстичній свободі у східному суспільстві панує ідея колективної свободи та колективної долі – не можна врятуватися одному, врятуватися можна лише всім разом. Ще однією специфічною рисою «східноазіатської» демократії є не протиставлення держави суспільству, а їх єднання з особливою повагою до держави.

З врахуванням викладених вище засад специфіки «східної» демократії можна стисло позначити деякі її характерні риси:

- Наявність демократії з «національною специфікою» у формі конституційної монархії або у формі республіки.
- В концептуальному плані «національна специфіка» в першу чергу визначається впливом ідей конфуціанства та буддизму, через синтез традиціоналізму і модерну.
- Визнання народу головним елементом системи суспільних відносин.
- Примат колективних начал, домінування суспільних інтересів над індивідуальними, відпрацьований механізм досягнення консенсусу підпорядкуванням особистих інтересів громадським.
- Наявність практично всіх атрибутів класичної демократії поєднується з закритістю по відношенню до елементів лібералізму західного гатунку, зокрема до ідей індивідуалізму та прав людини у їх західному розумінні.

- Прагматична орієнтація системи на розв'язання економічних проблем, створення міцної держави; посилена концентрація і централізація влади.

- Значний етатизм у національному масштабі поєднується із вагомою роллю місцевої адміністрації та громади, місцевого самоврядування на регіональному рівні.

- У діяльності держави має місце акцент на стабільність, гармонізацію існуючого порядку, ухилення від активного (волонтаристського) впливу на будь-які компоненти соціуму.

- Консенсус «служивої» держави, в якій статус кожного визначається не його походженням або зв'язками, а виключно його службовою ретельністю; висока відданість та лояльність громадян державі.

- Виборність органів влади, її поділ при тенденції домінування виконавчої гілки.

- Патерналізм, шанування ієрархічних норм і цінностей, розвинуте самообмеження особистості.

- Ослаблена роль традиційних для Заходу інститутів республіканської демократії.

- Слабка політична конкуренція, стримано-прохолодне ставлення влади та населення до опозиції.

- Значна роль кулуарних механізмів рекрутування еліти.

- Виборча система може відрізняється від пропорційного представництва і від принципу більшості.

- Представницька демократія містить елементи прямої демократії та корпоративізму.

Звертаючись до «східноазіатської» демократії слід враховувати неоднаковість форм її конкретного прояву, оскільки це поняття лише загальноконцептуальне і охоплює країни з досить відмінними якостями, наприклад, КНР та Японію. Вона також не вимагає присутності багатьох з передумов демократії у її «західному» розумінні. Несхожість «східноазіатської» демократії з західноєвропейською (канонічною) та наявність деяких рис, які у Європі зазвичай вважають проявами авторитаризму, іноді надає підстави стверджувати, що ця демократія – гібрид. Але, вважаємо, більш коректним дотримуватися думки, що вона є субідентитарною моделлю постмодерністської демократії.

Ярошенко В. М.,
канд. політ. наук, доц. кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ В УКРАЇНІ

Показником діяльності державної влади в Україні протягом 2016 року є масове зубожіння українських громадян, особливо помітне на тлі оприлюднених результатів електронного декларування згідно Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 року у жовтні 2016 року прибутків політиків та державних службовців за 2015 рік.

Такі факти є показником тотальної корумпованості та цинічного збагачення влади на фоні збідніння народу і військових подій на сході країни. Саме цим визначається актуальність даного дослідження.

Метою даного дослідження є визначення особливостей функціонування інституту демократичної громадянськості в Україні.

Якщо визначати причини тотальної корумпованості та цинічного збагачення влади, то серед інших – це причина низького рівня контролю влади державними інститутами, так і недостатньо ефективний контроль діяльності влади громадянським суспільством. Водночас саме такі особливості в сучасному українському суспільстві є умовою удосконалення функціонування інституту демократичної громадянськості і підвищення спроможності суспільства у використанні публічної влади.

Щодо аналізу причин корумпованості окремих представників влади зрозуміло, що у більшості її представників при фінансовому збагаченні за рахунок розкрадання держбюджету або вимагання хабарів проявляється духовна бідність, відсутність ціннісного ядра, яке б мало забезпечувати стрижень особистості та опір спокусам зловживань привілеями влади. А щодо суспільства, то, використовуючи причинно-наслідковий підхід, слід погодитися з тим, що масове зубожіння українських громадян взаємообумовлене тим самим наслідком електоральної (громадянської) безвідповідальності за обрання своїх негідних представників у владу та дачу їм хабарів, що по суті забезпечує і живить корупційну невмирущість. Тобто, головна причина як різкого погіршення соціальних стандартів українського суспільства, так і уповільнення проголошених реформ та попередження корупції в Україні зводиться до повільного процесу становлення *інституту демократичної громадянськості*.

Дослідження вчених Е. Дюркгейма, Х. Мюнклера, В. Горбатенка, А. Колодій, В. Цвиха, О. Хуснутдінова, П. Кривоцюка, І. Кресіної, Л. Лясоти, О. Ромашко, Н. Юрій., В. Бортнікова, В. Анікіної присвячено функціонуванню громадянського суспільства та поняття «громадянськість». Ці праці стали основою для створення концепції інституту демократичної громадянськості.

«Інститутом демократичної громадянськості» авторка визначає конструктивну якісну частину громадянського суспільства, яка організована на об'єднанні свідомих активних компетентних національно-патріотичних громадян з високим рівнем політичної культури у політико-відповідальній співпраці з державною владою, також як політична практика, цілеспрямована діяльність політичних суб'єктів, що затвердила свої результати на національному і регіональному рівні, а саме – колективну громадянськість по забезпеченню функціонування стабільної політичної системи в Україні.

Доречно більш детально розглянути таке визначення. Оскільки за роки незалежності України і особливо після Помаранчевої революції 2004 року і Революції Гідності 2013–2014 років виразних ознак набуло формування громадянського суспільства: в політичній культурі громадян набула цінності державність, активізувалися громадські організації, добровольчі формування, створені Громадські ради при органах влади, поширився волонтерський рух, виразними стали ініціативи окремих громадян, критичні публікації в ЗМІ, зріс рівень комунікативного зв'язку у соціальних мережах, що у значній мірі забезпечило збереження незалежної державності, зміну олігархічної політичної влади, сприяло реформуванню основних сфер життєдіяльності суспільства.

Але в процесі масштабних змін в країні проявилися як в оновленій владі, так і в самому громадянському суспільстві різноманітні розшарування громадян, одні з яких мали дійсно національно – патріотичні погляди і відповідно політичну свідомість і політичну культуру і мотиви, а інші – протилежні національним, іноді надто егоїстичні і непатріотично вмотивовані інтереси і наміри та відповідну політичну свідомість і політичну культуру. Тобто, частина громадян, які з різних причин, або глибоко розчарованих у невиправданих очікуваннях, або, маючи егоїстичні мотиви, або низький рівень політичної культури загалом при збереженні високого рівня протестного потенціалу і активності, утворили, на думку авторки, деструктивну частину громадянського суспільства. Вони продовжують позиціонувати себе частиною громадянського суспільства, але їх активність набула форм «політичного заробітчання», неправових практик та сприяла поглибленню

соціальних конфліктів. Більше того, частина таких активістів та представників олігархічних угруповань, скориставшись можливостями соціальних ліфтів під час переформатування влади, використовуючи квотний принцип, стали представниками державної влади. Маючи чітко рентоорієнтований мотив політичної професійної діяльності, такі представники здебільшого бізнес-середовища, у недавньому минулому представники громадянського суспільства, у межах своїх повноважень зосереджують свої зусилля на прийнятті законодавчих норм і політичних рішень, які прямо або опосередковано слугують захисту і примноженню їх корисливих прибутків. Критична маса таких представників у державній владі сягає небезпечних для національного демократичного розвитку України розмірів. Саме цим пояснюється дворівневість процесу демократизації і уповільнення реформ у країні.

Окремо серед проявів громадської активності слід виділити громадян, представників громадянського суспільства, які мають щирі бажання діяти на користь національним інтересам, мають високий рівень політичної культури, але при відсутності належних знань, навичок і вміння, тобто, не маючи громадянської компетентності, своїми діями наносять шкоду бажаним результатам демократичних змін.

Отже, тільки та частина, або умовно назвемо її конструктивною якісною частиною громадянського суспільства з високим рівнем політичної культури, може вважатися «інститутом демократичної громадянськості». Тому важливою умовою успішного забезпечення подальшого демократичного розвитку в країні буде успішне функціонування саме інституту демократичної громадянськості. Оскільки його представники, маючи достатній рівень ціннісних національно-патріотичних громадянських позицій, компетентнісних і відповідальних характеристик, активності спроможні будуть делегувати своїх кращих представників у владу, а також сприяти оздоровленню українського громадянського суспільства.

Існуючими механізмами контролю діяльності влади в Україні можна вважати чинне законодавство України, яке набуває постійних змін щодо закріплення важелів впливу на політичних діячів за невиконання ними правових норм і своїх передвиборчих програм, тобто механізмів і засобів контролю за діяльністю влади в країні. Таким прикладом є згідно соціального запиту на публічність функціонування демократичного врядування в Україні прийняття Верховною Радою України та підписанням Президентом України 15 жовтня 2014 року Закону України «Про очищення влади», який більш відомий як люстрація. Люстрація – це не кримінальне переслідування, а суспільна недовіра, термін (від пізньо лат. *lustratio* – очищення шляхом жертвоприношення, спо-

кута) вживається для означення особливої процедури перевірки осіб, які після зміни в країні тоталітарної влади на демократичну обіймають державні посади. Прикладом позитивного досвіду у 1990–1993 рр. є постсоціалістичні країни, зокрема Естонія, Латвія, Румунія, Угорщина, Чехія.

Також ще одним прикладом посилення контролю за діяльністю влади в Україні став прийнятий 14 жовтня 2014 року Закон України «Про запобігання корупції». Згідно норм цього закону, державні службовці мали до 30 жовтня 2016 року заповнити електронний варіант декларації про прибутки за 2015 рік.

Використання існуючих (вибори, референдум) та поширення додаткових практик механізмів громадянської діяльності: публічних консультацій, освіти виборців та членів дільничних виборчих комісій, проведення широкої просвітницької роботи науковцями та творчою інтелігенцією(конвертація академічних знань у соціальні знання) у форматі тренінгів, радіо і телепередач серед населення, залучення студентської молоді до участі в громадській роботі та використання електронної системи контролю та пропозиції політик за посиланнями <https://rada.oporaua.org/instrumenty/rada4you>, <https://youtu.be/89zA2ZkPUxo>, <https://youtu.be/BVu2qyTrsDA> сприятиме підвищенню ефективного функціонування інституту демократичної громадянськості.

Навіть якщо в українському поліетнічному і поліконфесійному суспільстві складно досягати національної консолідації, то компетентна відповідальна дієва меншість – інститут демократичної громадянськості у партнерській співпраці з державною владою своєю дієвістю і наполегливістю, вміючи робити реформи дієвими, спроможна зрушити все суспільство до національного зростання. В сучасній Україні, в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів та здійснення реформ відбувається прискорення процесу усвідомлення громадянами важливості удосконалення контролю за діяльністю влади, що і визначає особливості та створює сприятливі умови для становлення інституту демократичної громадянськості. Відповідно за таких умов є підстави сподіватися, що ефективне функціонування інституту демократичної громадянськості стане запорукою збереження подальшого демократичного розвитку в Україні.

**ПРОБЛЕМА ІНКОРПОРАЦІЇ ЗМІШАНИХ ВИБОРЧИХ
СИСТЕМ В ЗАГАЛЬНУ КЛАСИФІКАЦІЮ ВИБОРЧИХ
СИСТЕМ ТА ПРИНЦИПИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ**

Повернення України до змішаної виборчої системи поновило науковий інтерес до вивчення даного різновиду виборчої системи у вітчизняній науці. Втім, дослідження фокусуються переважно на практичних перевагах та недоліках використання змішаної виборчої системи в Україні. Разом з тим, більш точне розуміння як больових точок системи, так і альтернатив, пов'язаних із варіантами її впровадження, потребує, на думку автора, більш глибокого теоретичного підґрунтя. Так, вітчизняна наука цілком могла б долучитися до дискусії, яка точиться в західній політології як щодо місця змішаних виборчих систем в класифікації виборчих систем загалом, так і щодо виокремлення різновидів змішаної виборчої системи зокрема. Тим більше, що західні вчені, будуючи свої узагальнення, звертаються в тому числі і до українського досвіду застосування змішаної виборчої системи.

Ранні класифікації виборчих систем, які можна відносити до періоду 60–80-х рр. XX ст. містили цілий ряд прихованих проблем, які, втім, протягом тривалого часу не були очевидними через збереження політичної кон'юнктури, за якої вони створювалися: надмірний емпіризм не дозволяв враховувати можливі шляхи еволюції виборчих систем та не дозволяв закласти у них можливість розширення; коло країн, на основі досвіду яких будувалися узагальнення, було достатньо обмеженим, що залишало поза межами розгляду виборчі системи переважно держав, які не належали до «стабільних демократій»; класифікації будувалися в переважній більшості на основі параметрів виборчої системи, визначених Д. Ре, хоча створений ним перелік не призначався саме для вирішення цієї задачі; класифікації базувалися переважно на протиставленні трьох виборчих формул, а виборчі системи, які неможна однозначно віднести до жодної з них (в тому числі і змішані), нерідко ігнорувалися та безпідставно розглядаються як винятки.

Тільки стрімке розповсюдження змішаних виборчих систем у різноманітних варіаціях спонукає науковців до переосмислення підходів до класифікації виборчих систем. Нові розробки розширили уявлення про виборчі системи, але одночасно виявили і нові проблеми: тради-

ційний набір параметрів, який покладался в основу класифікацій виборчих систем, виявився недостатнім для характеристики змішаних виборчих систем; основним критерієм для визначення різновидів змішаних систем стала наявність або відсутність зв'язків між їх складовими компонентами; змішування, як і раніше, розглядалося через призму виборчої формули, хоча і визнавалася теоретична можливість різних комбінацій; так і не було вироблено єдиного бачення щодо того, які саме системи слід вважати змішаними; тенденція до надмірного захоплення емпіризмом при побудові узагальнень зберігалася.

Склалася парадоксальна ситуація: спроби вбудувати змішані виборчі системи в традиційну класифікацію виборчих систем призвели не до її уточнення та вдосконалення, а до руйнування самих її підвалин. З одного боку, це в підсумку підводить до визнання рівноправності змішаних систем з плюральними, мажоритарними та пропорційними та визнання наявності змішаної формули. Втім, саме формулювання «змішана формула» виглядає дещо абсурдним, оскільки нічого не говорить про характер розподілу мандатів, на який вказують три інші класичні формули. З іншого боку, мова йде про визнання неможливості (чи недоцільності) детального поділу виборчих систем на сім'ї та визнання за можливе максимально спростити поділ, залишивши лише пропорційний та непропорційний типи виборчої системи.

В обох випадках до розгляду беруться найрозповсюдженіші випадки, в той час, як атипові варіанти виборчих систем ігноруються. Навіть, якщо залишатися в межах емпіричного аналізу при визначенні засад побудови класифікації виборчих систем, можна виокремити одразу декілька атипових варіантів змішування складових компонентів у виборчих системах, без врахування яких складно сподіватися на всеохоплюючий результат.

Враховуючи вищесказане, автор вважає за доцільне поставити питання про необхідність нового підходу до побудови класифікації виборчих систем, яка б органічно включала змішані виборчі системи. Принципами побудови такої класифікації могли б стати: пошук розумного балансу між теорією і практикою для врахування як реально використовуваних, так і теоретично можливих систем, що мають перспективи практичного застосування; відмова від спроб покласти в основу класифікації виборчу формулу, розуміння якої втратило свою однозначність; побудова класифікації не через відштовхування від найбільш загальних випадків, а через визначення екстремумів, крайніх випадків, які визначають загальні рамки класифікації; розробка поруч з загальною класифікацією виборчих систем окремої класифікації змішаних виборчих систем, яка б дозволила передати у всій повноті їх специфіку.

МОВА НЕНАВИСТІ / ВОРОЖНЕЧІ В РЕАЛІЯХ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ В УМОВАХ НЕОБХІДНОСТІ ЗМІЦНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Однією з найбільш актуальних проблем сучасного світу є збереження миру та безпеки. Це питання однаково важливе як у глобальному вимірі, так і в масштабі кожної окремої країни. На жаль, останнім часом подібна проблематика отримала в Україні додаткову актуалізацію, що, безперечно, пов'язано із зовнішньою агресією, починаючи з 2014 року. Від так особливо важливим стає пошук шляхів зміцнення національної безпеки як з метою збереження територіальної цілісності, так і для забезпечення можливості реалізації євроінтеграційного курсу нашої держави. Все це зумовлює актуальність дослідження мови ненависті / ворожнечі в реаліях сучасного українського політичного дискурсу.

На сьогодні однією з найбільш розповсюджених форм не терпимості, ксенофобії й нетолерантності у сучасному світі стає мова ненависті / ворожнечі. Останнім часом в Україні подібні прояви у політичному житті стають все більш звичними, зокрема це особливо помітно на прикладі матеріалів Інтернет-мережі. В рамках кампанії Ради Європи «Рух проти мови ненависті», яка була розпочата задля того, щоб зменшити масштаби мови ненависті в мережі Інтернет, був запропонований доповнений варіант дефініції: усі форми самовираження, які включають поширення, підбурення, сприяння або виправдання расової ненависті, ксенофобії, антисемітизму чи інших видів ненависті на ґрунті нетерпимості, у тому числі: нетерпимість висловів у формі радикального націоналізму та етноцентризму, дискримінації та ворожості щодо меншин, мігрантів і людей з числа іммігрантів.

Оскільки шкідливість та небезпека мови ненависті / ворожнечі та тих наслідків, до яких вона може призводити, не викликає сумнівів, постає питання проти шляхи можливої протидії та мінімізації її негативних наслідків. Однак єдиних підходів до даного питання не існує, що пов'язано, перш за все, із тим, що країни можуть діяти тільки в рамках власного законодавства та на своїй території. Це, наприклад, може становити проблему для боротьби із стереотипами та упередженнями, що поширюються деякими російськими ЗМІ, та можуть стано-

вити основу для дискримінації та переслідувань. Таким чином, можемо виділити наступні напрямки протидії мові ворожнечі / ненависті:

- Поінформованість: використання соціальних мереж, блогів для інформування про те, що потрібно робити, якщо ви стикаєтеся з проявами мови ненависті / ворожнечі; поширення інформації про права людини та реагування на їхнє порушення; проведення просвітницької роботи (тренінги, семінари, відкриті лекції), присвяченої загальним проблемам мови ненависті / ворожнечі, методам протидії її проявам, різним видам упереджень, стереотипів та дискримінації, що призводять до ворожнечі, та їх негативному впливу на суспільство; поширення інформації про Рух проти мови ненависті та приклади успішної боротьби з проявами мови ненависті / ворожнечі.

- Виховання толерантності: поширення матеріалів, які містять позитивну характеристику потенційних об'єктів ненависті; розповсюдження інформації про організації та групи, які протидіють мові ненависті / ворожнечі, та допомагають жертвам, що постраждали від неї.

- Активна громадянська позиція: реагування на матеріали та статті, розміщені в мережі Інтернет, що містять ознаки мови ненависті / ворожнечі; виважена дискусія із авторами матеріалів, постів, які можуть призводити до ворожнечі або є проявами різних форм нетерпимості; використання механізмів зворотного зв'язку, медійних мереж, процедур надсилання скарг в Інтернеті для повідомлення про випадки, що можуть призвести до дискримінації або нетерпимості.

- Критичне мислення: перевірка джерел надходження інформації; звірка матеріалів з різних альтернативних джерел; ретельне обмірковування фактів та прийняття незалежних рішень.

- Залучення авторитетів: посилення на відомих авторитетних осіб з різних сфер життєдіяльності, які засуджують мову ненависті / ворожнечі, бойкотують насильницькі сайти, висловлюють солідарність з жертвами мови ненависті / ворожнечі тощо.

Підводячи підсумки, можемо визначати мову ненависті / ворожнечі як систематичні висловлювання та інші форми самовираження, які спрямовані на проявлення агресії, направленої на людину або групу осіб за ознаками їхньої відмінності («інакшості») – стать, релігія, раса або сексуальна орієнтація). З огляду на статистичні дані та думки експертів, ця проблема є однією з найбільш гострих і важливих як у контексті особистої, так і національної безпеки.

Найбільш характерними підставами для виникнення мови ненависті / ворожнечі в Україні можна вважати регіональне («географічне») підґрунтя, чинник інтерпретації історичного минулого та мовний

фактор. Тоді як групи за релігійним, расовим, національним та статевим показниками є деякою мірою менш вразливими.

Для ефективної протидії та протистояння мові ненависті / ворожнечі необхідно, перш за все, чітко визначити той рубіж, за яким свобода може бути обмеженою, адже починається порушення законодавства. До того ж, потрібно враховувати потенційну конфліктність й суперечність між мовою ненависті / ворожнечі та невід'ємним правом кожної особи на свободу вираження поглядів.

УДК 342.25

Лушагіна Т. В.,

канд. політ. наук, старший викладач кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ІДЕЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В ТВОРЧОСТІ Г. АНДРУЗЬКОГО

Говорячи про децентралізацію влади в сучасній Україні, доречно звернутися до історичного досвіду нашої держави. Так, в історії вітчизняної думки є низка відповідей на питання сьогодення, зокрема і щодо децентралізації. Так, Г. Андрузький – громадсько-політичний діяч, учений-юрист висунув ідею возз'єднання українських земель в одній державі, ідею соборності України. Він бачив майбутню Українську Державу як федерацію семи штатів. Кожен штат мав складатися з областей, округів та общин.

Державний інститут мав функціонувати на принципах демократизму та децентралізації. Принцип демократизму передбачав: законність, рівність, свободу. Дослідник зазначає, що в громаді повинна бути рівність, але рівність загальна – за народженням, та власна – за власними заслугами. В розумінні свободи, Г. Андрузький зауважує, що мова йде про особисту свободу, в інших випадках така свобода стане свавіллям. В своїх діях і влада і народ повинні в першу чергу користуватися законом. Фактично, Г. Андрузький запропонував проект конституційного розвитку української держави на основі демократичних засад.

Принцип децентралізації, за Г. Андрузьким, мав передбачати надання місцевим громадам широких економічних та політичних прав для забезпечення розвитку регіону.

Організаційна модель державної влади Г. Андрузького передбачала:

- найвищим органом державної влади мали стати Законодавчі збори;
- виконавча влада мала бути представлена Державною радою, члени якої повинні обирати президента республіки, віце-президента, міністрів, державного прокурора, президента зібрання та президентів його штатних відділень.

Г. Андрузький намагався частково здійснити розподіл законодавчих, виконавчих і судових функцій державних органів. У свою чергу, знищення станових і родових привілеїв, на його думку, мало сприяти проведенню реформ, у результаті яких пересічні громадяни отримають доступ до інститутів державної влади. Залучення до влади великої кількості освічених людей мало полегшувати «справу правління».

Основою децентралізованої моделі управління Г. Андрузького мала стати община як найнижча ланка адміністративно-територіального поділу та основа місцевого самоврядування. Тобто, Г. Андрузький запропонував своє бачення територіально адміністративного поділу держави: громада – область – округ – штат. Найнижчою адміністративною одиницею відповідно виступала громада. Складалася громада з декількох інституцій, що мали забезпечувати всі сторони життя громади. Така громада виступала територіально-адміністративним утворенням із органами управління та врядування, місцевим бюджетом. Структура місцевого управління мала базуватися на своєрідній системі стримування-протидії: наділяючи інституту общини широкими повноваженнями, Г. Андрузький передбачає і контролюючий місцевий державний орган – управу – яка мала наглядати за особливостями здійснення бюджетної політики громади. Крім того, дослідник намагався передбачити всі сфери життєдіяльності громади для її належного функціонування та розвитку.

Колесніченко Н. М.,
старший викладач кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ПОЛІТИЧНІ ЗАГРОЗИ

Поняття міграції та міграційні рухи. Міжнародна міграція є широко розповсюдженим у світі явищем. Із розвитком транспорту і зв'язку вона охопила величезну масу людей. Пересування людей з однієї держави до іншої, як і будь-які інші переселення, мають на меті пошук сприятливіших соціальних та економічних умов життя, безпеки та стабільності. Вони є відображенням нерівності демографічного, економічного, політичного розвитку різних країн і регіонів, регулюють попит і пропозиції робочої сили на світовому ринку праці.

Міжнародні міграції мають об'єктивні передумови, і тому суб'єктивні перепони на їхньому шляху, різні адміністративні заборони можуть лише вплинути на обсяг і напрямки міграційних рухів, деформувати їх, але не припинити взагалі.

Соціальні дослідження закономірностей міграційних рухів населення на різних етапах розвитку суспільства (від індустріального до постіндустріального) виявили відмінності в інтенсивності й напрямках цих рухів. Була сформульована так звана концепція «міграційного переходу» (автор В. Зелінський). Згідно з нею у міграції спостерігається п'ять етапів:

- доіндустріальний (початковий) період: міграційні рухи обмежені. Незначні переміщення людей на невеликі відстані;
- початок «демографічного» вибуху. Міграція із села в місто. Колонізація нових земель. Збільшення переміщень на великі відстані (часто у формі еміграції). Загальне посилення міграції. Розвиток сезонних міграцій;
- збереження переміщень із села в місто. Прискорюється міграція між містами. Еміграція дещо скорочується. В цілому міграція посилюється, її види взаємодоповнюються;
- високий рівень технологічного розвитку. Міграція із села в місто зберігається на незначному рівні. Незворотна міграція висока, особливо у внутрішніх міжміських переселеннях. Зберігається імміграція некваліфікованих робітників і висококваліфікованих фахівців, але переважно за рахунок функціонування міжнаціональних корпорацій;

– гіпотетична стадія розвитку майбутнього суспільства. Характерна переважно міжміська міграція та переміщення із міста в село. Зберігається міждержавна міграція. Посилення контролю з боку держави.

Якщо не брати до уваги невеликі нюанси, то усі визначення міграції населення можна розділити на три основні підходи.

По-перше, під міграцією розуміється просторовий рух населення, незалежно від його характеру та цілей. Сюди відносять переїзди із одних держав до інших, поїздки на роботу або навчання за кордон, переїзд до іншої країни з метою сезонної роботи, відрядження, відпуски тощо.

По-друге, до міграції включається переїзд з однієї держави до іншої з метою зміни місця проживання на певний термін.

По-третє, під міграцією розуміється процес просторового руху населення, який в кінцевому результаті призводить до територіального перерозподілу. У цьому разі переселення регулюється формальною зміною реєстрації, передбачається поєднання місця проживання зі сферою праці та навчання.

Філософський словник соціальних термінів подає міграцію як соціально-економічний та демографічний процес – сукупність переміщень, що здійснюється людьми між країнами, районами, поселеннями. Політологічний енциклопедичний словник трактує міграцію як переміщення людей, етносів або окремих їх представників, пов'язане зі зміною постійного місця проживання або з поверненням до нього.

На підставі цих визначень можна констатувати, що під міграціями населення слід розуміти переміщення осіб через кордон тих чи інших територій, у межах однієї країни або з однієї країни в іншу зі зміною назавжди чи на тривалий час постійного місця проживання, або з регулярним поверненням на нього. Особливості перебігу міграції населення відображаються у міграційному процесі.

Сутнісні характеристики міграційних процесів. Міграційний процес – це сукупність подій, пов'язаних з територіальним переміщенням, тобто сукупність фактів вибуття, прибуття чи переселення.

Зазвичай дослідники виділяють початкову, основну та завершальну стадії міграційного процесу. Для дослідження міграційних процесів велике значення має визначення соціально-демографічних характеристик мігрантів, оцінка обсягів міграцій, вивчення кількісних і структурних характеристик міграційних процесів, прогнозування напрямків та інтенсивності їх розвитку.

Міграційні процеси – це постійна характеристика будь-якого суспільства і в будь-яку епоху. Історія суспільства свідчить про чисельність

масових переселень. До таких відносять старогрецькі колонії, масові міграційні рухи євреїв всією Європою в епоху Середньовіччя, переселення, пов'язані з відкриттям нових материків (Південна та Північна Америка, Австралія). Навіть США – країна емігрантів.

Похідним від поняття «міграція» є поняття «мігранти». Мігранти – це особи, які перетинають державні або адміністративно-територіальні кордони з метою зміни місця проживання назавжди або на певний час. Зазвичай вважається, що термін «мігрант» охоплює всі випадки, коли рішення про міграцію людина приймає добровільно і без втручання зовнішнього примусового чинника.

Ще однією категорією, що заслуговує на увагу є «незаконна міграція» та «незаконний мігрант». Останнім часом найбільшої популярності набула класифікація міграційних переміщень за статусом мігрантів. Як окремі категорії учасників міграційного процесу виділяються: особи, котрі переїжджають на постійне проживання; трудові мігранти, які прибувають на роботу за контрактом; висококваліфіковані спеціалісти – працівники транснаціональних компаній та спільних підприємств, які за характером діяльності переїзджать з країни в країну; нелегальні трудові мігранти; особи, що шукають політичного притулку; біженці.

Названі категорії мігрантів враховуються при розробці міграційної політики держав світу, яка встановлює специфічні принципи, підходи та комплекс дій держави щодо кожної з груп. Тому подана типологія міграцій є досить зручною для працівників урядових структур, політиків, законодавців.

Вплив міграційних процесів на внутрішню політику та безпеку держави. Аналізуючи норми міжнародного права, практику та досвід країн, погляди вчених-дослідників у сфері міграції – можна універсальні міжнародні норми з питань міграційної політики поділити на дві групи.

До першої відносяться ті, які стосуються безпосередньо прав людини, мають загальний характер та відносно пов'язані з міграційними процесами. Так, кожному надається право на створення сім'ї та сімейне життя, але мігрантам нелегко скористатися цим правом, бо на нього впливають різні норми, й не тільки загального характеру.

До другої групи норм можна віднести універсальні норми міжнародного права спеціального характеру, які безпосередньо стосуються міграційних процесів. До них належать:

а) міжнародні норми з питань боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, яка перетворила нелегальну міграцію на одне з найбільших джерел незаконного отримання прибутків;

б) міжнародні норми з питань боротьби проти нелегального перетинання кордону.

Нині набирають сили економічні чинники, що активізують внутрішню та зовнішню міграції. Це розвиток ринкових відносин, поширення приватного землеволодіння та ін.

Міграційне право України регламентує відносини, пов'язані зі встановленням і реалізацією статусів різних категорій мігрантів, котрим необхідно за допомогою юридичних засобів відкривати простір для самореалізації. Так формується система прав і свобод мігранта в різних їх проявах, що створює передумови для розв'язання основних міграційно-правових проблем.

Система правових актів, які є джерелами міграційного права України, охоплює Конституцію України, закони, постанови Верховної Ради, міжнародні договори України, рішення Конституційного Суду, акти Президента України, Кабінету Міністрів, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, Верховної Ради та Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, судові прецеденти тощо.

У Конституції України відображено загальноновизнані демократичні принципи, норми і стандарти у сфері міграційного права. Показово в цьому сенсі є ст. 33, де зазначено, що особі, яка на законних підставах перебуває на території України, гарантуються права на свободу пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, а для громадян України, що перебувають за кордоном, – право повертатися в країну. Конституція України закріплює основні принципи щодо міграції та здійснення реєстрації фізичних осіб, а також окреслює правове поле для нормативних актів.

Важливою умовою розбудови правової держави є визначення стратегічних пріоритетів її міграційної політики та вдосконалення системи державного управління міграційними процесами відповідно до міжнародних стандартів у сфері реалізації прав людини. Тому актуальність удосконалення системи державного управління міграційними процесами зумовлена політичними та соціально-економічними чинниками, що впливають на ситуацію в Україні та світі.

Стратегічними напрямками державної міграційної політики України та механізмами їх реалізації в Концепції визначено такі:

- удосконалення законодавства щодо внутрішньої і зовнішньої трудової міграції громадян України, в'їзду іноземців та осіб без громадянства в Україну, виїзду їх з України і транзитного проїзду через її територію, а також у сфері боротьби з нелегальною міграцією;

- запровадження на законодавчому рівні механізму додаткового та тимчасового захисту іноземців та осіб без громадянства;
- визначення квот імміграції в Україну з урахуванням поточної і перспективної демографічної ситуації та ситуації, що склалася на ринку праці;
- створення для громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах проживають або тимчасово перебувають на території України, умов для свободи пересування, вільного вибору місця проживання, а також вільного залишення території України (за винятком обмежень, що встановлюються законом);
- протидія проявам расизму, ксенофобії та релігійної нетерпимості, формування толерантного ставлення населення до мігрантів;
- стимулювання мігрантів до раціонального територіального розміщення з урахуванням соціально-економічної та демографічної ситуації в регіонах;
- посилення соціального та правового захисту громадян України, які працюють за кордоном, у тому числі шляхом активізації міжнародного співробітництва, укладення міжнародних договорів, що стосуються питань захисту прав трудових мігрантів, створення сприятливих умов для перетинання трудовими мігрантами з України державних кордонів та перебування таких осіб у державі працевлаштування;
- створення сприятливих умов та механізмів для повернення в Україну громадян України, які постійно проживають на території інших держав, з метою зменшення еміграційних потоків;
- посилення взаємодії і координації діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування та громадських організацій у сфері реалізації державної міграційної політики;
- вдосконалення системи обробки та збирання статистичної інформації про міграційні процеси громадян України, які проживають чи тимчасово перебувають за кордоном, а також іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах проживають чи тимчасово перебувають на території України;
- протидія торгівлі людьми, забезпечення захисту громадян України за кордоном, а також іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України, що постраждали від торгівлі людьми;
- провадження науково-дослідної діяльності у сфері міграції та використання її результатів для реалізації державної політики;
- активізація зовнішньої діяльності держави з метою укладення міжнародних договорів, пов'язаних із урегулюванням питань повернення і захисту прав осіб, депортованих за національною ознакою, та

їхніх нащадків, розроблення і впровадження ефективного механізму виконання таких договорів

Окрім цього, можна виокремити головну тенденцією світових міграційних процесів – зростання обсягів і швидкості переміщень населення. Тож вироблення дієвої міграційної політики для України – це нагальна потреба, адже через нашу країну проходять міграційні шляхи, а її територія використовується для транзитного переміщення й тимчасового перебування трудової та незаконної міграції.

УДК 323.2:[061.2:364-322](477)

Орленко М. В.,

канд. політ. наук, старший викладач кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Трансформаційні процеси, що на сьогодні наявні в сучасній Україні, активізують питання пошуку нових шляхів для розвитку всіх сфер громадянського суспільства. Поглиблення євроінтеграції, з одного боку, та припинення військових проявів на Сході України, з іншого підсилюють процес поширення волонтерського руху в Україні для підтримки та допомоги тим, хто її потребує. Враховуючи, що нинішні реалії в Україні вимагають від особи не лише соціальної участі, а й усвідомлення власної ролі та значення в житті суспільства, а також діяльності відповідно до власних переконань і цінностей. При цьому важливо зазначити, що активна участь громадян у волонтерській діяльності в Україні надає їм змогу самореалізуватися та усвідомити спільний внесок у підтримку країни.

Українське активне волонтерство зародилося з Майдану. Особливістю волонтерського руху в Україні є те, що основну чисельність його складають молоді громадяни, учні та студенти. Як зазначають науковці, Лях Т. Л. та Хижняк О. В., у роботі «Участь молоді в суспільному житті: досвід, можливості бар'єри», що саме через участь у волонтерській діяльності молоді люди можуть самореалізуватися під час проведення різного роду благодійних акцій, проектів і програм суспільно-корисної спрямованості та зробити свій власний внесок у вирішення актуальних соціальних проблем.

Варто зазначити, що до 2014 року волонтерство в Україні не було особливо популярним серед молоді й населення загалом. Добровільну допомогу різним категоріям осіб надавали до 15 % населення. В основному, волонтерська робота традиційно стосувалася таких напрямів діяльності, як: соціально-реабілітаційна робота, попередження й подолання негативних явищ у молодіжному середовищі, робота з молоддю та підлітками, які перебувають у складних життєвих обставинах; профілактика вживання алкогольних напоїв та наркотик-них речовин; профілактика хвороб, що передаються статевим шляхом, та ВІЛ-інфекції/СНІДу; соціальна опіка й соціальний захист соціально незахищених груп молоді, підтримка та розвиток творчих здібностей молодих інвалідів, волонтерські програми соціальної опіки тощо. А в 2014 році до вже існуючих традиційних форм волонтерської діяльності додався волонтерський рух на підтримку «євромайданів» та антитерористичної операції, який за масштабами поширення став безпрецедентним виявом громадянської самоорганізації та національно-патріотичної свідомості.

До основних завдань сформованого волонтерського руху відносяться: по-перше, соціально-психологічна підтримка українських бійців та надання допомоги в отриманні амуніції, сучасного обмундирування, різних технічних засобів та транспорту, забезпечують їх медикаментами, їжею тощо; по-друге, волонтери надавали допомогу в наданні речей першої необхідності, їжі, одягу, медичних препаратів саме вимушеним внутрішнім переселенцям, які залишили свої домівки у пошуку нового та безпечного житла.

На початок 2017 року в Україні діють десятки всеукраїнських волонтерських організацій та тисячі волонтерів. За приналежністю до певних організацій волонтерів можна класифікувати як таких, що працюють у державних та недержавних організаціях, волонтерів вищих навчальних закладів, корпоративних волонтерів, волонтерів ініціативних груп та мешканців територіальних громад. Можна сказати, що завдяки активній волонтерській роботі, громадяни взаємодіють між собою для вирішення нагальних проблем суспільства та здійснює підтримку іншим членам громад, які її потребують.

Зараз в Україні активно проводять свою діяльність декілька найпотужніших волонтерських організацій, які системно допомагають військовим на передовій та в зоні проведення антитерористичної операції на Сході України: «Крила Фенікса», «Народний тил», «Повернись живим», «Армія SOS», «Врятуй рідну країну», «Волонтерська сотня Україна – Світ», «Народний проект», «Сестри перемоги» та низка інших.

Таким чином, на сьогодні в Україні активно зростає кількість волонтерських організацій, особливо це пов'язано з проведенням на Сході України військових проявів. Окрім того, існуюча внутрішньополітична криза в Україні та зовнішня агресія поглибила дисбаланс між здатністю держави ефективно виконувати свої функції й забезпеченням основних потреб громадян. У результаті чого, за лічені місяці волонтерські ініціативи перетворилися на потужні громадські організації, діяльність яких була спрямована на національно-патріотичне піднесення в громадянському суспільстві, що забезпечило появу безпрецедентної кількості волонтерів та благодійників.

УДК 316.344.43

Сергатиук Д. А.,
викладач кафедри політології,
МНУ ім. В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна

МЕРИТОКРАТИЧНА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ

Нині поняття «політична еліта» належить до найбільш суперечливих, змістовно неоднозначних суспільствознавчих категорій, що проблематизує її операціоналізацію, а отже і ускладнює дослідження політичних еліт. Одним з фундаментальних чинників варіативності розуміння цього терміну виступає невизначеність його ціннісного наповнення, котра виявляється у фактично різних підходах до розуміння наявності меритократичної складової поняття на дифеніціарному і практично-понятійному рівнях його трактування. Така суперечність обумовлена специфікою становлення терміну в якості наукової категорії, в ході якого, він позбавлений певності своїх елітологічних смислів.

Зазначимо, що представники італійської школи політичної соціології, засновники загальної теорії еліт Г. Моска, В. Парето та Р. Міхельс в наприкінці XIX та початку XX ст. визначали правлячу меншість як консолідовану групу, котра відрізняється від решти населення особливими соціальними, політичними, психологічними якостями і елітною самосвідомістю. Це співвідносило її з поняттям «еліта», до семантики якого закладено критерії індивідуальних здібностей, талантів, майстерності, відповідальності, високої професійної компетенції, за-

слуг, особистих переваг (культура, освіта, мораль, воля) одних людей над іншими.

У подальшому, зміст терміну «політична еліта» у його формулюванні деякими науковцями, котрі прагнули владний статус не пов'язувати апіорі з елітарністю осіб, які ним володіють, набув суто альтиметричного характеру, що позбавило цю, єдину ціннісно навантажену з усього елітологічного ряду понять, категорію однозначності меритократичного трактування. При цьому її ціннісна складова не ввійшла до вербальної структури більшості визначень політичної еліти, представлених у науковій літературі, хоча на рівні наукової практики сприймається, переважно, як неформальний додаток до них.

Ця обставина обумовлюється рядом чинників, котрі унеможливають чи роблять проблематичним виключення аксіологічної складової із поняття «політична еліта».

По-перше, при трактуванні цієї категорії у виключно альтиметричному руслі, фактично втрачається сенс наукових досліджень політичного класу, мета котрих, загалом, полягає у виявленні та розкритті чинників, механізмів, закономірностей й тенденцій його формування. Під яким, розуміється процес становлення, перш за все, якісних, ціннісних параметрів політичної еліти, які і зумовлюють рівень ефективності та результативності її діяльності.

По-друге, смисл самого поняття «еліта», з плином часу, не змінився, а довгостроковий доступ індивідів до політичної влади не безвідносний щодо їх професійних, інтелектуальних і моральних якостей. Адже, відповідальність політиків перед суспільством, їхня спроможність зберегти його цілісність та ідентичність, забезпечити суспільний розвиток, це завдання й характерні ознаки еліти, що відокремлюють її від просто правлячої групи, знаходження котрої при владі, в наслідок нездатності осилити ці завдання, є тимчасовим. Тому сам факт входження особи до політичної еліти за альтиметричними ознаками належності до неї, за умови відсутності її суспільного несприйняття як політичного актора, вже припускає належність цієї особи до політичної еліти і за меритократичними показниками.

По-третє, меритократична складова поняття «політична еліта», завжди присутня у змісті функцій, які покладаються сучасною політичною наукою на політичних діячів. Вони ж, щоб ефективно їх здійснювати, повинні бути здатними до продукування та реалізації загальнонаціональних інтересів. Це потребує від політичного класу розуміння особливості призначення своєї професійної діяльності й відповідальності за неї, усвідомлення себе елітою, що зумовлює орієнтацію, перш-за-все, не на приватні інтереси, а на цінності.

Така орієнтація, зокрема, проявляється і у внесенні останніх до політичних процесів, що надає їм сенсу та значення, які виходять за межі повсякденності й безпосередньої користі.

УДК 342.25

Тупчий К. Ю.,

магістрант факультету політичних наук,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Місцеве самоврядування є необхідною складовою демократично організованого суспільства, а основна його функція – життєва-безпечення на місцевому рівні, що будується на об'єднанні групових та особистісних інтересів. Стратегія реформування місцевого самоврядування потребує ефективних механізмів управління на рівні територіальних громад. Тому важливою проблемою наразі є ефективна організація регіонального управління та місцевого самоврядування в умовах децентралізації системи державного управління.

Децентралізація державного управління насамперед є одним із найважливіших елементів розвитку демократії та ефективним інструментом регулювання економіки. У Європейській хартії місцевого самоуправління задекларовано «право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення. Міжнародна практика вже напруцювала різноманітні форми й види фіскальної децентралізації.

Децентралізація є доволі складним поняттям, яке можна розкривати через його вплив на: адміністративно-територіальний устрій держави, систему органів публічної адміністрації, розподіл між ними функцій, повноважень та фінансових ресурсів.

Демократична держава завжди прагне залучити громадськість до здійснення публічних функцій урядування з метою оптимального задоволення різнобічних потреб людини та народу загалом. Зрозуміло, що йдеться як про вищий (загальнодержавний) рівень організації влади, так і про регіональний та, безумовно, місцевий рівні. Адже влада може бути зосереджена в руках центральних органів виконавчої влади (та їх територіальних органів) чи становити систему відповідних пов-

новажень, наданих різним органам державної влади та іншим суб'єктам, зокрема, за критерієм територіальним (місцеве самоврядування); підвідомчості тощо.

Щодо публічного управління, то тут спостерігаються лише перші кроки в напрямку його становлення, передусім у формі епізодичної активності деяких суб'єктів громадянського суспільства – окремих громадських (неурядових) організацій чи фізичних осіб (політиків, науковців, представників бізнесу, громадських активістів тощо).

Такий стан у публічному управлінні пояснюється, насамперед, низьким рівнем розвитку самого інституту громадянського суспільства, який за роки незалежності також залишився на етапі свого становлення, ще не досягнувши належного рівня тривкості, через що зазнає серйозних випробовувань на міцність у разі змін політичних сил на арені державотворення.

Становлення публічного управління відбувається в умовах прояву посттоталітарного та пострадянського синдромів у зароджуваному громадянському суспільстві, які генерують явища і процеси непорозуміння між політичними партіями, парламентом, урядом, президентом, громадськими об'єднаннями, громадянами та іншими суб'єктами публічних відносин.

Становленню публічного управління можна сприяти за двома основними існуючими у світі підходами, межа між якими досить умовна, а тому вони часто доповнюють один одного.

Перший підхід (тактичний) передбачає поступове усунення наявних недоліків, розв'язання тактичних завдань в окремих сферах, удосконалення функцій і методів управлінської діяльності. Саме цей підхід застосовують нині в Україні.

Другий підхід (стратегічний) передбачає розроблення стратегії розвитку публічного управління загалом і державного апарату зокрема, з орієнтацією на майбутні потреби суспільства, виконання довгострокових завдань у контексті досягнення стратегічних цілей. У цьому випадку необхідний аналіз сучасних тенденцій розвитку держави й суспільства, узагальнення європейської та світової практики з метою визначення основних параметрів розвитку національної системи публічного управління. Цей підхід в Україні проблемний передусім через політичну нестабільність. Однак реформування публічного управління в Україні слід орієнтувати на європейський досвід і передбачати упродовження принципів європейського управління.

Перспективні напрями реформування публічного управління в Україні мають ґрунтуватися на доробках європейського управління. З числа доробків прийнятними мають бути передусім принципи євро-

пейського управління, а вже потім, за необхідності, узагальнені чи конкретні моделі управління.

Отже, характерною ознакою децентралізованої моделі управління є визначення у законодавстві спеціальних переліків функцій і повноважень, що реалізуються відповідними органами самостійно і незалежно від інших органів. Крім того, децентралізація влади передбачає функціонування установ та організацій, які виконують завдання публічного характеру, проте не перебувають у жодному ієрархічному підпорядкуванні із органами публічної влади і підлягають нагляду винятково з боку спеціальних компетентних органів. Це, відповідно, передбачає розмежування завдань і функцій публічного характеру, що виконуються різними за правовим та організаційним статусом суб'єктами.

СЕКЦІЯ:

Публічне управління та адміністрування в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів

УДК 35.072.22

Беглиця В. П.,
д-р наук з держ. упр.,
професор кафедри менеджменту та адміністрування,
проректор з наукової роботи ЧНУ ім. П. Могили,
м. Миколаїв, Україна

АНТИКОРУПЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

В сучасних умовах розбудови Української держави одним з найбільш важливих напрямків є впровадження в життя антикорупційної стратегії. Оскільки корупція є достатньо складною та багатогранною, то запобігання та протидія цьому явищу повинна складатися з різних напрямків. Одним з таких напрямків є підвищення рівня антикорупційної культури, подолання суперечливого іміджу державних органів та створення умов для зміни суспільного бачення цього питання. Оскільки корупція є, в першу чергу, явищем соціальним, то й вирішувати проблему варто з урахування характерних особливостей українського суспільства, в цілому, та стереотипів, сформованих у різних верств населення.

Як зауважують дослідники, пересічний громадянин виказує нетерпимість до корупції, перш за все, завдяки своїм переконанням, а вже в другу чергу стримуючим фактором є острах покарань. Саме в цьому міститься така частка людської сутності, як антикорупційна культура. Система цінностей відіграє в цьому плані головуючу роль. Окрім того, часто акцент робиться на тому, що антикорупційна культура загалом може виражатися у двох варіантах:

- 1) ступенем усвідомлення людиною своїх громадянських прав;
- 2) освоєння власного статусу з точки зору реалізації особистих обов'язків.

Під час розгляду питання антикорупційної культури, увага акцентується на таких особливо важливих вміннях особистості:

- 1) правильно тлумачити положення будь-якого нормативно правового акту та визначати сферу його реалізації;
- 2) використовувати в своїй життєдіяльності знання та навички у правовій сфері в процесі протидії корупції;
- 3) застосовувати законодавство для захисту приватних прав та інтересів, тим самим знаходити рішення у проблематичних правових ситуаціях.

Як показує практика, рівень антикорупційної культури громадян має:

- 1) справляти вагомий вплив на регулювання процесів у правовій сфері;
- 2) допомагати консолідації різних верств населення в питаннях сприяння і зміцнення законності, підтримки суспільного спокою та стабільності;
- 3) створювати передумови формування почуття поваги громадянина до закону, що в свою чергу має сприяти ефективному функціонуванню державно-управлінської системи.

Варто відмітити, що будь-яка діяльність антикорупційного характеру лежить у площині людської психології. Фактично боротьба з корупцією є боротьбою проти негативних якостей та вад індивіда. Різні корупційні дії з етичної точки зору оцінюються по-різному: одні з них сприймаються як злочинні, інші в свою чергу вважаються лише аморальними, хоча з точки зору закону вони в однаковій мірі є злочинними. До другої категорії можна віднести кумівство та прийняття рішень на основі політичної приналежності. Таке тлумачення законодавства, особливо з боку представників влади, порушує принцип законності та справедливості в межах управлінської діяльності.

Служба в органах державного управління нерозривно пов'язана з моральною, етичною та культурною складовими функціонування державного службовця. Чиновники можуть приймати управлінські рішення, що мають велике значення у суспільно-політичному житті та впливають на повсякденне життя. До того ж, часто доводиться приймати чи відхиляти запити громадян із суперечливих питань, надавати дозволи та послуги. Ступінь розвиненості громадянського суспільства часто визначають ставленням до базових моральних цінностей на усіх рівнях організації.

Вагомим також є те, що потрапивши до колективу, службовець переймає традиції поведінки, які є характерними для даного колективу. Можливою є ситуація, коли культура в організації відзначається тим,

що відносно хабарництва превалює толерантне відношення, відсутність відповідальності під час прийняття управлінських рішень, замовчування при розгляді хибних дій у роботі співробітників. Це може спричинити створення у нового співробітника сприйняття подібної хибної поведінки як норми.

Формування у громадян культури як загальної, так і антикорупційної, має бути першочерговим пріоритетом для всієї системи державного управління. Базуватися вона повинна на позитивному досвіді розвинених країн, які спромоглися звести до мінімуму рівень корупції. До цього варто додати результати наукових досліджень з напрямку боротьби з корупцією, а також врахуванням особливостей українського соціуму, менталітету громадян тощо.

Нормативні акти антикорупційного характеру необхідно створювати за наступними принципами формування культури:

- 1) у відносинах чиновника та громадянина головним є додержання принципу «одна сторона не бере хабарів – інша не дає»;
- 2) базові постулати політичної культури максимально доводиться до відома кінцевому споживачу – тобто пересічному громадянину;
- 3) закріплення у свідомості громадян морально-етичних норм антикорупційного характеру;
- 4) активне залучання громадськості до розгляду питань проявів корупції, а також практики боротьби з цим явищем.

Велику роль має просвітницька діяльність серед населення. Формуванню антикорупційної культури мають сприяти як управлінці на вищих щаблях, так і політичні лідери. Рушійною силою у цьому має бути політична воля, котра спрямовується на створення настроїв нетерпимості до протизаконних дій, в тому числі й корупції.

УДК 35.072

Ємельянов В. М.,
д-р наук з держ. упр., професор,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Україна стоїть перед гострою необхідністю здійснення глобального і всебічного реформування місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою, шляхом, перш за все, чітко визна-

ченої законодавчої регламентації цього процесу. При цьому є гостра потреба в усвідомленні самим суспільством безперспективності політики зволікання з розробкою і впровадженням відповідних стратегічних рішень. Адже без законодавчої основи, без стратегії, без вироблення основних принципів реформування місцевого самоврядування та побудови спроможних громад, визначення і розставлення пріоритетів з боку держави та самої громадськості щодо цього, без знання того, яку державу будують та які відносини в суспільстві повинні переважати, ми не зможемо побудувати демократичну і соціально-правову державу із громадянським суспільством.

Як в державі, так і в самому українському суспільстві, відсутня готовність до реформування та справжня зацікавленість у формуванні якісної, ефективної та діючої самоврядної влади. І навіть, не дивлячись на всі суттєві переваги здійснення децентралізації публічної влади, реформування місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою країни, існує опір (як відкритий, так і прихований) й ускладнення процесу втілення відповідних змін та, зокрема, об'єднання територіальних громад. Причинами такого супротиву й ускладнень є:

1) відсутність чіткої державної позиції щодо самих змін в країні та очікуваних результатів від них;

2) відсутність затвердженої на законодавчому рівні правової основи здійснення децентралізації публічної влади, реформування місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою країни (перш за все, прийняття та внесення відповідних змін до Основного Закону України, на якому мають в подальшому ґрунтуватися всі нормативно-правові акти, які регулюють публічно-владні перетворення в державі);

3) наявність дрібновласницького, особисто-корисливого інтересу певної групи людей, які зараз перебувають при владі, а після проведення відповідних змін та об'єднання територіальних громад можуть її втратити, або які мають бажання опинитися при владі з метою задоволення власних потреб;

4) низький рівень довіри до самої публічної влади, її представників, а також практична зневіреність у законності і правопорядності того, що наразі відбувається в Україні та в успішному завершенні запланованого реформування;

5) нерозуміння й однобічне оцінювання процесу децентралізації публічної влади і добровільного об'єднання територіальних громад з боку громадськості, як наслідок, практичне несприйняття і небажання ними таких змін та перетворень;

б) морально-психологічний та фінансово-економічний тиск осіб, зацікавлених у зриві реформи, що мають відбутися та ін.

Для здійснення децентралізації публічної влади та успішного проведення реформування місцевого самоврядування і побудови спроможних територіальних громад в Україні, враховуючи те, що українське суспільство вимагає якісних, глибинних та системних змін до Основного закону України, які мають сприяти досягненню визначеної у чинній Конституції України мети, пов'язаної, зокрема, з прагненням розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну та правову державу, Президентом України був поданий законопроект про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади), як невідкладний. Цей законопроект, у свою чергу, розглянула Верховна Рада України і 31 серпня 2015 р. винесла Постанову «Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади».

Метою запропонованих змін є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування. З метою усунення недоліків нормативно-правового забезпечення реформування місцевого самоврядування та об'єднання територіальних громад в Україні, необхідно:

1) внести відповідні зміни до Конституції України стосовно децентралізації публічної влади та реформування місцевого самоврядування; прийняти нові Закони України «Про місцеве самоврядування», «Про адміністративно-територіальний устрій України» і «Про місцевий референдум» (це дасть можливість мешканцям громад на місцевому референдумі самим приймати рішення про підтримку об'єднання громад); вдосконалити положення окремих нормативних актів, які тим чи іншим чином регулюють процес реформування місцевого самоврядування та об'єднання територіальних громад, з метою подолання колізійності та подвійності застосування їх правових норм (Податковий та Бюджетний кодекси України (це забезпечать належне фінансування для власного життєзабезпечення добровільно об'єднаних територіальних громад, які визначені рішенням уряду спроможними), Земельний кодекс України (це врегулює окремі земельні питання у процесі об'єднання громад та подальшого їх самосійного функціонування), Закони України «Про місцеві вибори», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» і «Про місцеві державні адміністрації» (або взагалі скасувати цей законодавчий акт і замість нього прийняти новий Закон «Про префектуру»),

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» та ін.);

2) забезпечити нерозривність процесу об'єднання територіальних громад із процесом вдосконалення адміністративно-територіального устрою України на первинному його рівні (тобто у разі об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст в одну територіальну громаду має бути укрупнена і відповідна адміністративно-територіальна одиниця – село, селище, місто), ґрунтуючись на принципах муніципального унітаризму і муніципального федералізму;

3) запровадити механізм передачі новоствореним об'єднаним територіальним громадам права самостійного управління і розпорядження землями, які знаходяться за межами населених пунктів, але в межах громади та іншою комунальною власністю, що надасть суттєвих економічних важелів для подальшого розвитку таких громад;

4) встановити механізм добровільного виходу територіальної громади села, селища, міста, що об'єдналися в одну територіальну громаду, зі складу об'єднаної територіальної громади;

5) виключити аспект добровільності у процесі об'єднання територіальних громад, шляхом внесення відповідних змін до нормативних актів, з метою подолання дрібновласницького, особисто-корисливого інтересу певної групи людей, зацікавлених у тих чи інших результатах реформування, а також прискорення процесу об'єднання громад, остаточного здійснення децентралізації публічної влади і реформування місцевого самоврядування для формування та розвитку соціально-економічно сильних громад і держави, в цілому;

6) систематично проводити активну інформаційно-просвітницьку, роз'яснювальну та експертно-консультативну роботу серед громадськості, спрямовану на збільшення кількості свідомих прихильників децентралізації публічної влади та процесу об'єднання територіальних громад в Україні.

Євтушенко О. Н.,

д-р політ. наук, професор,
зав. кафедри публічного управління та адміністрування,
Інститут державного управління

Андріяш В. І.,

канд. політ. наук, доцент,
кафедра публічного управління та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ІНСТИТУТИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ГРОМАДА: ПРОБЛЕМИ ВЗАЇМОВІДНОСИН

Останнім часом значного поширення в наукових колах набуло дослідження впливу зв'язків з громадськістю на розвиток відносин між владою та громадянським суспільством. При цьому громадянське суспільство стало розглядатись не як об'єкт, а як суб'єкт переговорного процесу. Така нова якість пояснюється важливістю для органів місцевого самоврядування отримання знань щодо формування громадської думки та настроїв для управління цими процесами. Особливо необхідним це вважається за умов системної кризи, що ставить завдання «створення позитивної репутації (іміджу)», доброзичливого ставлення громадськості до державних, громадсько-політичних, господарсько-економічних та інших інститутів місцевого самоврядування.

На рівні взаємодії органів місцевого самоврядування з громадами існують певні проблеми, що залежать від особливостей розвитку певної територіальної громади – села, селища або міста. Політичні, економічні та соціальні обставини впливають на форми здійснення співпраці та запровадження відповідного інструментарію. Настрої населення, зміни, що відбуваються, обов'язково повинні відображатися на стратегії і тактиці управління. Також слід зважати на те, що в цій площині відносин територіальна громада є і об'єктом, і суб'єктом місцевого самоврядування, зважаючи на наділення її правами щодо безпосередньої та представницької демократії.

Взаємодія інститутів місцевого самоврядування з громадою розкривається через кооперацію між ними з метою координації своєї діяльності та більш ефективної реалізації своїх прав та інтересів, спільного вирішення різних питань та проблем. За мотивацією вона може бути:

- обов'язковою (передбачена законодавством) та добровільною (за бажанням сторін);
- за періодичністю – регулярною (наприклад, робота постійних комісій за участю членів територіальної громади) або епізодичною (утворення тимчасових дорадчих органів);
- за ступенем взаємодії – високою (тісна щоденна співпраця з представниками громади під час вирішення нагальних питань) або низькою (періодичне опитування населення);
- за формою – місцевий референдум, громадські слухання, місцеві ініціативи та інші, передбачені чинним законодавством. Вибір конкретної форми визначається умовами діяльності та завданнями, які наразі стоять перед місцевою радою.

Якщо рада самостійно не може або відповідно до закону не має права вирішувати питання, то вона повинна взаємодіяти з іншими учасниками місцевого самоврядування.

Крім того, слід виділити декілька передумов налагодження органами місцевого самоврядування співпраці з територіальною громадою, серед яких:

- єдність цілей органів місцевого самоврядування і територіальної громади, яка виражається, зокрема, у забезпеченні дотримання прав та інтересів громадян, законності та правопорядку, наданні різних видів послуг жителям на належному рівні;
- чітке закріплення відповідних повноважень (організаційне забезпечення), що створює передумови для результативної взаємодоповнюючої співпраці;
- наявність правових підстав, тобто нормативне забезпечення встановлення і підтримки координаційних управлінських відносин.

Таким чином, взаємодія органів місцевого самоврядування та територіальної громади – це врегульована законодавством співпраця між суб'єктами місцевого самоврядування шляхом здійснення спільних заходів, обумовлена єдиними цілями щодо вирішення питань місцевого значення.

Багмет М. О.,
д-р іст. наук, професор,
кафедра менеджменту та адміністрування,
Інститут державного управління,
Малікіна О. А.,
старший викладач,
кафедра менеджменту та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

**МЕХАНІЗМИ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ
ТА РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИМИ ПРОЦЕСАМИ
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЯК ЗАПОРУКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

Сьогодні в ЧНУ ім. Петра Могили розпочато розробку механізмів ефективного функціонування та розвитку регіонального публічного управління соціокультурними процесами в умовах децентралізації як запоруки національної безпеки України. Особливо активно в заявленому науковому напрямку працюють завідувач кафедри соціології доктор педагогічних наук, професор Мейжис І. А., кандидат соціологічних наук, доцент Калашнікова Л. В., кандидат педагогічних наук, старший викладач Лактіонова Д. А. та інші. Саме вони у 2017 році започаткували проведення дослідження на замовлення Міністерства освіти і науки України за рахунок видатків із загального фонду державного бюджету. До речі, до виконання даного проекту були залучені і представники з інших структурних підрозділів університету. Так, фахівці, Інституту державного управління та члени Інформаційного центру ЄС виявили зацікавленість щодо дослідження аспектів впливу механізмів ефективного публічного управління і менеджменту на розвиток в південному регіоні соціокультурних процесів в умовах децентралізації. Бо ж саме це відіграє значну роль у посиленні системи колективної оборони і безпеки в Україні в умовах гібридної війни з Російською Федерацією та анексією нею Автономної Республіки Крим.

Особлива увага в процесі розробки національної безпекової моделі приділяється імплементації європейських та світових критеріїв, методів і принципів, які відповідають потребам соціокультурної сфери українського суспільства.

В ході реалізації дослідження даної безпекової проблематики значне місце відводиться аналізу та прогнозуванню застережень, спрямованих на унеможливлення виникнення внутрішніх загроз, на терені багаточисельної полі етнічної громади південного регіону України і розробці, з цією метою, відповідних рекомендацій та пропозицій. На початковому етапі запровадження на півдні України децентралізації, особлива увага приділяється висвітленню причин можливих проявів потенційних небезпек та обґрунтування запобігань від різних загроз, спрямованих на послаблення стратегічних безпекових пріоритетів.

Отже, в запланованому виступі на «Ольвійському форумі – 2017» основним завданням стануть по-перше, обґрунтування теоретико-методологічних та організаційних засад, які сприятимуть державним службовцям в більш ефективному здійсненні публічного управління та менеджменту соціокультурними процесами в регіоні, а по-друге сподіваємося, що запропоновані механізми неодмінно стануть запорукою національної безпеки України. Така діяльність, в умовах гібридної війни, обумовлена загальнодержавними та міжнародними рішеннями, які відображені в законах України, Указі Президента України від 26 травня 2015 року «Про стратегію національної безпеки України», положеннях Угоди про асоціацію України з ЄС та безпекових зобов'язаннях, прийнятих на рівні ООН і керівництвом НАТО, відносно досягнення в Україні миру і стабільності.

УДК 342.924

Дерега В. В.,

канд. політ. наук, доцент,
кафедра менеджменту та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ЗАХИСТ ПРАВА НА ЖИТТЯ ДИТИНИ НА ПРЕНАТАЛЬНІЙ СТАДІЇ РОЗВИТКУ В МІЖНАРОДНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Головним правом людини є право на життя. Всі інші права і свободи є похідними від нього. Визнання, дотримання і захист даного права є обов'язком держави. Держава зобов'язана охороняти людське життя від будь-яких протиправних посягань та інших загроз, забезпечувати умови для повноцінного і гідного людини життя. Похідними природ-

ного невід'ємного права людини на життя є право на життя дитини, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку або, іншими словами, ненародженої дитини.

Саме дитина при будь-яких обставинах має бути серед тих, хто першою одержує захист і допомогу, оскільки постійна турбота про дітей – неодмінна умова збереження і розвитку народу в цілому.

Розвиток сучасної медицини породив ряд проблем, пов'язаних з реалізацією права на життя, що вимагають свого вирішення. Йдеться про такі проблеми, як штучне запліднення, аборти, сурогатне материнство, наукові експерименти з людськими ембріонами та ін., пов'язані з народженням дитини. Як сказано в Рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1046 від 24.09.1986 «Про використання людських ембріонів і плодів в діагностичних, лікувальних, наукових, промислових і комерційних цілях», «прогрес зробив особливо хитким правовий статус людського ембріона і людського плоду, і їх правовий статус наразі не встановлено законодавчо» (пункт 6), «немає ніяких адекватних положень, що регулюють використання живих або мертвих ембріонів і плодів» (пункт 7) та «людський ембріон і плід повинні розглядатися при будь-яких обставинах з повагою людської гідності» (пункт 10). Іншими словами, на сучасному етапі є гостра необхідність законодавчого встановлення правового статусу людського ембріона і саме з точки зору поваги людської гідності. Чи треба говорити про те, що знищення людського ембріона або плода ніяк не може відповідати дотриманню людської гідності.

Правове визнання дитини на пренатальній стадії розвитку в якості суб'єкта права на життя виражене в ряді положень міжнародних правових актів. Так, в основоположних документах цієї сфери – Декларації прав дитини (принцип 4), в Конвенції про права дитини (стаття 6) йдеться про правовий захист як до, так і після народження дитини.

Норми, які захищають право ненародженої дитини на життя, закріплені в Конституціях багатьох європейських держав. Так, стаття 40 Конституції Ірландії проголошує: «Держава визнає право на життя ненародженого». У Конституції Словачки у ч. 1 ст. 15 закріплюється: «Кожен має право на життя. Людське життя гідне охорони ще до народження. Основний закон Угорщини проголошує: «Кожен має право на життя і людську гідність, життя зародка захищене з моменту зачаття». Таким чином, визнається, що принцип права на життя є міцною основою для державотворення, и нерозривно пов'язаний із конституційним оголошенням цінності людської гідності.

Це право також закріплене і таких документах, як: Конвенція про захист прав і гідності людини у зв'язку із застосуванням досягнень

біології та медицини (прийняття в 1997 р. в Ов'єдо), Заява про штучне запліднення та трансплантацію органів Всесвітньої медичної асоціації (1987 р.), Постанова Федерального Конституційного суду ФРН від 28.05.1993 (абзаци 146–147). Відповідну норму містить стаття 4 під назвою «Право на життя» Американської конвенції про права людини (укладена в м. Сан-Хосе 22.11.1969).

«Статті Сан-Хосе» (San Jose Articles), представлені 6 жовтня 2011 року на брифінгу в прес-центрі ООН називають головним документом на захист життя. Статті Сан-Хосе були створені групою, в яку увійшов 31 експерт в галузі міжнародного права, міжнародних відносин, міжнародних організацій, охорони здоров'я, медичної науки та управління. Серед підписантів – професора права, філософи, парламентарі, посли, фахівці в галузі прав людини і делегати Генеральної Асамблеї ООН.

Мета Статей Сан-Хосе полягає в тому, щоб показати, що ненароджені діти вже захищені міжнародними договорами про права людини і, що урядам слід почати захищати ненароджених дітей, використовуючи міжнародне право. Так, в статтях 1–4 документу сказано, що науково встановленим фактом є початок нового людського життя в момент зачаття, а також, що «кожне людське життя – це нерозривне ціле, що починається в момент зачаття і проходить різні етапи до смерті. У науці цим етапам даються різні найменування, такі як: «зигота», «бластоцист», «ембріон», «плід», «немовля», «дитина», «підліток» і «дорослий». Це не змінює наукового консенсусу, згідно з яким в будь-який момент свого розвитку кожен індивідум є живим представником людського роду. Кожна ненароджена дитина, з моменту свого зачаття, за своєю природою є–людиною. Всі людські істоти, як представники людського роду, мають право на визнання свого невід'ємного гідності і на захист своїх невідчужуваних прав. У статтях чітко говориться про те, що держави та представники суспільства повинні забезпечити в рамках національних законів і національної політики захист людського життя з моменту зачаття. Вони також повинні відкинути і засудити тиск, який чиниться з метою прийняття законів, що легалізують або декриміналізують аборти. Організації, які надають допомогу в цілях розвитку держав, не повинні підтримувати і фінансувати аборти.

Таким чином, твердження про те, що дитина на пренатальній стадії розвитку є людиною, являє собою не тільки філософське, моральне або етичне переконання або допущення, але є встановленим юридично значущим фактом, визнаним міжнародним правом. Внутрішньо-утробний період життя на будь-якій стадії є необхідним етапом розви-

тку людини й має бути захищений так само, як і життя людини після народження.

У зв'язку з цим, представляється необхідним виробити детальні норми в українському законодавстві, що ґрунтуються на визнанні фундаментальної цінності життя людини і спрямовані на встановлення чітко визначеного правового статусу дитини, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку.

УДК 35.07/.08(043.2)

Андріян В. І.,
канд. політ. наук, доцент,
кафедра публічного управління та адміністрування,
Інститут державного управління
Філатова О. В.,
магістрант,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ

Державна служба є складним видом управлінської діяльності, що висуває певні вимоги до державних службовців зважаючи на характер і зміст роботи та займані посади. Вимоги до державних службовців становлять широкий набір професійних, організаторських, моральних, етичних, культурних тощо якостей, норм, принципів поведінки, які разом формують образ державного службовця, культуру його управлінської діяльності. Формування й збереження ефективних взаємовідносин у державно-управлінській діяльності, що передбачає наявність постійних контактів у сфері «людина-людина», «людина-колектив» залежить від врахування психологічних особливостей, наявних у системі суспільних взаємовідносин й володіння державними службовцями необхідними психологічними засобами управлінського спілкування та впливу, що, в свою чергу, є важливою складовою культури державного управління.

Процес формування, реалізації та припинення державно-службових взаємовідносин охоплює важливу складову інституту державної служби, а саме її проходження, що є тривалим процесом, який розпочинається під час виникнення державно-службових взаємовідносин та закінчується з припиненням проходження державної служби. Прохо-

дження державної служби – це складова інституту державної служби, в якому об'єднуються норми, що визначають: особливості вступу на державну службу; ефективне просування (переміщення) по службі; необхідність професійного навчання; наявні підстави та способи припинення державної служби. Отже, налагоджені державно-службові взаємовідносини та їх ефективна реалізація – є важливим елементом інституту державної служби, оскільки саме за їх допомогою відбувається реалізація правового статусу державних службовців.

Для державної служби характерні певні особливості, які властиві їй як соціальному інституту.

По-перше, державна служба формує властиву лише їй сферу професійної діяльності, яка за своїм змістом, формою та методами спрямована на забезпечення виконання повноважень державних органів.

По-друге, державна служба є необхідною сполучною ланкою між державою та громадянами, яка покликана захищати права та інтереси громадян.

По-третє, державна служба як суспільне явище є значно більшим ніж просто діяльність державних службовців та органів управління, вона є своєрідною формою суспільних взаємовідносин, показником міри гуманності, людяності встановлених у суспільстві порядків.

По-четверте, державна служба є не просто відображенням суспільних взаємозв'язків та взаємовідносин, вона володіє соціальною орієнтацією, яка спрямована на наближення конституційного ідеалу правої, демократичної держави до існуючої, об'єктивної реальності.

По-п'яте, державна служба є не лише правовою, але й етичною системою, яка формує правосвідомість громадян та виступає носієм відповідної моралі й моральних принципів, слугує орієнтиром для державних службовців та громадян для дотримання моральних норм й основних правил людського співжиття.

Таким чином, державна служба як соціальний інститут покликана створювати умови демократичного державного управління, що користуватиметься повагою суспільства; формувати безпристрасних державних службовців, які володітимуть сучасними професійними знаннями та діятимуть виключно в рамках закону; забезпечувати правовий порядок, практику законності в діяльності та поведінці державних службовців, оскільки оточуючі постійно формують власну думку щодо державних службовців, державної служби та державного управління в цілому.

Андріаш В. І.,
канд. політ. наук, доцент,
кафедра публічного управління та адміністрування,
Інститут державного управління
Челяк О. В.,
магістрант,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ОБСЯГИ ТА СТРУКТУРУ БЮДЖЕТНИХ ВИДАТКІВ

В умовах обмеженості фінансових ресурсів держави важливим завданням уряду є оптимізація не лише обсягу видаткової частини бюджету, а й її структури, яка визначає напрями використання бюджетних коштів. Видатки проводяться виключно за наявності затверджених в установленому порядку паспортів бюджетних програм, які дозволяють вже на етапі планування визначити кількісні та якісні показники, досягнення яких мають забезпечити головні розпорядники бюджетних коштів. При розподілі бюджетних коштів виникає потреба в оцінці результативності окремих бюджетних програм. Аналіз результативності бюджетної програми передбачає порівняння фактичних показників виконання програм із запланованими, а також відповідними показниками попередніх періодів, встановленими стандартами та нормами.

При цьому оцінити результативність показників бюджетних програм складно з цілої низки причин.

По-перше, ефективність бюджетних видатків має не тільки економічну, а й соціальну складову. Соціальний ефект має визначальне значення у формуванні державної фінансової політики, однак об'єктивно визначити це практично неможливо. Наприклад, поліпшення якості освіти можливо оцінити за допомогою різних показників, таких, як прийом та випуск студентів, працевлаштування випускників, кількість аспірантів тощо. Проте ці показники лише приблизно характеризують якість освіти, а загальна оцінка ефективності витрат на освіту може бути спотворена.

По-друге, деякі видатки держави націлені не на виконання поточних завдань, а на досягнення довгострокового ефекту. Насамперед ідеться про видатки на людський розвиток – освіту, охорону здоров'я, культуру та мистецтво, які являють собою вкладення коштів у майбут-

не. Тому для визначення обсягів фінансування таких програм необхідно оцінювати і зіставляти їх ефективність у довгострокових планах.

По-третє, державні видатки можуть давати побічні ефекти, як позитивні, так і негативні. Наприклад, унаслідок зростання доходів малозабезпечених сімей збільшується потреба в товарах прожиткового мінімуму – продуктів харчування, ліків, дешевого взуття та одягу. А це, в свою чергу, дає додатковий дохід фірмам та підприємствам, які виробляють такі товари. Розширення соціальних програм вигідно і політикам, оскільки такі заходи дістають підтримку серед виборців.

З метою забезпечення ефективності бюджетних видатків необхідно дотримуватися низки вимог. Програми мають бути максимально конкретні, при цьому вони мають спиратися на досягнення суспільно-значущих цілей, а не фінансування окремих організацій. Відбір програм має проводитися на конкурсній основі. Процедура конкурсів мають бути прозорі, чітко визначені і широко відомі.

Видатки за можливості не повинні мати постійного характеру, при складанні бюджету на наступний рік їх структуру необхідно переглядати на основі аналізу досягнутих результатів. Програми видатків мають бути прозорими і доступними для суспільного контролю. Необхідно інформувати суспільство, на які цілі і в яких обсягах витрачаються бюджетні кошти. Виконавці бюджетних програм не повинні мати доступу до прийняття принципових рішень по програмах видатків, відбору отримувачів послуг і оцінці їх результатів.

Аналіз міжнародного досвіду дозволив виявити кілька моделей управління видатками, кожна з яких має свою специфіку, базується на загальних принципах, до яких можна віднести: впровадження бюджетного планування, орієнтованого на результат; встановлення конкретних рамок видатків і розподілу видатків відповідно до національних соціально-економічних пріоритетів; надання більших можливостей в управлінні коштами розпорядникам бюджетних коштів; впровадження елементів бухгалтерського обліку з метою коректнішого відображення вартості наданих послуг; проведення оцінки ефективності бюджетних видатків.

Крім того, ефективність управління видатками та їх планування значною мірою залежить від повноти, обґрунтованості й достовірності інформації про використання фінансових ресурсів держави. Тож основним завданням системи управління видатками на сучасному етапі бюджетного процесу є створення інформаційної та методологічної бази для прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності бюджетних видатків.

Шатун В. Т.,
канд. політ. наук, доцент,
кафедра менеджменту та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ АНТИКРИЗОВОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Історія соціально-економічного розвитку багатьох країн світу свідчить про те, що їм доводилося переживати глибокі фінансові потрясіння, спади виробництва, масове безробіття, що призводило до гострих соціальних і політичних конфліктів.

Кризи у сферах, що зачіпають життєдіяльність усього суспільства, вимагають швидкого та ефективного реагування, керівникам доводиться працювати в умовах дефіциту часу й обмеженні ресурсів. Тому державні посадовці повинні володіти знаннями, способами та практичними навичками антикризового управління.

Сьогодні перед державними управліннями стоїть складне завдання – вивести країну з тривалої політичної й соціально-економічної кризи.

Визначальною особливістю антикризового державного управління є принципова відмінність підходів, інструментарію та цілей діяльності. У кризових умовах державному управлінню притаманна швидка зміна тактичних й оперативних цілей. При цьому одні й ті ж інструменти, прийоми і підходи до управлінської діяльності приносять кардинально різні результати порівняно з безкризовим періодом.

Вперше антикризове регулювання на державному рівні застосовувалося в США під час Великої депресії 1930-х р. Світова економічна криза 1929–1933 р. стала найпотужнішою за своїми наслідками для світового господарства.

Стан економіки України наприкінці ХХ ст. був схожим зі становищем економіки США 1930-х і економіки Німеччини та Японії повоєнних 40-х років ХХ ст.

Саме тому досвід, шляхи, методи і форми виходу з надзвичайної, кризової ситуації, знайдені керівництвом зазначених країн, можуть бути корисними та придатними для практичного використання в Україні.

Показовим є те, що антикризове державне управління значно посилюється у період екстремального розвитку – від здійснення державного контролю над галузями і підприємствами під час кризи до централізованого адміністрування у сфері виробництва та розподілу продукції.

У багатьох країнах державні органи розробляють програми приватизації, здійснення яких сприймається як превентивні антикризові заходи, створені задля запобігання кризи як окремих підприємств, так і цілих галузей економіки. Здійснюється наполегливий пошук нових, більш досконалих структур підприємств з метою підвищення їхньої ефективності, а отже, і конкурентоспроможності.

В Україні було змінено правовий статус підприємницької діяльності. З кримінально карного діяння підприємницька діяльність перетворилася в рушійний фактор реформ в економіці країни. Це зумовило створення нових підприємств і формування нових відносин як між існуючими, так і новостворюваними підприємствами.

Важливим кроком стало перетворення праці з категорії обов'язкової в категорію вільно обраної. Тобто було створено ринок праці, і громадянин самостійно визначає, де він буде працювати або не буде трудитися взагалі, що привело до реформування системи найму персоналу на підприємство. Новим освітнім стандартом в Україні запроваджено спеціальність 6.030.601 «Менеджмент». Отже, управлінська діяльність визнана окремою професійною діяльністю.

Проблемою є питання щодо виокремлення суб'єктів превентивного антикризового управління (ПАУ) серед професіоналів підприємства. Превентивне антикризове управління має здійснюватись на постійній основі. Тому суб'єктом ПАУ має бути штатний антикризовий менеджер, який має відповідну освіту. Наразі в Україні не передбачено підготовку таких спеціалістів. Але у зв'язку з поглибленням та постійним виникненням кризових явищ на вітчизняних підприємствах необхідність у здійсненні підготовки вищими навчальними закладами фахівців за спеціальністю «Антикризове управління» стає невідкладною.

Подібна практика вже активно реалізується у Росії. Спеціальність «Антикризове управління» затверджена відповідним наказом МО РФ. Таким чином, суб'єктами превентивного антикризового управління пропонується вважати: власників підприємства, ТОП-менеджерів підприємства та антикризового менеджера. Питання підготовки антикризового менеджера як професійного суб'єкта превентивного антикризового управління є актуальним, оскільки навчання таких спеціалістів в Україні на сьогодні не здійснюється. Тому подальші дослідження у цьому напрямі повинні бути спрямовані на створення кваліфікаційної характеристики професії «Менеджер з антикризового управління» та розробку освітнього стандарту для підготовки спеціалістів цього напрямку на основі компетентнісного підходу.

Андріаш В. І.,
канд. політ. наук, доцент,
кафедра публічного управління та адміністрування,
Інститут державного управління
Агафонова Н. О.,
магістрант,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Виникнення та розвиток конфліктних ситуацій – перманентне соціальне явище, притаманне будь-яким установам, зокрема й інституціям державної служби. Одним з найважливіших чинників, що забезпечують успішний менеджмент в організаціях, є правильний підхід до управління конфліктами. Знання особливостей управління конфліктами в організаціях та стилів поведінки учасників конфлікту дозволяє передбачити реакції на конфліктну ситуацію та заздалегідь пом'якшувати небажані наслідки конфлікту, що має особливе значення для стабільного функціонування організацій у сфері державного управління.

Зважаючи на те, що в системі публічного управління в Україні сьогодні відбувається трансформаційні процеси (які в силу своєї природи мають значний конфліктогенний потенціал) проблеми конфліктної взаємодії потребують глибокого теоретичного осмислення. Науковий аналіз та узагальнення спеціальних знань про закономірності, специфіку розвитку й наслідки організаційно-управлінських конфліктів в організаціях дедалі більше набувають важливого значення для поглиблення й розширення професійної компетентності державних службовців.

Ефективне управління конфліктами на державній службі залежить не тільки від успішного застосування стратегії розв'язання конфліктів, вдалої їх діагностики, але й від профілактики конфліктів. Механізм запобігання конфліктам, по-перше, полягає у виявленні явних і прихованих причин соціально-психологічної напруженості та у відповідному реагуванні на неї.

Доступними для всіх структурними засобами зниження негативного впливу конфліктів є ослаблення взаємної залежності працівників, яка притаманна усім організаціям, чітке роз'яснення посадових

обов'язків, урахування психофізіологічних особливостей під час формування робочих груп, адекватний розподіл ресурсів та функцій тощо. Також важливу роль у зниженні негативного впливу конфліктних ситуацій відіграють заходи для утворення здорового соціально-психологічного клімату в організації.

Вважаємо за необхідне запропонувати запровадити у програми підвищення кваліфікації державних службовців заходи, спрямовані на корегування поведінки та особистісних якостей – тренінги, що сприятимуть розвитку толерантності, навичок роботи в кризових ситуаціях. На сьогодні, на жаль, такі форми у сфері державної служби майже не використовуються, більш популярною є форма семінарів та круглих столів.

Важливим аспектом діяльності державних службовців лишається недопущення та врегулювання конфлікту інтересів. Позбавлення приватного інтересу перед призначенням (обранням) на посаду визнано одним з найдієвіших способів запобігання конфлікту інтересів. Крім того, на зниження імовірності виникнення конфлікту інтересів можуть впливати рівень організації виконання актів вищих інстанцій, здійснення заходів з підвищення знань антикорупційного законодавства, чіткий розподіл службових обов'язків, забезпечення відкритого доступу до публічної інформації тощо.

Таким чином, конфлікт як соціальний феномен може бути і деструктивним, і конструктивним явищем. Використання конструктивного, позитивного потенціалу конфлікту є вагомим внеском у розвиток організації. Завдяки конфлікту можна зміцнити цінності установи, стимулювати професійне та особистісне зростання державних службовців, удосконалити структуру органу державної влади тощо. Одна з найбільших небезпек конфлікту – здатність поширювати свій негативний вплив на велике коло людей. Така властивість конфлікту загрожує стабільності функціонуванню органу державної влади, знижує продуктивність його роботи, поглиблює кризу, що в деяких випадках може мати катастрофічні наслідки для населення держави й навколишнього середовища. Ефективне управління конфліктами на державній службі обумовлене двома важливими чинниками: індивідуально-психологічними особливостями осіб, уповноважених на виконання функцій держави, та особливостями трудової діяльності (умовами роботи на державній службі й вимогами та обмеженнями, встановленими у законодавстві).

Штиршов О. М.,
канд. наук з держ. упр., доцент,
кафедра публічного управління та адміністрування,
Інститут державного управління
Гіржєв А. О.,
аспірант,
кафедра публічного управління та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

НАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ СПРОМОЖНИХ ГРОМАД

Протягом 2015–2016 років 1744 сільських, селищних та міських рад добровільно об'єдналися у 367 територіальних громад. У 2015 році відбулися перші місцеві вибори у 159 ОТГ (до складу яких увійшло 794 територіальні громади). Чисельність населення 159 ОТГ складає 1 млн 390 тис. 494 особи, площа території об'єднаних громад – 35 807,4 км². У 2016 році 950 сільських, селищних, міських рад добровільно об'єдналися у 209 територіальних громад, у 208 з яких відбулися перші місцеві вибори (довідково: сім сільських рад, що мали увійти до складу Річківської ОТГ з населенням 5960 осіб, площею 362,7 км², Білопільський район, Сумська обл., 24.11.2016 прийняли рішення «Про скасування рішення «Про добровільне об'єднання територіальних громад»). Чисельність населення 208 ОТГ складає 1 млн 792 тис. 894 особи, площа території об'єднаних громад – 49 930,3 км². Загальна чисельність населення об'єднаних територіальних громад складає 3 183 388 осіб (7,5 %). Загальна площа території об'єднаних територіальних громад складає 85 737,7 км².

11 грудня в 41 об'єднаній територіальній громаді 13 областей (Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Запорізькій, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Чернівецькій та Чернігівській) відбулися перші місцеві вибори. В об'єднаних територіальних громадах обрано 3 міські голови, 13 селищних голів, 25 сільських голів. 18 грудня в 142 об'єднаних територіальних громадах 22 областей (окрім Київської та Харківської) відбулися перші місцеві вибори, а саме у 75 сільських, 46 селищних та 21 міських громадах. Отже, на кінець 2016 року Україна загалом має вже 366 об'єднаних територіальних громад. Законом України «Про

Державний бюджет України на 2017 рік» бюджети цих ОТГ враховано при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів на 2017 рік.

Беручи до уваги наведені результати, варто зазначити, що попри незаперечні успіхи 2015–2016 р. у сфері децентралізації, залишається і ряд проблемних моментів, які виникають у процесі створення спроможних громад.

На нашу думку, найбільше проблем виникло на етапі забезпечення умов добровільного об'єднання територіальних громад визначених законом. На практиці виявилось, що плани об'єднання розроблені облдержадміністраціями, з одного боку, не завжди співпадають з побажаннями населення, а з іншого боку, об'єднання всупереч перспективного плану (та існуючим рекомендаціям «одна громада – один район», коли новостворена громада не охоплює територію району) створило негативний прецедент, оскільки новостворені об'єднані громади є фактично неспроможними, хоча і вважаються такими відповідно до закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад», у разі якщо вони об'єдналися і були проведені місцеві вибори (п. 5 перехідних положень). Варто наголосити, що об'єднана громада фактично прирівнюється за статусом до міста обласного значення і відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 64 Бюджетного Кодексу України отримує 60 % податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО), які надходить до бюджетів об'єднаних територіальних громад. Проте варто враховувати той факт, що ПДФО хоч і є основним, проте не є єдиним джерелом надходжень до бюджету об'єднаної територіальної громади. На практиці виникали ситуації коли територіальні громади виявляли бажання об'єднуватись всупереч перспективного плану, лише через бажання отримати згадані вище 60 % ПДФО, які за відсутності (малому розміру) інших джерел доходів та без урахування вимог п. 3 «Методики формування спроможних територіальних громад» (здатності органів місцевого самоврядування вирішувати суспільні питання, які належать до їх компетенції; історичних, географічних, соціально-економічних, культурних особливостей розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць; розвитку інфраструктури відповідних адміністративно-територіальних одиниць; фінансового забезпечення відповідних адміністративно-територіальних одиниць; трудової міграції населення; доступності послуг у відповідних сферах) не можуть гарантувати спроможність об'єднаної громади. На нашу думку, в таких випадках, об'єднані громади ні де-факто ні де-юре не можуть вважатися спроможними. Зокрема, описані ситуації виникали і на території Миколаївської області – м. Очаків, м. Новий Буг.

Також на практиці можлива і абсолютна протилежна ситуація, коли громада яка сама по собі є фактично спроможною, вимушена об'єднуватись з громадою, яка по суті стане для неї тягарем. Таке об'єднання може статися, або через бажання отримати 60 % ПДФО, або через об'єктивні побоювання, що рано чи пізно все одно потрібно буде об'єднуватися, і вірогідно не в добровільному порядку.

Одну з основних проблем є процесі об'єднання громад було вирішено Законом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей добровільного об'єднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних районів» від 14.03.2017 р. Цей закон передбачив можливість утворення об'єднаних територіальних громад, суб'єктом утворення яких є, зокрема, територіальні громади міст обласного значення без зміни меж відповідних районів, а також визнав чітку послідовність дій у процесі призначення перших місцевих виборів у територіальних громадах, утворених в результаті об'єднання територіальних громад різних районів, та зміни меж таких районів. З цим документом пов'язані сподівання на початок кращого життя більше 30 ОТГ. Нагадаємо, що Центральна виборча комісія не призначала перші місцеві вибори в об'єднаних громадах, розташованих на територіях суміжних районів, по особливому трактуючи діючі закони та Конституцію України.

На нашу думку, найбільш суттєвим недоліком даного закону є суперечність в повноваженнях, яка виникла внаслідок внесення змін до ст. 174 Земельного кодексу України. Ця стаття передбачає, що рішення про встановлення і зміну меж районів і міст приймається Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України, що суперечить пункту 26 частини 1 статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», який зазначає, що районні й обласні ради приймають рішення з питань адміністративно-територіального устрою в межах і в порядку, визначених законом.

Враховуючи викладене, можна стверджувати, що механізм створення спроможних громад значно еволюціонував за останні 2 роки, і продовжує поступово поліпшуватись. Тому вирішення описаних вище проблем, на нашу думку, є необхідним для подальшого вдосконалення і практичного застосування механізму створення спроможних громад.

Бондар Г. Л.,
канд. політ. наук, доцент,
кафедра менеджменту та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ЗДІЙСНЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ СУЧАСНИМ МЕНЕДЖЕРОМ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

1. Механізм набуття основних навичок спілкування. The mechanism of acquiring basic communication skills.

2. Маніпуляція та протидія їй у діловому спілкуванні. Manipulation and counter it in business communication.

3. Правила переконання співрозмовника. Rules conviction companion.

1. Однією з головних умов будь-якого спілкування, незалежно від його конкретних цілей і змісту є психологічний контакт. Існують конкретні прийоми і техніки, засвоєння яких допоможе сучасному менеджеру навчитися встановлювати контакт з людьми, що є запорукою ефективного спілкування. Напрацювання цих навичок сприятиме розвитку почуття єдності з людьми і досягненню цілей. Кожен акт спілкування має певний результат, що залежить від людей, з якими спілкується менеджер, і від обставин спілкування.

Основні навички спілкування, для оволодіння якими сучасному менеджеру потрібно здійснити наступні кроки.

1. Визначення бажаних результатів.

2. Сенсорна гострота. Кожен має сенсорне чуття (гостроту), що допомагає помітити найдрібніші зміни в поведінці співрозмовника: внутрішні думки та емоції проявляються через зовнішню поведінку.

3. Гнучкість. Багато в чому процес спілкування залежить від гнучкості співрозмовників – здатності змінювати свою поведінку залежно від обставин.

4. Конгруентність. Означає – бути в згоді з самим собою. Коли те, що людина говорить не відповідає тому, що вона робить та думає, то вона – неконгруентна, і її стан буде помітний оточуючим (оскільки невербальні сигнали чітко видають справжній внутрішній стан).

5. Раппорт – відносини гармонії, узгодженості з партнером. Раппорт (франц. *rapporter* – повідомляти) – процес формування та підтримання ефективного комунікації, заснованої на взаємній довірі й розумінні між учасниками спілкування.

6. Ресурсний стан. Ресурсний стан – це оптимальний внутрішній стан людини, який базується на закріпленні позитивних емоцій внутрішньої гармонії.

7. Пойнтери. Пойнтери або покажчики – це уточнюючі запитання.

2. Вся сукупність маніпуляцій, що використовуються у діловому спілкуванні, умовно поєднується в три групи:

- організаційно-процедурні маніпуляції (використовуються організаторами переговорного процесу);
- психологічні (засновані на використанні прийомів, що вводять співрозмовника в стан роздратування);
- логічні (засновані на порушеннях правил формальної логіки).

Реалізувати захист від маніпуляцій під час здійснення комунікації сучасному менеджеру можна за наступною схемою.

1. Не виявляти слабкості. В основі всіх маніпуляцій завжди лежить використання людської слабкості (жадібність, цікавість, бажання гострих відчуттів, бажання справити враження та ін.).

2. Усвідомити, що вами маніпулюють. Ознакою маніпуляції є почуття незручності, занепокоєння, дискомфорту, тобто ви виходите зі стану конгруентності.

3. Пасивний захист. Ним рекомендується користуватися, якщо ви не знаєте, що робити, як протистояти маніпулятору – вийдіть з контакту.

4. Активний захист. Головне – психологічне налаштування. Маніпулятор звичайно використовує наше бажання виглядати добре, тому не треба соромитись бути поганим і застосовувати активний захист.

3. Під час здійснення ефективного ділового спілкування менеджеру доречно використовувати певні інструменти комунікації, зокрема правила переконання співрозмовника.

Перше правило (правило Гомера). Черговість аргументів, що наводять, впливає на їхню переконливість. Найбільш переконливий наступний порядок аргументування: сильні аргументи – середні – один найсильніший. Сила аргументів повинна визначатися не з погляду комунікатора, а з погляду реципієнта, якому ви аргументуєте свою позицію.

Друге правило (правило Сократа). Для отримання позитивної відповіді на важливе для вас запитання, поставте його на третє місце, йому мають передувати два коротких питання, на які ви точно знаєте, що він відповість «так».

Третє правило (правило Паскаля). Не заганяйте співрозмовника в кут, дайте йому можливість «зберегти обличчя». «Ніщо так не роззброює, як умови почесної капітуляції».

Четверте правило. Не заганяйте себе в кут проявами ознак непевності, зайвих вибачень (вислови: «Вибачте, якщо я перешкодив ...», «Будь ласка, якщо у вас є час мене вислухати ...» знижують статус).

П'яте правило. Бажаючи переконати, починайте не з розділяючих вас моментів (ефект контрасту), а з того, в чому ви згодні з опонентом (ефект асиміляції).

Шосте правило. Проявляйте емпатію, будьте гарним слухачем, уникайте слів, дій, що призводять до конфлікту.

Отже, будь-яка комунікація (спілкування) завжди переслідує певну мету. Це може бути спонукання співрозмовника зробити потрібні дії або досягнення необхідного емоційного і фізіологічного стану (задоволення, розслаблення і т. д.). Якщо мета не досягнута, винен менеджер, оскільки він невірно організував обмін інформацією. Ефективність спілкування менеджера різко зростає тоді, коли всі претензії щодо комунікації він буде висувати лише собі. Оскільки сторони ділового спілкування взаємопов'язані: уміння правильно сприймати і приймати партнера або аудиторію допомагає знайти потрібні аргументи менеджеру, а володіння ораторським мистецтвом та психотехнологіями – їх викласти і досягти бажаного результату. Все це необхідно для успішного ділового контакту, під час якого виявляється вміння взаємодіяти з партнером: долати бар'єри у спілкуванні, займати потрібну психологічну позицію, виходити на відповідний рівень спілкування.

УДК 352.072

Семерей П. М.,
начальник Центру
надання адміністративних послуг,
Нечаянська сільська рада,
здобувач,
кафедра публічного управління та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Одним із найважливіших напрямів розбудови України як незалежної демократичної правової держави є побудова міцної системи надання адміністративних послуг, яка покликана задовольняти інтереси

фізичних та юридичних осіб, тобто суб'єктів звернень. Перші кроки на шляху реформувань нашою державою вже зроблені, адже в 2015 році набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)». З 1 січня 2016 р. запроваджено суттєві зміни до Закону України «Про адміністративні послуги», прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг». Отже, йде процес впровадження адміністративної реформи або децентралізації. Актуальним завданням у цьому процесі є розбудова мережі центрів надання адміністративних послуг, що мають стати справжніми інтегрованими офісами, у яких в одному місці надається повний перелік адміністративних послуг, необхідних громадянам і бізнесу. Задля досягнення такого результату європейського рівня необхідно впровадити ряд заходів на місцевому.

Державне регулювання надання адміністративних послуг в Україні має на меті створення сучасної системи надання адміністративних послуг у вигляді модернізованих Центрів надання адміністративних послуг та його відокремлених територіальних підрозділів у районах міст. Не зважаючи на ті кроки, що робить державна та місцева влада щодо упорядкування роботи Центрів обслуговування громадян, все ж таки залишаються невирішеними багато основних питань, такі як дефіцит кадрів, нестача бюджетних коштів, проблема передачі архівів, їх подальшого ведення і зберігання органами місцевого самоврядування, облаштування додаткових приміщень або навіть будівель для функціонування Центрів, що пов'язано з їхньою пропускнуною спроможністю, яка збільшилася у разі в зв'язку із передачею повноважень органам місцевого самоврядування. Так, у місті Миколаєві, досі не затверджено новий перелік послуг, що надаються Департаментом надання адміністративних послуг Миколаївської міської ради. Крім того, Центри по всій країні потребують сучасної техніки, яка б могла забезпечити якісне ведення Державних реєстрів, надання послуг в електронному вигляді, відповідала вимогам сучасного програмного забезпечення, розробленого для реалізації реформи децентралізації.

Отже, основними напрямками державного регулювання надання адміністративних послуг у подальшому має стати удосконалення роботи Центрів надання адміністративних послуг. Державна політика з цього питання має заключатись у створенні сприятливих умов для обслуговування відвідувачів і роботи працівників, що включає в себе забезпечення посадових осіб технікою, меблями, достатньою кількістю облаштованих приміщень, а також комфортної зони очікування для

суб'єктів звернень, достатньої кількості відокремлених територіальних підрозділів, умов для надання адміністративних послуг в електронному вигляді. Пріоритетним напрямком розвитку має стати відкриття територіальних підрозділів у районах міст задля того, щоб суб'єкти звернень могли отримати послугу у безпосередній близькості до свого місця проживання або місця роботи, мінімізувати кількість відвідувань та зекономити власний час. Крім того, в умовах комп'ютеризації та впровадження електронного документообігу, варто розробити спеціальні програми задля надання послуг в електронному вигляді через мережу Інтернет, створення відповідних порталів, які б за своєю зручністю відповідали вимогам пересічного користувача-замовника послуги. Також варто виділити необхідну кількість штатних одиниць задля обслуговування замовників через мережу Інтернет, ведення відповідної документації.

Так, зараз у місті Миколаєві Департаментом надання адміністративних послуг розробляється портал, який дозволить надати весь комплекс послуг суб'єктам звернення: отримання інформації про послуги, що надаються через центр, запис на прийом, подача заяви та документів для отримання окремих послуг, відстеження результатів розгляду та отримання результатів по деяким послугам в електронному вигляді.

Наукова галузь «Державне управління» потребує створення рекомендацій щодо вдосконалення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері надання адміністративних послуг. Увага до проблеми підвищення ефективності та якості адміністративних послуг, наданих органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, повинна стати поштовхом для прискорення здійснення адміністративної реформи.

У сучасних умовах розвиток системи надання адміністративних послуг органами влади виходить на вищий рівень у процесі забезпечення реалізації принципів відкритості та прозорості як у сфері державного управління, так і місцевого самоврядування.

Плеханов Д. О.,
д-р наук з держ. упр., доцент,
зав. кафедри менеджменту та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЮ РОБОТОЮ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ В УГОРЩИНІ

У кожній країні функціонують певні системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, де підготовка здебільшого ведеться в спеціалізованих навчальних закладах – інститутах, академіях, школах, які за статусом часто стоять вище від звичайних закладів вищої освіти, зокрема університетів (наприклад Національна школа державного управління Франції, Федеральна академія державного управління в Німеччині, Коледж державної служби у Великій Британії, Національна школа державного управління в Польщі, Академія державної служби при Президентів Російської Федерації, Вища школа державного управління в Угорщині та ін.).

Підготовка та підвищення кваліфікацій є важливим елементом у країнах Європейського Союзу, а особливо в країнах, що нещодавно до нього приєдналися, таких як Угорщина.

Так, в Угорщині Вища школа державного управління (що фінансується Міністерством внутрішніх справ), кілька університетів (Університет економіки Будапешта, факультети права Szeged, Miskolc, Pécs) і зростаюче число приватних шкіл пропонують навчання у сфері державного або приватного менеджменту. Ці організації працюють незалежно один від одного і встановили достатню кількість зв'язків з міжнародними програмами (як двосторонніми, так і односторонніми). У деякій мірі ці організації конкурують один з одним на ринку освітніх послуг.

В Угорщині була введена трирівнева система професійної підготовки:

– Загальний іспит з державного управління (Постанова Уряду № 51 від 1993) є частиною програми, спрямованої на оновлення професійних знань чиновників, які перебували на службі до початку переходу до ринку. Зміст іспиту включає основні предмети, такі як інститути, загальні принципи функціонування адміністрації, адмі-

ністративні регламенти, основи державних фінансів, менеджмент та захист інформації. Ця екзаменаційна система відображає бажання посилити єдність державного сектора: він обов'язковий для всіх чиновників, є державними службовцями (за невеликим числом винятків, визначених Законом та Постановою № 46 від 24 квітня 1995 року). Ті, хто не складе іспит, повинні залишити свій пост в адміністрації.

– Професійний іспит з державного управління повинні складати всі чиновники, які є державними службовцями, на певному етапі своєї кар'єри. Цей іспит носить скоріше практичний характер порівняно із загальним іспитом, описаним вище, і включає основи менеджменту і ряд елементів, що відносяться до законодавства Європейського Союзу. Мета іспиту полягає в тому, щоб підтвердити професійні навички чиновників і підготувати їх до виконання спільних завдань у сфері адміністрації. Ті, хто не складе іспит, залишаються на нижніх щаблях ієрархії, що закриває їм доступ до безлічі фінансових привілеїв, зокрема, премій, якими нагороджуються службовці більш високих категорій.

– Проводяться семінари високого рівня у співпраці з міжнародними організаціями і фондами. Програма Phare Європейського Союзу – це приклад одного з найбільш важливих партнерств у сфері навчання. Досить велика кількість державних чиновників відвідують ці семінари, що дозволяє їм розширити міжнародний аспект своїх професійних знань.

Угорська система є однією з найбільш амбітних (в хорошому сенсі цього слова) систем у країнах Центральної і Східної Європи, хоча є різні думки щодо якості навчання та рівня іспитів. Деякі вважають, що вимоги до професійного рівня залишаються низькими і, що на іспитах основний акцент робиться на перевірці формальних знань, а не професійних ноу-хау. Ті, хто відповідає за підготовку та проведення іспитів, відзначають, що оскільки принцип проведення таких іспитів вже реалізується на практиці, поступово можна підвищити рівень вимог. Угорщина – це єдина країна, яка зробила спробу довести державну службу до міжнародного рівня і заклала основу для того, щоб навчання відіграло роль в просуванні по службі. Однак нова система зазнає критики з акцентом на те, що бажано зробити її більш добровільною. Критики також підкреслюють той факт, що на «ринку» освітніх послуг велику роль відіграють програми професійної підготовки, спонсоровані приватними підприємствами. Оскільки ці програми зазвичай занадто дорогі для адміністрації, вони, на жаль, ведуть до диференціації між працівниками державного та приватного сектору.

Угорщина – це єдина країна, де розроблена складна система індивідуальної оцінки чиновників. Їх оцінюють, щонайменше, один раз,

перш ніж привласнити наступний розряд. Мета цієї оцінки, очевидно, винести об'єктивне судження про результати професійної діяльності та особистих якостях чиновника і визначити, чи заслуговує він(а) призначення на більш високий пост. У той же час, кандидата потрібно поставити до відома про результати оцінки його роботи, і він повинен підписати оціночну форму, заповнену його начальником. Кандидат може додати свої зауваження, подати заяву до суду і навіть оскаржити зроблене відносно нього рішення. Однак у багатьох західних країнах, включаючи Францію, одне з негативних наслідків цієї складної системи полягає в тому, що чиновники, які займають більш високі посади, прагнуть уникнути конфліктів, даючи більш-менш позитивні характеристики своїм підлеглим.

УДК 352.072.2-027.555(043.2)

Лізаковська С. В.,
канд. наук з держ. упр., доцент, викладач,
Військово-морська академія ім. Героїв Вестерплатте,
м. Гдиня, Польща

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ

Локальна публічна політика – це діяльність у сфері вирішення різних проблем населення, яка реалізується на конкретній території, але залишається частиною загальнодержавної політики. На локальному рівні доцільно впровадити схему вирішення нагальних соціальних проблем, яка складається з таких етапів: ідентифікація проблеми (звернення уваги на потенціальну проблему або проблему, яку відчуло/зауважило населення/мешканці); характеристика проблеми (окреслення істотних елементів проблеми, тобто тих, які є вагомими); створення альтернатив; вибір шляхів розв'язання проблеми і реалізація конкретного способу вирішення складної ситуації.

Особливістю локальної/місцевої публічної політики є те, що виразно видно реальні проблеми, і це дає можливість інтервенції різноманітних суб'єктів для заспокоєння потреб окремих соціальних груп. Місцева влада є ближчою до громадян, і в разі вирішення проблем може використовувати стандартні способи розв'язання або інноваційні методи. Логічний підхід передбачає те, що краще розв'язати проблему там, де вона з'явилася, тобто на місцях, в конкретній місцевості. На місцевому рівні може з'явитися боротьба між локальними групами за

владу в процесі допомоги населенню у вирішенні їх проблем (оскільки перед місцевими виборами спостерігається активізація політичних груп у сфері вирішення різноманітних соціальних проблем).

На локальному рівні можна виокремити багато різних публічних політик, за які відповідають органи місцевого самоврядування. Вони реалізують публічні політики, але також і програмують, проектують і здійснюють підготовку для ефективної співпраці в партнерстві з іншими локальними суб'єктами. У зв'язку з тим, що центральні органи державного управління прийняли модель публічного управління, яка передбачає участь локальної влади в реалізації державної політики, – дана модель свідчить про децентралізацію влади.

Особливістю публічної політики є те, що вона є циклічною, тобто публічні програми передбачають діагностику проблеми, аналіз і побудова можливих до використання механізмів розв'язання, опрацювання інструментів діяльності, консультація із зацікавленими партнерами, оцінка підстав для діяльності, корекція в проекті діяльності, і далі приймається рішення діяти, і по відповідному часі знову є оцінка діяльності, яка стосується результатів.

Як показує практика, реалізація локальних політик передбачає дії, що ґрунтуються на партнерстві, оскільки сучасні проблеми в різних сферах мають складний характер і для їх вирішення потрібна спільність знань, інструментів різних суб'єктів. Крім того, органи центральної влади передають частину своїх виконавчих функцій на локальний рівень. Важливим є те, щоб локальні політики були реалізовані професійно, і в такий спосіб можна досягти позитивних результатів для територіальної громади.

Завдяки реалізації політики публічної на місцях відбувається підвищення якості життя територіальної громади.

В зв'язку з тим, що з'являються нові соціальні, економічні, енергетичні проблеми на місцях, органи місцевої влади та територіальні громади змушені будуть опрацьовувати складні концепції їх вирішення. Тому з'являється необхідність забезпечення локального середовища людським капіталом, а також фінансовими та організаційними інструментами.

Лізаковські П.,
канд. наук, викладач,
Військово-морська академія ім. Героїв Вестерплатте,
м. Гдиня, Польща

СТРАТЕГІЧНІ ПРОГРАМИ ЩОДО БЕЗПЕКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА (НА ПРИКЛАДІ ПОМОРСЬКОГО ВОЄВОДСТВА)

Безпека у сфері охорони здоров'я є стратегічним пріоритетним напрямком в Республіці Польща, оскільки з'являються нові виклики та чинники, а саме: демографічні зміни (старіння населення, що в свою чергу призводить до зміни структур хвороб); зміни умов навколишнього середовища (пов'язані з кліматом, що впливає на переміщення великих груп населення, що впливає на підвищення ризику розвитку епідемії і біотероризму); розробка нових технологій, які впливають на зміцнення здоров'я і лікування захворювань. Важливим документом в контексті безпеки держави є Стратегія національної безпеки Республіки Польща. Цей документ визначає національні інтереси та стратегічні цілі в області безпеки, відповідно до принципів та цінностей, що містяться в Конституції РП. Крім того, документ окреслює потенціал національної безпеки і оцінює ситуацію в області безпеки на глобальному, регіональному і державному рівнях, а також прогнозує тенденції розвитку, визначає дії органів влади, які необхідні для досягнення цілей і задоволення інтересів. Позиції в даному документі відповідають стратегіям НАТО і Європейського Союзу та іншим стратегічним документам, які формують нову систему управління розвитком країни.

В контексті безпеки у сфері здоров'я населення Поморського воєводства слід мати на увазі ситуацію щодо здоров'я, яка постійно змінюється. Протягом першого десятиліття політичної трансформації в Польщі відбулися позитивні зміни, в тому числі, у сфері охорони здоров'я, зокрема, зафіксовано систематичне зниження дитячої смертності і значного зниження смертності від ішемічної хвороби серця, що сприяло збільшенню тривалості життя. Ці позитивні зміни були результатом спільних зусиль різних суб'єктів (державні установи, громадські організації, міжнародні фонди тощо), а також результатом реалізації програм публічної політики в галузі охорони здоров'я та зміни в організації способу життя населення (наприклад, збільшення споживання рослинних жирів).

Кожний регіон/область мають свої стратегічні документи у різних сферах, які є відповідним стратегічним планом на майбутнє. Регіональна стратегічна програма в галузі охорони здоров'я для Поморського воєводства (області) є одним з шести основних інструментів для реалізації Стратегії розвитку Поморського воєводства 2020. Стратегія відіграє провідну роль в конкретизації та реалізації діяльності органів місцевого самоврядування в воєводстві в таких сферах як, система охорони здоров'я, профілактика і медичні послуги. Важливим і цікавим є те, що запропонована Регіональна стратегічна програма підлягала обговоренню з боку населення воєводства, тобто відбувалися громадські слухання щодо стратегічних напрямків розвитку безпеки у сфері охорони здоров'я. Регіональна програма в галузі охорони здоров'я була надіслана відповідним органам, а саме: регіональному директору охорони середовища в м. Гданськ, поморському державному санітарному інспектору, директору морської адміністрації в м. Гдиня та в м. Слупськ. Стратегічні програми щодо безпеки у сфері охорони здоров'я є важливим зобов'язанням і документом запланованої діяльності органів місцевого самоврядування щодо стратегічного вибору цілей і напрямів, із зазначенням пріоритетів в області профілактики, діагностики, а також спеціалізованих медичних послуг.

УДК 347.799.2+355.588(043.2)(438)

Скальські Д.,

канд. наук, ад'юнкт, викладач,

Академія фізичного виховання і спорту, ім. Єнджея Шнядецького,
м. Гданськ, Польща

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МОРСЬКОЇ ПОШУКОВО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Правовою основою діяльності Морської пошуково-рятувальної служби (далі – МПРС) є Закон від 9 листопада 2000 року «Про морську безпеку», який вступив в дію 1 січня 2002. МПРС є державним органом, що підлягає Міністру відповідальному за морську економіку.

Морська пошуково-рятувальна служба Республіки Польща займається пошуком і порятунком людини, яка знаходиться в небезпечній ситуації в морі, незалежно від обставин, які спричинили те, що особа опинилася в небезпеці; а також ліквідацією забруднень морського

середовища нафтою й іншими хімічними речовинами.

Завдання, які виконує служба, містяться в «Плані пошуку і порятунку» і «Національному плані по ліквідації небезпечних ситуацій і забруднення морського середовища». Серед них можна виокремити такі, як: підтримка постійної готовності отримання і аналізу повідомлень про загрозу життю і виникнення небезпек і забруднень в морі; планування, проведення та координація пошуково-рятувальних робіт та боротьба із викликами, загрозами й забрудненням навколишнього середовища; підтримка готовності сил і засобів порятунку; співпраця з іншими структурними підрозділами в процесі виконання пошуково-рятувальних робіт та боротьби із забрудненням навколишнього середовища; співпраця з відповідними службами інших країн (Данія, Німеччина, Швеція, Росія).

Регіон, за який відповідає ця служба – це район моря, який прилягає до узбережжя держави, у водах якої взяла на себе зобов'язання здійснювати повну координацію пошуково-рятувальних операцій.

Допомога в цьому районі надається кожній особі, незалежно від національності, статусу чи обставин, за яких було знайдено людину.

Польський район відповідальності за проведення пошуково-рятувальних робіт представлено у вигляді червоної області на Рис. 1. Крім даного району, внутрішні води також підлягають координації зі сторони Морської пошуково-рятувальної служби Республіки Польща.

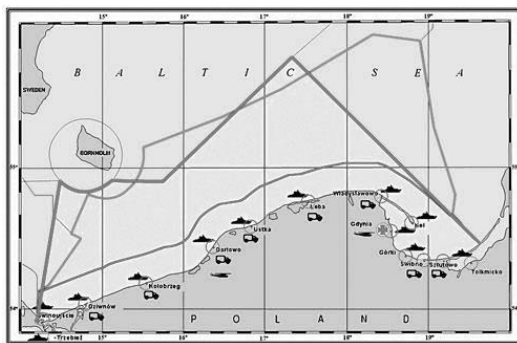

Рис. 1. Район відповідальності Морської пошуково-рятувальної служби Республіки Польща (синя лінія – територіальні води, зелена лінія – спеціальна економічна зона, червона лінія – район відповідальності Морської пошуково-рятувальної служби)

Таким чином, Морська пошуково-рятувальна служба як державна інституція співпрацює з різними суб'єктами як на національному, так і міжнародному рівнях. В контексті діяльності даного органу є необхід-

ною та базовою у сфері морської безпеки, оскільки попереджає виклики та загрози, забезпечує порятунком людей незалежно від соціального статусу, національності тощо.

УДК 352.075

Гончар С. В.,
здобувач,
кафедра публічного управління та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Демократизація й децентралізація влади, ринкові відносини в корені змінили підходи до вирішення багатьох проблем публічного управління (державного управління і місцевого самоврядування). Аналіз яких дозволяє констатувати, що більшість проблем в публічному управлінні залежать напряду від наявного кадрового складу.

Саме кадри (держслужбовці, посадові особи місцевого самоврядування, технічні виконавці), що мають відповідні знання, досвід, забезпечують реалізацію державної політики в усіх сферах політичного, соціально-економічного життя країни. Від їх професіоналізму, кваліфікації залежить результативність і ефективність публічного управління.

З токи зору проблем, які існують в публічному управлінні, нас, в першу чергу, цікавлять ті, які пов'язані з забезпеченням усіх сфер життєдіяльності держави кваліфікованими кадрами, які мають професійну підготовку, відповідну освіту, трудові навички, досвід роботи є головним ресурсом публічного управління (органів державної влади і місцевого самоврядування).

Кадрова діяльність, кадрове забезпечення в системі публічного управління відбувається через відповідні механізми за допомогою яких реалізується державна кадрова політика (далі ДКП). Під механізмом у публічному управлінні розуміється система політичних, адміністративних, економічних, соціальних, гуманітарних, організаційних та правових засобів впливу органів влади.

Що стосується визначення механізму реалізації ДКП, то існують різні точки зору на його визначення. Перша точка зору – визначає

сутність механізму реалізації ДКП (М. Білинська, В. Сороко, В. Чмига, Ю. Ковбасюк, К. Ващенко, Ю. Сурмін, М. Багмет, М. Іванов, В. Фуртатов) як систему кадрової діяльності (систему планів, норм і нормативів), спрямовану на кадрове забезпечення реформ в умовах децентралізації, яка будується на законах, принципах, методах, способах, методиці, технологіях і формах кадрової роботи.

Друга точка зору – визначає механізм реалізації ДКП, як засіб досягнення стратегічної мети державних управлінських перетворень в Україні (В. Олуйко, О. Воронько, Т. Витко) як систему практичних заходів (правових, організаційних, управлінських, соціально-економічних, виховних тощо).

Третя точка зору – визначає механізм реалізації ДКП, як систему інституцій, установ, заходів (адміністративно-організаційних, соціально-економічних, правових, культурних тощо, як систему правил і норм, прагнень і обмежень за якими діють працівники (Д. Виноградський, А. Виноградська, О. Шканова), що реалізують кадрову політику.

На наш погляд, поєднання трьох підходів дає можливість визначити механізм реалізації ДКП як систему кадрової політики, що будується на стратегії (концепції) ДКП, відповідній законодавчій базі, принципах, методах, способах, методиці, технологіях і формах кадрової роботи та реалізується через систему інституцій, за допомогою наступних практичних заходів: адміністративно-організаційних, соціально-економічних, правових, виховних тощо (Рис. 1).

Рис. 1. Механізм державної кадрової політики

Таким чином, змістовної стороною механізму реалізації ДКП є:

- розробка кадрової концепції (стратегії) на базі якої формується ДКП;
- формування законодавчої бази ДКП, що регламентує функції й повноваження державних органів і посадових осіб в області кадрової діяльності;
- створення спеціальних органів, що займаються кадровою роботою використовуючи відповідні форми, засоби і методи кадрової роботи, фінансово-економічні, навчально-методичні ресурси, що пов'язані з добором, підготовкою, перепідготовкою кадрів;
- залучення до роботи підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації кадрів – вищих навчальних закладів, центрів підвищення кваліфікації державних службовців і керівників державних підприємств, установ й організацій.

УДК 35.08:17.022.1(043.2)

Тимофєєв С. П.,

канд. наук з держ. упр., доцент,
кафедра публічного управління та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

СКЛАДОВІ ІМІДЖУ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Державний службовець є не просто фахівцем, а людиною, репрезентантом своєї держави, що виступає та діє від її імені. Окремо від позиції на службу, ставлення держслужбовця до справи, спів-громадян, поведінка та його зовнішній вигляд впливають не лише на власний авторитет представника, але й на авторитет служби, де він працює, та на авторитет усієї держави.

Стан переходу державної служби є характерною рисою періоду трансформації державного управління. Саме держслужбовці несуть відповідальність за створення напрямків і втілення реформ в Україні на практиці, що викликає питання про доцільність спрямування орієнтирів світогляду у державних осіб на проблеми забезпечення гідних умов життя.

Імідж (від англ. image – образ, зображення) – це штучний образ, що формується в спільній чи індивідуальній свідомості під впливом засобів масової комунікації. Імідж формується з ціллю створення в свідо-

мості має певного ставлення до об'єкта. Він komponує як реальні якості об'єкта, так і неіснуючі або вигадані. Тобто імідж державного службовця у тісному зв'язку з державним управлінням є тим, що ми маємо змогу бачити, чути та характеризувати, а також тим, що впливає на наше власне життя, життя нашої сім'ї та її благополуччя.

Відокремлення іміджу державного службовця від іміджу органу державної влади є неможливим. С. Серьогін зазначає, що поняття «імідж держави, державної влади» є корпоративним уявленням громадян, що утворюється в думці громадськості творами мистецтва, ЗМІ та піар-технологіями. Окрім цього, імідж об'єднується з образів державних осіб, з оцінок діяльності гілок і органів влади, рівня загальнодержавної політики та стану її соціального спрямування.

Імідж державного службовця містить наступні складові: професіоналізм, психологічний клімат організацій, управлінську культуру.

Професіоналізм – це реалізація сформованих завдань у межах нормативно визначених повноважень, а також здатність державного службовця вчасно визначати найбільш ефективні та сприятливі шляхи. Варто зазначити, що на сьогоднішній день у державній службі впроваджується своєрідний для європейських держав принцип безперервного навчання, що означає суто навчання, яке відбувається з плином часу, для вдосконалення діяльності державних службовців.

Психологічний клімат організації – це внутрішня атмосфера, настрій трудового колективу, його відносно стійкий психологічний стан, що відображає особливості морального стану та відносини персоналу. Також слід визначити стан соціально-психологічного клімату в державному органі за ставленням членів колективу: до самого себе (що включає самосприйняття та самокритику), до навколишнього світу в цілому, до завдань та функцій, які державою покладені на цей орган, один до одного.

Управлінська культура характеризується певною суттю та змістом, а саме, здібностями та бажанням працювати професійно, ініціативно та компетентно. Навички управління, управлінські знання, управлінське мислення, управлінська свідомість, стиль та методи керівництва складають поняття про управлінську культуру.

Навички управління державного службовця розкриваються у виконанні службових обов'язків, які повинні постійно розвиватися, збагачуватися та вдосконалюватися за допомогою набутих навичок, вмінь, отриманих знань та досвіду у сфері державного управління. Управлінська свідомість віддзеркалює Творчу діяльність державного службовця, теж відіграє важливу роль у суспільному житті.

Управлінське мислення виконує прогнозируючу роль у процесі

управління. Це вироблення творчих ідей, узагальнене пізнання існуючих зв'язків в управлінських відносинах, одна із форм відображення дійсності, прогнозування явищ та процесів, що мають цілісне практичне значення для управлінської діяльності, що висуває на перший план рішуче брати на себе відповідальність та необхідність займати конструктивну позицію в інтересах справи.

Стиль та методи керівництва відіграють значну роль у формуванні управлінської культури. Стиль і методи керівництва – це стиль і методи саме управління, котрі пов'язані з особливостями конкретних культурно-історичних умов, їх практичною реалізацією та змінами в рамках ринкової економіки та факторів, які формують і змінюють стиль державних службовців.

Стосовно управлінських знань, треба зазначити, що це певна методологія оцінки управлінських відносин, аналізу та певних взаємозв'язків, інструментарій їх пізнання.

Отже, створення нового образу державного службовця – це складний і трудомісткий процес, що потребує чітко визначених дій. Враження та оцінка суспільства є важливим чинником сприйняття державного службовця та характеристика його діяльності, власне його імідж. Створення нових асоціацій іміджу – ось головне завдання у формуванні іміджу державного службовця. Діяльність державних службовців повинна здійснюватися лише в інтересах суспільства та держави, а не для задоволення власних інтересів. Державний службовець повинен за будь-яких обставин захищати законні права та інтереси громадян. Адже мова йде про імідж державної служби та про репутацію державного службовця.

УДК 351.072.2:342.72/.74(043.2)(477)

Стоян О. Ю.,

д-р наук з держ. упр., доцент,
кафедра менеджменту та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ПРАВА І СВОБОДИ ГРОМАДЯН – ГОЛОВНІ ПРИНЦИПИ, ПРІОРИТЕТИ ТА ОСНОВА НОВОЇ ФІЛОСОФІЇ УПРАВЛІННЯ

В Україні відбувається процес формування нової філософії управління, яка потребує розуміння нової ролі держави в умовах ринкової

економіки та децентралізації управлінських процесів, та вимагає нового відношення до держави, як інституту, що забезпечує задоволення прав та свобод громадян у різних сферах розвитку суспільства і який, завдячуючи наявності демократичного контролю за діяльністю системи політичного та адміністративного управління, співпраці чиновників та громадян, залишається при цьому підконтрольним суспільству. Все це потребує відповідних змін у Конституції України, національному законодавстві, і головне – формування свідомого громадянського суспільства. Актуальним завданням у цьому процесі є врегулювання нових суспільних відносин, а також нового рівня професіоналізму державного управління та державної служби, інакше кажучи, нової системи державного управління.

В той же час, теорія державного управління попереджує, акцентуючи увагу, що в умовах загальносистемної модернізації (а саме це відбувається в Україні), нормативно-інституціональні реформи здійснюються не лише на рівні суб'єкта управління, а й на рівні об'єкта управління. Ключовим аспектом державного управління є держава, а публічного управління – народ. В такому разі можна говорити, про особливу роль управлінської реформи в період модернізації – адже в її рамках ініціюється та організовується процес інституційної перебудови суспільства в цілому. Без генеруючої ролі управлінської підсистеми суспільство, що перебуває на перехідному етапі, приречене на довгий період невизначеності та стагнації, оскільки соціальні інститути громадянського суспільства за короткий проміжок часу не можуть сформуватись на основі дії стохастичних механізмів соціальної саморегуляції. Домінуючими заходами повинні стати: заходи заохочення, стимулювання, переконання, формування громадської думки і свідомості, отже, потрібна нова філософія управління, яка виходить із об'єктивних законів переходу до ринку, враховує специфічні умови становлення держави Україна. Треба методологічно, адекватно визначити поняття і сутність управління, публічного управління та адміністрування, врядування, тощо та закріпити це в вітчизняному законодавстві. Насамперед слід уточнити поняття управління. Використання терміну «публічний» замість «державний» є адекватним відображенням управлінської діяльності у постіндустріальному суспільстві, а також у процесі становлення і розвитку громадянського суспільства. Зважаючи на публічність державного управління та вплив громадян на його дії, можна зазначити, що публічне управління є взаємодією органів державної влади з громадянами, яка, набуваючи форму реалізації специфічних державно-управлінських функцій, має на меті забезпечення соціального та політичного ефектів. Терміни «управління» та «адміністрування» не доці-

льно ототожнювати. Публічне адміністрування є механізмом, який з однієї сторони забезпечує надання громадянам послуг, визначених законодавством, а з іншої – реалізацію обраної політики, яку запроваджуватимуть державні службовці, яким під час волевиявлення громадян на виборах були делеговані відповідні повноваження. За цих умов, роль публічного управління полягає у забезпеченні стабільності суспільних відносин, без чого не можливо домогтися впорядкованості суспільного життя і постійно його підтримувати в такому стані.

Функціонування держави, а отже і державного апарату, не можливе без організуючої ролі права. Розробляючи нову модель управління, вкрай необхідно врахувати той фактор, що влада, як суб'єкт, постійно взаємодіє із зовнішнім середовищем – суспільством, до якого має пристосовуватись в силу того, що відповідно до Конституції України народ є єдиним джерелом влади. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних прав і свобод громадян представляє собою безперервний процес функціонування державних органів та органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, тощо – щодо створення необхідних умов для ефективної і повної реалізації, охорони та захисту їх прав. Ці принципи визначаються як обумовлені природою публічної влади, відправні засади, ідеї та вимоги, що лежать в основі організації та функціонування місцевого самоврядування, регламентації, соціальних зв'язків.

Найбільш значимі та пануючі цінності – права і свободи громадян. За таких умов цілі управління повинні формуватися лише під впливом пануючих в суспільстві цінностей. Виділення принципу пріоритету прав і свобод громадян обґрунтовується тим, що права і свободи громадян реалізуються насамперед на місцевому рівні, там, де вони живуть, здійснюють трудову, політичну чи іншу діяльність, тому забезпечення прав і свобод багато в чому залежить від діяльності органів місцевого самоврядування. Розпочатий в Україні процес децентралізації вимагає синхронної та злагодженої роботи практично усіх гілок влади, уникнення політичних та економічних кризових явищ.

Боженко Л. О.,
магістрант,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні, а також аналіз результатів демократичних перетворень крізь призму впливу сучасних світових тенденцій свідчать про необхідність запровадження більш ефективного та результативного державного управління, зокрема шляхом реформування адміністративної системи. Сьогодні керівництво держави проводить широкомасштабну адміністративну реформу, вивчаючи та аналізуючи досвід провідних держав світу. Існуюча в Україні модель виконавчої влади є складним суперечливим явищем із багатьма бюрократичними деформаціями, недоліками, слабкими сторонами. Апарат державного управління виявився нездатним забезпечувати суспільні реформи. Як зазначив у щорічному посланні Президент України, «головне призначення адміністративної реформи – зробити владу відкритою, прозорою, ефективною та підконтрольною громадянам». І у досягненні цієї мети є досить корисним досвід країн, які успішно реалізували адміністративну реформу, зокрема досвід Польщі.

Адміністративна реформа в Республіці Польща проходила в три етапи, змістом яких було: запровадження місцевого самоврядування з відповідним розподілом повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування; реформування центрального рівня виконавчої влади та державної служби; зміна адміністративно-територіального поділу держави. Такий підхід забезпечував вирішення трьох основних завдань адміністративної реформи, зміст яких передбачав:

- удосконалення адміністрування, тобто прийняття рішень з конкретних питань, встановлення адміністративних правил та норм, контроль за дотриманням законів;
- управління процесами реформування, тобто розробку загальної політики розвитку, а також загальної стратегії для кожного сектору суспільного виробництва;
- керівництво сферою суспільних послуг для населення, тобто створення умов для отримання освіти, соціальної допомоги, медичного обслуговування тощо.

Отже, реформа в адміністративній сфері значно наблизила Польщу до сучасних стандартів управління держав-членів Європейського Союзу. Крім того, такі організаційні зміни обумовили можливість більш інформованого та адекватного формулювання державної політики, більш координованого процесу прийняття рішень, що в цілому стало важливим фактором стрімкого просування Польщі на шляху євроінтеграції.

Якщо брати для прикладу досвід проведення адміністративної реформи у Чехії та Словаччині, то у Чеській республіці реформа публічного управління була складним і довготривалим процесом. Урядом передбачалися такі заходи:

- Створення у структурі Міністерства внутрішніх справ нової посади – заступник міністра з питань реформи публічного управління,
- Створення робочого комітету з питань реформи публічного управління,
- Підготовка документів для здійснення реформи.

У Словацькій республіці під час першого етапу проведення адміністративної реформи були прийняті наступні закони:

- Про вибори до самоврядування вищих територіальних одиниць,
- Внесення змін до закону про муніципальне управління,
- Територіальний та адміністративний поділ СР,
- Власність самоврядування вищих територіальних одиниць,
- Організацію місцевого державного управління,
- Столицю СР – Братиславу,
- Зміни до податкових законів.

У Грузії парламент затвердив проект реформування виконавчої влади на основі ідеї «малої держави» і максимального дерегулювання економіки. Основними принципами реформування органів влади були: перегляд методів їх роботи, кадрові зміни, зміна практик планування бюджету. На першому етапі реформування кількість міністерств зменшилась з 18 до 13, відомств – з 52 до 34. Кількість персоналу при цьому була скорочена на 35–50 %.

Однак в Україні все ще не зроблено реальних кроків у просуванні реформ на рівні місцевого самоврядування через відсутність ефективної моделі оптимального узгодження інтересів держави, регіону й територіальної громади. І це завдання є одним із найбільш проблемних складових адміністративної реформи.

Рогова Н. А.,
магістрант,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Посилення ролі рішень у процесі управління, особливо на регіональному рівні, вимагає переходу від адміністративно-командних до ринкових методів господарювання. До якості прийнятих рішень пред'являються жорсткі вимоги, оскільки ускладнення економічних, виробничих, фінансових, політичних, соціальних, екологічних процесів, що зумовлює розширення обсягів інформації, вимагає ретельної обробки основних і допоміжних даних.

Державі, щоб здійснювати управління на своїй території, необхідні соціальні норми, вимоги яких будуть дотримуватися як звичайними громадянами, так і державними управлінцями. Державне управління у цьому зв'язку є найважливішим видом соціального управління. Саме вироблення певної соціально-управлінської норми лежить в основі державного рішення, прийняття якого завжди є вибором норми, здатної врегулювати питання по пріоритетній соціальній проблемі та забезпечити прогресивний розвиток тієї суспільної сфери, на яку норма впливає.

Слід зазначити, що державно-управлінські рішення впливають не на природне або технічну середу, а на людей, тому мають соціальний характер. Метою їх впливу виступає мобілізація людей на практичне перетворення соціальної дійсності. Основний зміст даного управлінського процесу – вольовий вплив політичних керівників на громадян. Якщо діяльність з підготовки та прийняття управлінських рішень завжди розумова, то діяльність з реалізації цих рішень в основному матеріальна, в якій би соціальній сфері вона не здійснювалася. Виконання державно-управлінських рішень – це практична, а отже, матеріальна сторона управлінської діяльності, по перетворенню суспільної системи в новий якісний стан. Державно-управлінські рішення мають двоякий характер, оскільки можуть бути спрямовані як зовні – на керовану підсистему (наприклад, економіку країни), так і всередину – на керуючу підсистему (наприклад, на інститут державного управління). Але при цьому якісна специфіка державно-управлінських рішень полягає в перетворенні та стабілізації керованого соціального об'єкта.

У державному управлінні, як правило, вирішуються завдання двох типів: оригінальні та однотипні, повторювані. Звідси і рішення, які доводиться знаходити і брати відповідальність за їх прийняття та безпосереднє виконання, також можуть бути оригінальними або типовими. Оригінальні завдання не піддаються уніфікації та стандартизації у повному обсязі. А ось повторювані технології та форми надання інформації однотипні завдання зазвичай стандартизовані. Різноманіття суспільних відносин, які потребують державного втручання, породжує безліч видів державних рішень.

Основною класифікацією державних рішень є розподіл їх на політичні та адміністративні. Політичні рішення приймаються з найбільш важливих суспільно значущих проблем політичним керівництвом, тобто вищими органами державної влади, або керівниками, безпосередньо виконуючими повноваження державних органів.

Політичні рішення становлять первинний рівень державних рішень, тоді як адміністративні рішення є вторинними, що мають підлегле допоміжне значення. Адміністративні рішення похідні від політичних у тому сенсі, що вони спрямовані на забезпечення умов для підготовки, прийняття та реалізації рішень політичного керівництва.

Відмітна особливість державних рішень адміністративного рівня в тому, що вони мають, як правило, знеособлений характер. У їх підготовці, прийнятті та виконанні бере участь велика кількість фахівців різного профілю і тому їх авторство не пов'язують з ім'ям конкретного чиновника. Хоча у своїй більшості ці рішення підготовляються конкретними людьми, їх особистими рішеннями приватного характеру вони не можуть бути, оскільки приймаються від імені державних органів. Звідси виникає завдання їх юридичного закріплення в належній формі. Державні рішення розробляються, приймаються і виконуються у встановленому порядку відповідними правомочними суб'єктами: державними органами і посадовими особами. Юридичне волевиявлення управлінського суб'єкта державної влади передбачає певні наслідки. Звідси прийняття і виконання державних рішень породжують правові наслідки або умови, необхідні для виникнення таких наслідків.

Для державного управління та прийнятих у процесі його здійснення рішень характерна зазвичай не одна, а кілька цілей, пов'язаних між собою. Наприклад, стратегічною, головною, постійною і завжди актуальною метою можна вважати задоволення суспільних потреб за пріоритетними напрямками розвитку суспільства і держави. Є обов'язковою наявністю системи правил, що визначають порядок їх розробки, обговорення, прийняття, набуття чинності, внесення змін та скасування. Регламентація в цьому випадку служить міцною гарантією провід-

ної ролі рішень державних органів в реальних управлінських процесах. Можна відзначити параметри, властиві всім видам управлінських рішень, які приймаються державою. До них відносяться:

- а) наявність суб'єктно-об'єктних відносин;
- б) змістовність рішень – інформація про те, що повинно бути зроблено і для чого (в яких цілях) і т. д.;
- в) процедура прийняття рішення;
- г) форма рішення;
- д) час дії рішення.

УДК 342.924:005.591.4]:352.08

Верба С. М.,
старший викладач,
кафедра менеджменту та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

РОЛЬ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ ЩОДО ЗМІН КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Швидкоплинні метаморфози економічної і правової систем в Україні зумовили необхідність реформи адміністративної системи. Таким чином, почалося втілення нових моделей державного управління та місцевого самоврядування в Україні, одним із ключових моментів якого є кадрове забезпечення.

Важливим чинником формування державності України є створення сучасної ефективної системи державного управління, що має бути запроваджена шляхом проведення адміністративної реформи. Глибокі зміни в суспільстві актуалізують потребу в підготовці висококваліфікованих спеціалістів. Від кадрів державних службовців, їх професійної й ділової компетентності, нового мислення залежить прийняття продуманих, обґрунтованих рішень і здатність реалізовувати їх на практиці.

Але існує проблема гальмування адміністративної реформи. Головною причиною цього явища є небажання або неспроможність посадових осіб її здійснювати, оскільки вони звикли працювати за командно-адміністративної системи, що формувала насамперед уміння виконувати розпорядження.

Концепція адміністративної реформи була ухвалена у 1998 році і донині залишається основним документом, який визначає головні напрями реформування системи державного управління в Україні. Згідно з положеннями Концепції, мета адміністративної реформи – створення державної машини, яка буде спроможна адекватно та ефективно реалізовувати вимоги, що їх громадянське суспільство висуває державі, та забезпечувати суспільні потреби й інтереси.

Питання організаційного та кадрового забезпечення адміністративно-територіальної реформи регламентовано Концепцією адміністративної реформи в Україні. Перетворення у системі місцевого самоврядування покладено на Координаційну раду з питань місцевого самоврядування при Президентові України та Фонд сприяння місцевому самоврядуванню України.

Провідні вітчизняні дослідники проблем адміністративного реформування неодноразово наголошували на пріоритетності саме кадрової складової реформування. Зокрема, В. Олуйко відносить формування ефективного кадрового потенціалу до актуальних питань сучасного державотворення. В. Яцуба називає кадрове забезпечення новацій вкрай важливим механізмом удосконалення системи адміністративно-територіального устрою. На переконання В. Князева, державну регіональну політику слід розглядати як один із основних напрямів адміністративної реформи. В. Вакуленко, А. Павлюк, О. Каранський вважають забезпечення сучасними кадрами необхідною умовою початку адміністративно-територіальної реформи. Територіальний аспект адміністративної реформи забезпечується державною регіональною політикою.

Таким чином, принциповим аспектом кадрового забезпечення адміністративно-територіальної реформи є формування необхідного кадрового потенціалу на місцях.

Одним із пріоритетів адміністративної реформи є досягнення високого професійного рівня, а звідси – і підвищення ефективності функціонування всієї державної служби, в тому числі і органів місцевого самоврядування.

Адміністративна реформа обумовила істотні зміни кадрової політики в сфері державного й муніципального керування.

На місцях виникла потреба в людях, що мають глибокі знання в галузі менеджменту, права, політології, державне бачення проблем і професійні навички керування в сучасних умовах. Розвиток демократичних інститутів вимагає докорінного перетворення політичної культури управлінських кадрів. Нарешті, радикальні перетворення правового середовища, зміни у правовій системі обумовлюють принципово

інший рівень юридичної культури, вимог до правового забезпечення кадрової політики. Таким чином, саме в умовах адміністративної реформи, сформувалася настійна необхідність в адаптації державних управлінських кадрів до потреб нової соціально-економічної і політичної, політико-правової системи.

Підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування шляхом проведення ефективної кадрової політики допоможе забезпечити діюче й стабільне проведення реформ, спрямованих на створення правової громади із соціально орієнтованою економікою.

УДК 005.7:159.942(043.2)

Євтушенко О. Н.,

д-р політ. наук, професор,

зав. кафедри публічного управління та адміністрування,

Інститут державного управління

Сибирова Л. О.,

магістрант,

Інститут державного управління,

ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ЕМОЦІЙНА СКЛАДОВА МЕНЕДЖМЕНТУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТІВ

Тенденцією останнього десятиліття в управлінських науках за кордоном стало широке поширення концепції емоційного менеджменту. В Україні, на жаль, поки лише проявляються деякі риси світових трендів. Очевидно, що ефективність емоційного управління, включеного в організаційно-культурну систему і спрямованого в конструктивному напрямку, має величезний потенціал. Все частіше говорять про необхідність побудови емоційної культури в організації, коли емоції виступають сполучною ланкою взаємодії, комунікації та управління. Мова не йде про надмірний або постійний прояв емоційного фактора, тим більше про якість високо інтенсивних форм його реалізації. Емоції можуть мати стриманий характер, однак їх наявність дозволяє по-новому поглянути на внутрішню побудову організаційного апарату. Організації часто мають сильно диференційований склад персоналу, проте емоції є тією універсальною мовою, яка зрозуміла кожному. У зв'язку з цим зростає попит на специфічний формат емоційного лідерства, оскільки ефективне управління ґрунтується не тільки на

об'єктивних лідерських характеристиках управлінця і раціонально-логічних причин успіху, але і на детерміновано-емоційному факторі. Уміння використовувати силу емоційної мотивації, управляти власними емоціями і настроєм колективу, передбачити емоційну перевантаженість всередині організації, перерозподіляти емоційний заряд і нейтралізувати стресові ситуації виявляються найчастіше найважливішими якостями керівника в організації. Занурюючись в нову організаційну культуру, людина неминуче стикається з необхідністю перегляду деяких цінностей, установок і очікувань, за умови його зацікавленості залишатися в її межах. Таким чином, новий співробітник може розділяти стиль емоційної взаємодії, механізм кодування і розпізнавання емоційного контексту в комунікаціях. Іншими словами, людина налаштовується на коректний відгук в рамках системи організаційної взаємодії. При цьому може виникнути конфлікт внутрішніх особистісних інтересів і емоційних цінностей організації. Наприклад, якщо в організації заохочується дух колективізму, командної роботи і взаємовиручки, а співробітник орієнтований на індивідуалізм, особистісний ріст і самодостатність, неминуче виникнуть конфліктні ситуації. В першу чергу, це буде виражатися у формі емоційної дистанції, яка потім може перерости в конфронтацію і, нарешті, пряме протистояння, підкріплене негативними емоціями на рівні особистостей. Відсутність управління так званого емоційного інтелекту призводить до недогляду таких можливостей, а в деяких випадках до виникнення протилежних до центрових сил в середині колективу.

Для ефективного управління емоційним ресурсом організації необхідно володіти інтуїтивним апаратом реєстрації як на рівні організації, так і на рівні керівництва, стану суб'єкта, відмінного від його базового значення. Для цього необхідно: знати базовий стан групи; вміти реєструвати невербальні сигнали (міміка, жести, тембр голосу й ін.); володіти власною системою управління емоціями і здатністю емоційної емпатії; впливати на рівні неформальних процедур і механізмів або формальними способами в разі погіршення ситуації; мати ресурсну базу (авторитет, репутація, визнання колективу, компетенція або посадове становище); розвивати певні особистісні якості і досвід.

Слід також відзначити важливу роль вміння раціонально і об'єктивно мислити в менеджменті емоцій. Система управління емоціями всередині організації повинна відповідати вимогам динамічності, гнучкості та відкритості.

Таким чином, мотивація співробітників в організації за допомогою емоцій може вирішити цілий спектр завдань. Управління емоціями на інтуїтивному (часом не розпізнається) рівні унеможливорює навчання

методам емоційної мотивації для початківця управлінської ланки. Тільки досвід і навички управління дозволяють вибудувати більш ясну систему рефлексії власних емоцій і станів підлеглого персоналу. Як показує практика, матеріальні стимули мають вплив до певної межі і протягом певного часу. Незабаром у співробітника виникає потреба відчувати гордість за виконану працю, бачити визнання заслуг перед керівництвом. Іншими словами, виникає потреба в емоційних факторах мотивації, відсутність якої буде неминуче позначатись на продуктивності роботи.

УДК 352.07:711.4(043.2)

Андріян В. І.,

канд. політ. наук, доцент,
кафедра публічного управління та адміністрування,
Інститут державного управління,

Малікіна О. А.,

старший викладач,
кафедра менеджменту та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ГЕНЕРАЛЬНІ ПЛАНИ МІСТ В СИСТЕМІ МІСТОБУДІВНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ МІСЦЕВОГО РІВНЯ

Генеральний план є одним з головних документів у системі містобудівної документації місцевого рівня. В генеральному плані зазвичай описується сучасний стан конкретного населеного пункту, визначаються принципові напрями його подальшого розвитку, планування та забудови на 15–20 років. Генеральний план є норматив-но-правовим актом, оскільки є офіційним письмовим документом, який приймається уповноваженим на це суб'єктом нормотворення (місцевою радою) у визначеній на законодавчому рівні формі та за встановленою процедурою. Генеральний план направлений на регулювання суспільних відносин (просторове планування, землекористування, будівництво) та містить правові норми. Генплан не є документом конкретного спрямування, він, зазвичай, розрахований на неодноразове застосування та обов'язковий до виконання всіма організаціями та установами, які займаються питанням будівництва на території міста та використанням земельний ділянок для інших потреб.

Генплани розробляються на основі існуючих державних будівельних, протипожежних, санітарно-гігієнічних та інших норм, які є важливою частиною планувальних та будівельних вимог генплану щодо окремих будівельних об'єктів. Крім того важливою складовою генплану є плани зонування територій, у відповідності до яких територія міста поділяється на окремі функціональні зони – житлову, промислову, рекреаційну, комерційно-виробничу та інші.

Планування та будівництво різноманітних об'єктів у таких зонах може здійснюватися лише у відповідності до їхнього функціонального призначення. Отже, зважаючи на свій нормативний характер, генплани сприяють дотриманню прав та гарантованих законом інтересів громадян, однак через закритість певної інформації в генпланах вони можуть виконувати цю функцію лише частково. Певна недоступність генпланів є перешкодою для громадськості щодо контролю та запобіганню будівництва, яке ведеться без погодження з місцевою громадою з наявними порушеннями будівельних, санітарних, протипожежних та інших норм та вимог. Існуюча практика вільної забудови, дає можливість нам стверджувати, що деякі об'єкти будуються з наявними порушеннями державних норм та правил, і, як наслідок, становлять певну загрозу для життя та безпеки громадськості. За умови певної недоступності генпланів мешканці міста досить часто не мають повної інформації щодо факторів, які впливають на вартість майна та умови проживання. Наприклад, складовими генплану є визначення майбутніх районів реконструкції та будівництва нових об'єктів. Процес реконструкції передбачає можливу необхідність конфісковувати нерухомість громадян для суспільних потреб або у зв'язку із суспільною необхідністю, з виплатами, які не завжди відповідають реальним розмірам компенсації. Процес будівництва нових об'єктів, наприклад, великих торговельних і логістичних центрів, промислових і транспортних об'єктів, які знаходяться у безпосередній близькості до існуючого житла громадян, створює певні незручності, а саме – підвищення атмосферного та шумового забруднення, погіршення, навіть і тимчасове, якості проживання та можливе зменшення вартості житлової нерухомості. Отже, необхідність недоступності генпланів створює перешкоди щодо своєчасного інформування громадян міста про прийняті або прийняття управлінських рішень, які суттєво впливають на умови проживання та вартість майна, що порушує гарантоване на законодавчому рівні право мешканців міста на володіння своїм майном.

Таким чином, певна обмеженість доступу до генплану призводить до порушення права громадян на участь в управлінні державними, регіональними та місцевими справами, оскільки громадськість не має можливості приймати участь та контролювати відповідні дії чиновників щодо

планування та відстежувати їх відповідність офіційному курсу розвитку міста. Крім того, обмеженість доступу не сприяє участі громадян у процесах капіталовкладень у об'єкти громадської інфраструктури та дотриманням стратегічних пріоритетів розвитку міста, обмежує можливість громадськості перевіряти правомірність окремих рішень чиновників щодо питань землекористування та будівництва. Варто також наголосити, що значна частина генпланів містить інформацію щодо стану довкілля, а саме, зони хімічного, шумового, радіаційного забруднення, санітарні зони небезпечних промислових об'єктів тощо, доступ до яких обмежених для громадськості положеннями статті 50 Конституції України.

УДК 35:006.033]:005.336.4(043.2)(4)

Боднар Д. В.,

магістрант,

Інститут державного управління,

ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ЗАПОЗИЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ПРИ РОЗРОБЦІ СТАНДАРТІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку України необхідністю є створення професійної, стабільної, ефективної, авторитетної державної служби, здатної відповідати на виклики сьогодення, спроможної надавати якісні управлінські послуги населенню, користуватися його довірою і повагою. Процес адаптації державної служби України до умов та стандартів Європейського Союзу передбачає послідовність заходів, в межах та за допомогою яких відбувається пристосування національної системи державної служби до стандартів ЄС. Сьогодні все частіше стали проявлятися тенденції до уніфікації механізмів, методів управління задля вирішення поставлених цілей та забезпечення пріоритетів ЄС. Незважаючи на те, що кожна національна система все ще зберігає свої особливості, наразі чітко вимальовується тенденція до загальної моделі державного управління в ЄС, що характеризується одночасним старінням традиційних інструментів авторитарного, орієнтованого на планово-централізоване управління, і підвищення «незалежності влади», що зростає у всіх країнах.

У державному управлінні поняття «стандарт» тлумачиться як єдина типова форма організації, проведення, здійснення чого-небудь; норма-

тивний документ, розроблений, як правило, на основі відсутності суперечностей з наявних питань у більшості зацікавлених сторін і затверджений компетентним органом. Якщо ж це професійний стандарт, що безпосередньо впливає на професію, посаду, то він повинен давати відповідь на питання: як потрібно готувати фахівців, здійснювати добір кадрів та, взагалі, про проходження державної служби, щоб споживачі послуг були впевнені в їх якості, стабільності протягом тривалого часу та перспективі поліпшення.

На відміну від України у зарубіжних країнах ефективно функціонують професійні стандарти в державному управлінні на основі професійних компетенцій, а саме: National Competency Standards for Public Administration (Австралія); Competency Profile, Canadian General Standards (Канада); Standard for Competencies of the (Federal Government) (США); Competency Profile (Великобританія). Основними передумовами спільного розвитку державної служби ЄС, на основі підходів сучасного менеджменту, стали: трансформація концепцій державного управління; Public Private Partnerships; соціальний діалог як засіб забезпечення збалансованості розвитку публічного і приватного ринків праці в рамках ЄС; впровадження інструментарію CAF; гуманізація управлінського сектору та забезпечення його гнучкості на основі теорії New public management.

Варто відмітити, що надбання ЄС щодо регулювання національних систем державної служби з метою приведення у відповідність із організацією управління на наднаціональному рівні зазнавали постійної трансформації у зв'язку з реалізацією оптимальних моделей координації політик держав-членів для досягнення цілей та завдань, визначених у засновницьких договорах. В основному це було пов'язано із: пошуком оптимальної інституційної основи управління на наднаціональному рівні як необхідної умови функціонування ЄС, генезою еволюції ідеї ЄС, що відображалась у Римському, Копенгагенському, Маастрихтському, Мадридському та інших договорах.

Подальші трансформації в середині ЄС (поглиблення економічної, соціальної, екологічної політики, політики спільної безпеки) зумовили необхідність однорідності у механізмах та підходах до управління. Бурхливий розвиток інтеграційних процесів поставив питання про політичну інтеграцію та адекватність управління в нових реаліях. У доктрині європейського права до інтеграційних технологій відносяться і повідомлення про стандарти, коли жодних єдиних або одноманітних норм не створюється, а на держави – члени ЄС покладається обов'язок повідомити Комісію про нові стандарти, ухвалені на національному рівні.

Система української державної служби ще має здійснити значні кроки щодо адаптації зі стандартами ЄС. Потрібно створити єдиний документ-стандарт на основі: посадових інструкцій державних службовців; професійно-кваліфікаційних характеристик посад; моделей компетентності, адже існування низки законодавчих і підзаконних нормативних актів, які регулюють кадрові процеси у державній службі, недостатнє для того, щоб державні службовці ефективно виконували свої посадові обов'язки. Також варто зазначити, що встановлення компетентними органами ЄС стандартів в сфері державної служби стало необхідною передумовою до посилення ролі наднаціонального управління як необхідної складової політичної інтеграції.

УДК 35.071.6.076/.78(043.2)

Льчанінова Н. І.,
аспірант,
кафедра менеджменту та адміністрування,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Серед науково-практичних проблем в Україні однією з найважливіших є пошук балансу між збереженням тенденції розвитку держави з дієвою та продуктивно функціонуючою системою органів державного управління з одного боку та широким розвитком самоврядування зі свободою рішення питань місцевого значення – з іншого. Така проблема спричиняє підвищення інтересу до питання взаємодії між місцевими державними органами влади та самоврядуванням, які справляють вплив на територіальні громади, тим самим уповільнює процес становлення громадянського суспільства.

Права людини та громадянина, їх фіксація в національному законодавстві та реальне гарантування характеризують сутність та напрямок функціонування держави, котра несе повну відповідальність перед суспільством за власну діяльність.

Система державного управління, що зараз існує в нашій країні, досі є малоефективною, поряд з новими принципами розбудови демократичної держави, які було сформовано за часів незалежності, діють й залишки радянської системи. Це спричиняє певну суперечливість у

роботі органів публічного управління та їх взаємодії з суспільством, відображає відірваність від суспільства та загалом уповільнює процес проведення реформ.

Серед реформ, необхідність яких назріла вже давно, а реалізація проходить дуже повільно, називають адміністративно-територіальну реформу. Можна констатувати той факт, що про неї говориться протягом багатьох років, робились певні кроки в цьому напрямку, однак вагомих результатів було дещо замало. Після революції гідності, яка зробила поштовх до суцільного переформатування України й розбудови сучасних демократичних механізмів державного управління, було актуалізовано питання щодо перерозподілу влади на оновлених принципах регулювання суспільних відносин. Впровадження децентралізації стало одним зі стрижневих завдань держави, метою якого є створення дієвого потенціалу для підвищення ефективності громадської участі в публічному управлінні та забезпечення громадян у реалізації їх законних прав.

Загальновизнаним є той факт, що вади існуючої нормативної бази, механізмів державного управління, структури органів публічного управління та недостатня компетентність чиновників призводить до низької ефективності управління на усіх рівнях. Як свідчить практика розвинених країн, результатом надмірної централізації влади є зменшення її ефективності, а з часом фактична втрата дієздатності. Децентралізація ж навпаки дає змогу створити справді дієву модель державного управління та створити умови, за яких суспільство у тісній співпраці з владою працює на розвиток та становлення спроможної держави. Результатом цього повинно стати створення самодостатніх громад, які здатні власними силами забезпечувати права та свободи своїх членів.

Згідно до сучасних положень децентралізації, передбачається надання якомога більшої самостійності місцевого самоврядування відносно вирішення питань місцевого значення, котрі не торкаються загальнодержавних справ, однак забезпечується посилення контролю з боку держави за реалізацією делегованих повноважень та збереженням існуючої системи органів виконавчої влади на рівні територій.

Метою децентралізації є підняття ефективності функціонування державно-управлінського механізму, а також поживлення інтересу до розвитку територій на підвалинах демократії. Показниками ж цієї ефективності визначається справжнє забезпечення законних прав та інтересів територіальної громади, що мають власні комунальні структури та діють на основі самоорганізації. При цьому державні органи влади не випадають з системи взаємин на місцях, а розподіляють права, пов-

новаження та обов'язки через деконцентрацію, коли справи передаються від центральних органів не місцевому самоврядуванню, а власним територіальним органам. Тим самим вони приєднуються до процесу децентралізації наближаючи послуги до безпосередніх споживачів.

Ступінь децентралізації залежить від наявності повноважень самостійно приймати рішення щодо надання адміністративних послуг фізичним та юридичним особам, які є споживачами адміністративних послуг. На якість виконання повноважень впливають, по-перше, розміри органу публічного управління; по-друге, особистість керівника, який приймає управлінські рішення; по-третє, соціально-політична ситуація; по-четверте, сфера впливу органу публічного управління; по-п'яте, розмір території, на яку розповсюджується робота органу. Критерієм ефективності органів місцевого самоврядування виступає саме їх здатність створювати зручні умови для функціонування підприємств та задоволення громадян. І перші, і другі є споживачами адміністративних послуг і мають оцінювати роботу чиновників, та в зворотному порядку співпрацювати із представниками влади задля забезпечення суцільного блага. Якщо ж органами місцевого самоврядування не буде створено таких умов, то по-перше, підприємницька діяльність буде в занепаді, по-друге, пересічні громадяни будуть незадоволені. Разом все це може негативно вплинути на соціально-економічну ситуацію. Тобто можна констатувати, що суб'єкти надання адміністративних послуг самі знаходяться в зоні впливу власних рішень, чого може не бути у разі надання послуг державним органом, особливо якщо безпосередні виконавці знаходяться поза межами територіальної громади.

УДК 35.076/.078:340.132(043.2)(477)

Довбаш О. І.,

магістрант,

Інститут державного управління,

ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

У процесі глобалізації і стрімких змін у суспільстві формування дієвої системи юридичних засобів, які створюють механізм реалізації громадянських прав, свобод та законних інтересів, а також виконання обов'язків, є одним із найбільш актуальних питань.

До недавня нормативно-правове регулювання такої важливої сфери діяльності держави, як надання адміністративних послуг, в Україні перебувало на низькому рівні. Окремі питання надання адміністративних послуг було врегульовано Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств», постановами Кабінету Міністрів України «Про порядок використання коштів, отриманих органами державної влади від надання ними послуг відповідно до законодавства, та її розміри» від 25 червня 2001 р. № 702 та «Про затвердження переліку груп власних надходжень бюджетних установ, вимог щодо їх утворення та напрямів використання» від 17 травня 2002 р. № 659, розпорядженнями Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади» від 15 лютого 2006 р. № 90 та «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади» від 27 червня 2007 р. № 494.

У 2012 році було ухвалено Закон України «Про адміністративні послуги», яким регламентовано визначення термінів, сферу дії Закону, законодавство у сфері надання адміністративних послуг, державну політику у сфері надання адміністративних послуг, основні вимоги до регулювання надання адміністративних послуг, інформацію про адміністративні послуги, вимоги до якості надання адміністративних послуг, інформаційна і технологічна картки адміністративної послуги, порядок надання адміністративних послуг, строки надання адміністративних послуг, плату за надання адміністративних послуг (адміністративний збір), центри надання адміністративних послуг, адміністратор, організаційне забезпечення надання адміністративних послуг, надання супутніх послуг, Реєстр адміністративних послуг, Єдиний державний портал адміністративних послуг, фінансове та інше забезпечення надання адміністративних послуг, відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері надання адміністративних послуг та ін.

У той же час, на думку експертів Центру політико-правових реформ, основними недоліками Закону України «Про адміністративні послуги» є неповне визначення кола реальних суб'єктів надання адміністративних послуг. Ураховуючи те, що, замість критерію «собівартості (фактичних витрат) надання послуги» як максимального розміру плати за послугу (адміністративного збору), закладено незрозумілий критерій «соціального та економічного значення», відсутня «верхня межа» для встановлення плати за послуги. Викликає занепокоєння, те, що перехідними положеннями закладено включення до Податкового кодексу України положення щодо державного мита, що може зумови-

ти стягнення як плату за адміністративну послугу, крім адміністративного збору, ще й державного мита, а може й іншої плати.

Розглядаючи нормативні акти, що регламентують надання адміністративних послуг в Україні, не можна оминати Концепцію Державної цільової програми створення та функціонування інформаційної системи надання адміністративних послуг на період до 2017 року. Метою Програми є створення доступних і зручних умов для реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, підвищення якості надання адміністративних послуг шляхом здійснення заходів зі створення та функціонування системи електронної міжвідомчої взаємодії державних органів, Єдиного державного порталу адміністративних послуг, цілодобової Урядової телефонної довідки про адміністративні послуги.

Таким чином, підвищення якості адміністративних послуг потребує проведення комплексної реформи, що дозволить удосконалити й узгодити нормативно-правові акти, які регламентують механізм надання адміністративних послуг, і забезпечать їх спрощення, зокрема шляхом упровадження сучасних інформаційних технологій. Чітка і максимально повна регламентація способу діяльності органів виконавчої влади під час надання адміністративних (управлінських) послуг унеможливить зловживання при здійсненні посадовими особами своїх повноважень, що, у свою чергу, сприятиме забезпеченню дотримання прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Крім того, законодавче встановлення процедури надання адміністративних (управлінських) послуг сприяє утвердженню конституційного принципу, за яким органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Решетило О. Г.,
магістрант,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

МЕХАНІЗМИ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ЗАХОДІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Актуальність теми обумовлюється злободенністю проблеми, яку сьогодні представляє для українського суспільства і держави боротьба з корупцією. Незважаючи на проведену державну антикорупційну політику, задіяні політичні механізми, ситуація в нашій країні істотно не змінилася. Згідно з даними незалежної Міжнародної організації по боротьбі з корупцією «Transparency International», наша країна відноситься до числа найбільш корумпованих країн світу. У 2012 р. її міжнародний рейтинг протидії корупції знаходився на 143 місці. У 2013 р. положення практично не змінилося, а в 2014 р. наша країна незначно поліпшила свій рейтинг, зайнявши 136 місце, поділивши його з Нігерією, Ліваном, Киргизстаном, Іраном і Камеруном. Той факт, що ці та інші міжнародні рейтинги відносять Україну до групи найбільш корумпованих держав світу, вкрай негативно позначається на її міжнародному престижі, інвестиційній привабливості, збільшує загрозу її економічної і політичної ізоляції. Тому протидія корупції сьогодні є нагальною потребою українського суспільства, одним з головних умов соціально-економічного розвитку країни.

Особливою рисою традиційно високого рівня корупції в різних сферах життя українського суспільства є те, що населення сприймає корупцію як закономірне явище. Враховуючи останнє, пріоритетним напрямом державної антикорупційної політики має стати створення атмосфери громадянського неприйняття корупції. Ратифікована Верховною Радою України ще у жовтні 2006 р. Конвенція ООН проти корупції з-поміж інших ключових засад здійснення державами-учасницями політики у сфері запобігання та протидії корупції визначає забезпечення доступу громадськості до процесів протидії корупції. За ст. 13 цієї Конвенції кожна держава-учасниця повинна вживати належних заходів для сприяння активній участі громадянського суспільства у запобіганні корупції й боротьбі з нею, та для поглиблення розуміння суспільством факту існування, причин і небезпек корупції: – залучення населення до процесів прийняття рішень та посилення прозорості їх прийняття; – забезпечення ефективного доступу населення

до інформації та проведення заходів щодо інформування населення; – повага, заохочення та захист свободи пошуку, отримання, опублікування та поширення інформації про корупцію. Можуть установлюватися певні обмеження цієї свободи, але тільки такі, що передбачені законом і є необхідними: для поваги прав або репутації інших осіб; для захисту національної безпеки, публічного порядку, моралі чи охорони здоров'я. Зміцнення співробітництва державної влади з громадянським суспільством у сфері протидії корупції вимагають і рекомендації Стамбульського плану. Зокрема, третій принцип Плану передбачає підтримку активної участі громадськості в реформах через сприяння суспільному обговоренню проблеми корупції й участі громадян у попередженні її проявів шляхом: – ініціювання на різних рівнях кампаній щодо підвищення поінформованості суспільства та проведення освітніх програм, що стосуються негативних наслідків корупції; – залучення неурядових організацій до моніторингу діяльності державного сектору, забезпечення наявності в цих організаціях необхідних методів і навичок для запобігання корупції; – розширення співробітництва між урядовими структурами, неурядовими організаціями, приватним сектором, професійними організаціями, незалежними науково-аналітичними центрами в питаннях протидії корупції; – затвердження положень, що будуть гарантувати неурядовим організаціям необхідні права для ефективної участі в боротьбі з корупцією; – забезпечення доступу громадськості до інформації, що має відношення до сфери протидії корупції. Національне законодавство України в свою чергу передбачає участь інститутів громадянського суспільства в реалізації державної антикорупційної політики. Загалом, можна говорити про еволюцію державних підходів щодо антикорупційного політичного процесу: на законодавчому рівні відбулося зміщення акцентів від переважно боротьби з корупціонерами.

Таким чином, стратегічною метою антикорупційної політики є протидія корупції на всіх рівнях шляхом підвищення прозорості діяльності державних органів, додержання прав і свобод людини й громадянина, створення умов для розвитку економіки, забезпечення європейських соціальних стандартів і добробуту населення, зниження рівня корупції в Україні та усунення причин і умов, що її обумовлюють, відкритості та гласності при прийнятті рішень і оприлюдненні їх в засобах масової інформації, проведення громадського опитування та обговорення перед їх прийняттям. Комплексне реформування системи протидії корупції повинно відбуватися відповідно до міжнародних стандартів та успішних практик іноземних держав і гармонізувати законодавство України з європейськими стандартами.

Лагодієнко М. О.,
магістрант,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ПРАВОВИЙ СТАТУС МЕРА МІСТА: УКРАЇНА ТА ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Сьогодні в Україні триває реформа місцевого самоврядування, наближення його національної моделі до міжнародних стандартів, є якій роль керівника міського самоврядування має важливе політико-правове і соціально-економічне значення. Посада міського голови – одна з ключових у системі місцевого самоврядування, тому необхідний авторитетний виборний керівник, який міг би об'єднати і очолити діяльність зі здійснення місцевого самоврядування на території міста. Сьогодні Україна не володіє повною мірою необхідною правовою базою, що регламентує статус міського голови.

Аналіз світової практики свідчить про велику різноманітність моделей місцевого самоврядування і місця мера в них. Безумовно, повністю переносити міжнародний досвід на українську дійсність не можливо, та це і не є доцільним. Проте ми можемо багато почерпнути із нього. Модель місцевого самоврядування в Україні, а відповідно і місце міського голови в ній, мають свої особливості, і не можна повною мірою віднести їх ні до однієї з відомих моделей зарубіжних країн, хоча вони і мають риси деяких з них. Наразі місцеве самоврядування в Україні ближче до змішаної німецької моделі. Міський голова, будучи певною мірою незалежним у структурі місцевого самоврядування, функціонує під контролем представницького органу і державної влади. Практика місцевого самоврядування зарубіжних країн свідчить, що майже у всіх державах світу, де існує місцеве самоврядування, первинні територіальні громади мають своїх представників – посадових осіб, тобто лідерів. У різних державах вони називаються по-різному: у Германії – бургомістр, у Франції – мер, в Україні їх офіційне найменування – сільський, селищний і міський голова. Інститут міського голови був введений до законодавства нашої держави Конституцією 28 червня 1996 року. До цього моменту посада міського голови законодавством України взагалі не була передбачена. 21 травня 1997 року був прийнятий Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», який визначив правовий статус сільських, селищних і міських голів. Український закон установив для них єдиний уніфікований

статус для всіх типів територіальних громад. Правовий статус мера (міського голови) включає порядок придбання статусу, його функції і повноваження, правові гарантії реалізації його прав, а також його юридичну відповідальність.

У зарубіжній практиці відомі різні способи придбання статусу даної посадової особи. Він обирається: у Германії – населенням; у Франції – закритим голосуванням по мажоритарній системі в два тури на першому засіданні ради. У деяких країнах він призначається або затверджується на посаді центральним урядом. Так, в Бельгії і Голландії бургомістр призначається головою держави за пропозицією відповідної муніципальної ради. Найбільш оптимальний шлях заміщення посади голови муніципального утворення – це його обрання. У Європейській Хартії місцевого самоврядування закладений принцип виборності органів місцевого самоврядування і безпосередньої участі населення у здійсненні місцевого самоврядування.

Слід зазначити, що в законодавстві зарубіжних країн віковий ценз даної посадової особи становить: у Германії – 21 рік, у Франції – 21 рік. В Україні на посаду міського голови може претендувати громадянин України, який досяг 18 років. Місце даної посадової особи в системі органів місцевого самоврядування визначається по-різному: у Германії – одночасно є головою ради і головою виконавчої влади громади, у Франції – є вищою посадовою особою і головою виконавчої влади у комуні. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначив міського голову самостійним елементом системи місцевого самоврядування і головною посадовою особою відповідної територіальної громади, наділивши його власними повноваженнями щодо вирішення питань місцевого значення, які повинні вирішуватися ним через відповідну раду або його виконавчий орган. Сільський, селищний і міський голова є одноосібним суб'єктом, який відповідно до законодавства покликаний здійснювати реалізацію публічної самоврядної місцевої влади. Міський голова, будучи головною посадовою особою, входить до структури міської ради як відносно самостійний суб'єкт і забезпечує належну роботу як представницького, так і виконавчого органів, направляє їх діяльність на вирішення єдиних завдань і досягнення відповідних цілей, які стоять перед територіальною громадою. Такий підхід до розуміння ролі місцевих рад і міських голів у системі місцевого самоврядування відповідає загальноєвропейським принципам.

Міський голова є головною посадовою особою територіальної громади та здійснює три основні функції: 1) є представником інтересів територіальної громади у відносинах з органами державної влади,

органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями; офіційно представляє місто усередині країни і за її межами; 2) головує на пленарних засіданнях ради; 3) очолює виконавчий комітет відповідної ради.

Значна частина повноважень місцевого самоврядування отримала статус «делегованих», а характер розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади призвів до виникнення «конкуренції компетенції», тому необхідним кроком у вирішенні зазначеної проблеми повинна стати трансформація ряду повноважень з «делегованих» до «власних» повноважень органів місцевого самоврядування.

Законами різних держав передбачено дострокове припинення повноважень міського голови. Випадки дострокового припинення повноважень різні: в Німеччині – недостатнє управління справами общини з боку бургомістра, яке веде до тривалого порушення нормального функціонування місцевого самоврядування, бургомістр вступає в очевидну суперечність з суспільними інтересами; у Франції – дострокове припинення повноважень мера у разі втрати довіри з боку виборців; а в Україні – 6 підстав, список яких було б не зайвим розширити.

Ряд авторів, які досліджували статус сільського, селищного, міського голови, пропонують прийняти окремий закон, у якому закріпити їх круг повноважень, порядок здійснення, гарантії діяльності, судовий захист їх інтересів і тому подібне.

На відміну від української держави у ряді зарубіжних країн місцеве самоврядування має глибоке історичне коріння і багатий досвід розвитку. Тому вирішення деяких проблем правового статусу міського голови може бути значно прискорено шляхом вивчення і використання зарубіжної практики правового регулювання цього муніципального інституту.

Блажко Є.,
магістрант,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК ЗАСІБ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

На сучасному етапі Україна активно розпочала процеси, пов'язані з євроінтеграцією. Прагнення долучитися до європейської спільноти та досягти поліпшення економічної ситуації в країні стали рушійною силою для початку процесу реформування різних сфер, зокрема земельної, пенсійної, судової, а також управлінської. Значно посилюється дискусія щодо реорганізації всієї системи публічної влади в державі. Звісно, вищезазначене переважно стосується перерозподілу повноважень у владному трикутнику (президент – парламент – уряд) на національному рівні.

Таким чином, нагальною постає проблема децентралізації влади. Нині, формування реального місцевого самоврядування є важливим та складним завданням у контексті розбудови України як демократичної держави. Варто зауважити, що без реформування застарілої системи місцевого самоврядування та реалізації процесів децентралізації неможливо подолати негативні процеси в соціально-економічному та культурному розвитку територіальних громад і регіонів, забезпечити суттєве підвищення рівня та якості життя більшої частини громадян України. Децентралізація влади – це перший та необхідний крок для реформування місцевого самоврядування в Україні, адже жителі конкретних міст і сіл продовжують стикатись з тими самими проблемами: дитячі садки і школи, неефективна первинна медична допомога, захламленість територій сміттям та забрудненість водойм, відсутність якісної питної води тощо.

Термін «децентралізація» у контексті державного управління тісно пов'язано з розвитком місцевого самоврядування. Думки науковців щодо визначення цього поняття досить різняться. Так, В. Малиновський розглядає децентралізацію як процес передачі функцій та повноважень вищими рівнями управління нижчим. Натомість В. Андрущенко надає більш розлоге та зальне визначення. На його думку, децентралізація – це більш ефективна за централізацію модель щодо демократизації суспільної організації та створення умов для самоорганізації в державі. Цей процес передбачає, що частина основних функцій

управління переходить до компетенції об'єднань громадян, які мешкають на певній території, а також органів і посадових осіб, яких обирає населення в межах територіальних громад.

Потрібно зауважити, що децентралізація прагне до підвищення ефективності діяльності державного механізму й активізації розвитку регіонів відповідно до засад демократії. Показниками ефективності цього процесу є повноцінне забезпечення прав, законних інтересів та обов'язків місцевого населення, структурованого в комунально-муніципальні та регіональні колективи, а також органи територіальної самоорганізації.

Науковці виділяють різні види децентралізації: адміністративний і демократичний. Адміністративна децентралізація передбачає розширення компетенції місцевих адміністративних органів, які діють у межах цієї компетенції самостійно і до певної міри незалежно від центральної влади. Натомість демократична децентралізація передбачає створення розгалуженої системи місцевого самоврядування, коли місцеві справи вирішуються не представниками центрального уряду, а особами, обраними місцевим населенням.

Реалізація цього процесу в Україні наразі відбувається досить повільно. Такий стан речей можна пояснити тим, що наша державою передусім має унітарний устрій. Це зумовлює централізацію всієї системи державного управління. Таким чином, необхідний процес реформування цієї сфери в Україні постає досить складним та розгалуженим, на шляху якого виникає чимало питань.

Для вдалої децентралізації важливою є ліквідація державних адміністрацій і створення натомість державних представництв з контрольно-наглядовими і координаційними, а не виконавчими функціями. Необхідно також внести певні зміни до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» розробити нову редакцію Закону України «Про органи самоорганізації населення». Децентралізація влади в Україні має забезпечити економічну свободу, що буде сприяти соціально-економічному розвитку регіонів.

Губар О. В.,
аспірант кафедри,
глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою,
Національна академія державного управління
при Президентіві України, м. Київ, Україна

ОСНОВНІ АНАЛІТИЧНІ ЗАСОБИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ БІОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Під стратегічним плануванням у системі державного управління у сфері біологічної безпеки розуміють функцію державного управління, реалізація якої дозволяє визначати мету, пріоритети, завдання і заходи з розробки та реалізації державної політики, спрямованої на досягнення цілей, пов'язаних з життєво важливими національними інтересами у сфері біологічної безпеки.

Важливим аналітичним засобом стратегічного планування у системі державного управління у сфері біологічної безпеки в сучасних умовах глобальних загроз національній безпеці є SWOT-аналіз – аналітичний інструмент розроблення стратегії державної політики національної безпеки держави, заснований переважно на суб'єктивних оцінках. Його сутність полягає у визначенні сильних сторін (Strengths); слабких сторін (Weaknesses); можливостей (Opportunities) та загроз (Threats). SWOT-аналіз в системі державного управління у сфері біологічної безпеки є системним аналізом сильних і слабких сторін, можливостей і загроз внутрішнього та зовнішнього безпекового середовища. Аналітичною метою його проведення є виявлення внутрішніх сильних сторін, що дають змогу системі забезпечення національної безпеки, використовувати наявні можливості та забезпечувати нейтралізацію зовнішніх загроз та сприяє отриманню висновків щодо стану захищеності особи, суспільства, держави і необхідності стратегічних змін державної політики у сфері біологічної безпеки. Отже, проведення SWOT-аналізу в системі державного управління у сфері біологічної безпеки дозволяє з'ясувати найважливіші сильні та слабкі сторони, можливості та загрози.

Основними етапами проведення SWOT-аналізу є аналіз поточної ситуації та прогноз майбутнього. Для поточного аналізу ситуації проводиться аналіз та оцінка критичних внутрішніх та зовнішніх факторів, оцінюються конкурентні переваги та недоліки. Для прогнозування майбутнього аналізуються тенденції розвитку для кожного зовнішньо-

го фактора; розробляються рекомендації, щодо посилення переваг і усунення недоліків кожного з внутрішніх факторів; визначаються бажані та можливі наслідки; формулюються стратегії для кожного напрямку діяльності.

Слабкими сторонами в системі державного управління у сфері біологічної безпеки можна вважати відсутність важливих елементів системи забезпечення біологічної безпеки або заходів, які неможливо здійснити, внаслідок чого держава потрапляє у несприятливе воєнне, політичне, економічне, інформаційне, екологічне становище. Сильними сторонами в системі державного управління у сфері біологічної безпеки можна вважати наявні успіхи порівняно з іншими державами, що надають додаткові переваги при здійсненні державної політики (досвід, доступ до унікальних ресурсів, наявність передових технологій, сучасного обладнання, висока кваліфікація персоналу тощо). До можливостей державного управління у сфері біологічної безпеки відносять сприятливі обставини, які система державного управління у сфері біологічної безпеки може використати для отримання переваг (погіршення політичних, геополітичних позицій конкурентів, отримання нових технологій, зростання рівня доходів населення тощо). Загрозою в системі державного управління у сфері біологічної безпеки є можливість або неминучість виникнення соціальних, природних або техногенних явищ із прогнозованими, однак неконтрольованими небажаними подіями, що у визначений момент часу в межах певної території можуть завдати шкоди здоров'ю людей або спричинити матеріальні збитки.

Результати проведеного SWOT-аналізу дозволяють оцінити здатність системи державного управління у сфері біологічної безпеки за рахунок наявних сил і ресурсів реалізувати можливості та протистояти загрозам, подолати внутрішні недоліки державного управління.

В цілому, стратегічне планування та прогнозування є важливою функцією державного управління, що допомагає визначати його основні цілі та пріоритетні напрями. Саме тому, на нашу думку, одним з основних аналітичних засобів стратегічного планування в системі державного управління у сфері біологічної безпеки можна вважати SWOT-аналіз.

ВИКОНАВЧА ВЛАДА: МІСЦЕ ТА РОЛЬ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

В сучасних умовах демократичних перетворень в різних сферах суспільства, процесу оновлення державних та суспільних інститутів, руху нашої держави до європейських та світових принципів здійснення державного управління, зміни політичної системи та цінностей все частіше змушують звертатись до дослідження інституту виконавчої влади, по-новому переглянути її природу і характер функціонування. Актуальними в таких умовах стають завдання щодо побудови і закріплення правової держави, становлення ефективної системи виконавчої влади, що потребують перегляду умов і способів її функціонування.

Успіх реформ, що запроваджуються в Україні, швидкість темпів переходу до нової, більш досконалої моделі організації всіх сфер суспільно-політичного та соціально-економічного життя в ній, здійснення процесів реформування місцевого самоврядування, децентралізації, деконцентрації, вирішення всіх питань місцевого значення та забезпечення суттєвого підвищення рівня життя громадян значною мірою залежить від ефективної взаємодії між представницькою та виконавчою гілками влади. В таких умовах значно зростає роль виконавчої влади від роботи якої багато в чому залежить ефективність впровадження реформ. Роль виконавчої влади в житті держави і суспільства важко не оцінити. Зазвичай, виконавча влада в повсякденному житті найчастіше контактує з громадянами. Їй відводиться особлива роль – виконання. Серед трьох гілок влади, саме на неї покладається завдання втілення в життя законодавчих актів держави. Виконавча влада є важливою сферою, що виконує функції держави. Від неї залежить на скільки ефективно буде здійснюватись державне управління, реалізовуватимуться захист прав та інтересів громадян. Характерною особливістю виконавчої влади є визначення її функціональних особливостей. Ця особливість виконавчої влади полягає у реалізації на території держави законодавства, здійснення державного управління шляхом розпорядчо-виконавчої діяльності. Тому дослідження виконавчої влади є досить актуальним.

Основу організаційної структури державного управління становить система органів виконавчої влади, яка, реалізуючи певну частину повноважень держави, виконує функції, пов'язані з реалізацією положень Конституції держави, її законів та інших нормативних актів. Органи виконавчої влади формують своєрідну систему, основним призначенням якої є виконання та забезпечення виконання положень Конституції та законів держави.

Поняття «система органів» має потрійне смислове навантаження.

По-перше, підтверджує наявність у сукупності цих суб'єктів (органів виконавчої влади) певних ознак, притаманних соціальним системам, зокрема таких, як єдність цільового призначення, функціональної самодостатності, ієрархічності внутрішньої організації, субординаційності взаємозв'язків між структурними ланками тощо.

По-друге, воно фіксує відокремленість певної групи державних органів, що входять до конкретної системи, від усіх інших видів органів.

По-третє, окреслює цілком визначений суб'єктний склад даної системи.

Система органів виконавчої влади включає структурні ланки трьох організаційно-правових рівнів:

1. Вищий рівень – Кабінет Міністрів України.
2. Центральний рівень – міністерства, державні комітети, центральні органи виконавчої влади, прирівняні до державних комітетів, та центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом.
3. Місцевий, або територіальний, рівень, на якому діють;
 - органи виконавчої влади загальної компетенції – Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, районні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації;
 - органи спеціальної галузевої та функціональної компетенції, які безпосередньо підпорядковані центральним органам виконавчої влади або перебувають у підпорядкуванні водночас і центральному, і місцевому органу виконавчої влади.

Отже, виконавча влада має свою відміну від інших гілок влад діяльність, що спрямовується на виконання законів, втілення їх в життя. Основним же завданням виконавчої влади є управління соціальними та економічними процесами суспільства, керуючись при цьому законодавчими актами.

Сучасні демократичні перетворення гостро потребують розгляду питання про місце і роль виконавчої влади, яка займає важливе місце в системі державного управління. Виконавчій владі дедалі частіше відводиться особливе місце серед інших гілок влади.

Зміст виконавчої влади, діяльності її органів впливає з призначення. Найбільш розповсюдженою позицією щодо призначення виконавчої влади є втілення в життя рішень прийнятих парламентом. Тобто, основна роль виконавчої влади та її органів полягає у забезпеченні реалізації законів держави, що і визначає її зміст. Діяльність виконавчих органів ґрунтується на законах держави і спрямована на їх виконання. Покликання цієї влади полягає у виконанні управлінської організаційної діяльності, спрямованої на виконання правових актів, прийнятих або безпосередньо народом, або його представницькими органами. Саме це представляє сутність усієї діяльності виконавчої гілки влади й характер повноважень її органів, визначає підзаконність усіх рішень цієї влади.

УДК 342

Новосад О. О.,

магістрант

Інституту державного управління,
ЧНУ ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ

Однією з найбільш важливих функцій органів державного управління є інформаційне забезпечення їх діяльності. Інформаційна сфера є важливим компонентом у функціонуванні структури органів влади та Державної фіскальної служби України зокрема, оскільки вона визначає розвиток соціальної й економічної системи країни та сприяє стабільності правовідносин між суспільством та органами виконавчої влади.

Інформаційне забезпечення управління є комплексом організаційних, правових, технічних, технологічних заходів, засобів та методів, що забезпечують у процесі управління і функціонування системи інформаційні зв'язки її елементів шляхом оптимальної організації інформаційних масивів баз даних і знань.

Мета інформаційного забезпечення державного управління, в тому числі в органах державної фіскальної служби, полягає в тому, щоб на базі зібраних вихідних даних одержати опрацьовану, агреговану інформацію, яка має слугувати основою для прийняття певних управлінських рішень. Досягнення цієї мети складається із вирішення ряду завдань, таких як збирання первинної інформації, її зберігання, пере-

розподіл між структурними підрозділами органів і їх працівниками, підготовка до переробки, власне переробка, надання суб'єкту управління у переробленому вигляді, аналіз, забезпечення прямих і зворотних зв'язків у її циркуляції тощо. При сучасних потоках інформації ефективне вирішення цих завдань неможливе без використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Сфера оподаткування є надзвичайно динамічною, комплексною; вона потребує постійного вдосконалення, взаємодії управлінських структур, що можливе тільки при належному інформаційному забезпеченні. Особливістю інформаційного забезпечення органів Державної фіскальної служби України є величезний обсяг як вхідної інформації (платники податків здають, як правило, об'ємні декларації з необхідними додатками), так вихідних даних (органи фіскальної служби регулярно обмінюються інформацією близько з 20 іншими центральними органами виконавчої влади), а також значна кількість джерел інформації.

Стаття 1 Закону України «Про інформацію» визначає інформацію, як будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному виді. Без інформації процесу управління не може бути, оскільки без належної інформації неможливо оцінити ситуацію на керованих об'єктах, визначити проблеми, передбачити перебіг подій, окреслити цілі, які повинні бути досягнуті, розробити та затвердити управлінські рішення, проконтролювати їх виконання. Основними характеристиками управлінської інформації є достовірність, актуальність, повнота, точність, цінність, оперативність і корисність.

Об'єктом інформаційних відносин за участю органів ДФС України є публічна та службова інформація, документовані відомості про податки та збори, відомості про податкові правопорушення. Безпосереднім об'єктом інформаційних відносин є конкретні види та форми інформації щодо конкретних інформаційних відносин, інформаційної діяльності тощо. Накопичення внутрішньої (первинної) і зовнішньої (вторинної) інформації про об'єкти оподаткування та платників податків дає можливість сформулювати «податкову історію» платника податків, слугує підставою для прогнозування майбутніх податкових платежів платника податків, визначення ступеня «податкової ризикованості» конкретного суб'єкта.

Системне інформаційне забезпечення діяльності ДФС України, яке є запорукою ефективності роботи фіскальних органів, має відповідати таким принципам, як достовірність та повнота податкової інформації, контроль за своєчасністю сплати податків, захист від несанкціонованого доступу до інформаційної системи ДФС України, мінімізації помилок щодо надання та отримання податкової інформації.

ЗМІСТ

Секція: Актуальні проблеми міжнародних відносин: глобальний та регіональний аспекти	1
<i>Богданова Т. Є.</i> Американські «мозкові центри» про еволюцію міжамериканських відносин на початку ХХІ ст.	1
<i>Бойченко Т. Є.</i> Сутність та соціальні наслідки науково-технічної революції	3
<i>Вовчук Л. А.</i> Діяльність вірменського дипломатичного представництва в Україні (1918–1920 рр.)	5
<i>Габро І. В., Біленко А. О.</i> Особливості військово-технічного співробітництва Індії та Афганістану на сучасному етапі	7
<i>Звездова О. О.</i> Офіційна позиція міжнародних організацій щодо статусу Придністров'я.....	9
<i>Лимар М. Ю.</i> Американсько-українське оборонне співробітництво за президентства Б. Обама: про доцільність надання Україні летального озброєння	11
<i>Погромський В. О.</i> Історія діяльності американських благодійних організацій в Україні у 20-х рр. ХХ ст. на прикладі діяльності Американської адміністрації допомоги.....	14
<i>Тихоненко І. В.</i> Південна Азія або Індійський субконтинент: дискурс політологів та географів	16
<i>Тригуб О. П.</i> Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики ЧНУ імені Петра Могили: історія становлення (2003–2017).....	18
<i>Шевчук О. В.</i> Взаємовідносини США-КНР на початку президентської каденції Д. Трампа.....	21

Підсекція: «Політична наука в Україні та зарубіжжі» 23

Іванов М. С. Проблеми підвищення якості політологічної освіти студентів вищих навчальних закладів України 23

Колісниченко А. І. До питання сутності та функцій політичної ідеології 25

Громадська Н. А. ЗМІ як засіб реалізації завдань паблік рилейшнз 27

Курілло В. Є. Концепція «східноазійської» демократії як прояв політології постмодерну 29

Ярошенко В. М. Особливості функціонування інституту демократичної громадянськості в Україні 32

Чупрін Р. В. Проблема інкорпорації змішаних виборчих систем в загальну класифікацію виборчих систем та принципи її вирішення 36

Соловйова А. С. Мова ненависті / ворожнечі в реаліях сучасного українського політичного дискурсу в умовах необхідності зміцнення національної безпеки 38

Лушагіна Т. В. Ідея децентралізації влади в творчості Г. Андрузького 40

Колесніченко Н. М. Теоретичні аспекти міграційних процесів та політичні загрози 42

Орленко М. В. Діяльність волонтерських організацій у сучасній Україні 47

Сергатиук Д. А. Меритократична складова сучасного розуміння поняття політичної еліти 49

Тупчий К. Ю. Децентралізація системи публічного управління в Україні: проблеми та перспективи 51

Секція: Публічне управління та адміністрування в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів.....	54
---	-----------

<i>Беглиця В. П.</i> Антикорупційна культура як важливий елемент запобігання корупції.....	54
--	----

<i>Смельянов В. М.</i> Проблеми реформування місцевого самоврядування в Україні	56
---	----

<i>Євтушенко О. Н., Андріяш В. І.</i> Інститути місцевого самоврядування і громада: проблеми взаємовідносин	60
--	----

<i>Багмет М. О., Малікіна О. А.</i> Механізми ефективного функціонування та розвитку регіонального публічного управління соціокультурними процесами в умовах децентралізації як запорука національної безпеки України	62
---	----

<i>Дерега В. В.</i> Захист права на життя дитини на пренатальній стадії розвитку в міжнародному законодавстві	63
---	----

<i>Андріяш В. І., Філатова О. В.</i> Державна служба як соціальний інститут.....	66
--	----

<i>Андріяш В. І., Челяк О. В.</i> Фактори впливу на обсяги та структуру бюджетних видатків	68
--	----

<i>Шатун В. Т.</i> Проблеми використання закордонного досвіду антикризового державного управління в Україні	70
---	----

<i>Андріяш В. І., Агафонова Н. О.</i> Ефективне управління конфліктами в публічному управлінні	72
--	----

<i>Штиршов О. М., Гіржєв А. О.</i> Нагальні проблеми створення спроможних громад.....	74
---	----

<i>Бондар Г. Л.</i> Здійснення ефективної ділової комунікації сучасним менеджером: психологічний аспект	77
---	----

Семерей П. М. Державне регулювання надання адміністративних послуг в Україні	79
Плеханов Д. О. Організація та особливості управління профорієнтаційною роботою на державній службі в Угорщині	82
Лізаковська С. В. Публічна політика на локальному рівні	84
Лізаковські П. Стратегічні програми щодо безпеки у сфері охорони здоров'я в Республіці Польща (на прикладі Поморського воєводства).....	86
Скальські Д. Особливості діяльності Морської пошуково-рятувальної служби в Республіці Польща.....	87
Гончар С. В. Механізми реалізації державної кадрової політики в системі публічного управління.....	89
Тимофєєв С. П. Складові іміджу державного службовця	91
Стоян О. Ю. Права і свободи громадян – головні принципи, пріоритети та основа нової філософії управління	93
Боженко Л. О. Міжнародний досвід реформування центральних органів виконавчої влади	96
Рогова Н. А. Характерні особливості прийняття державно-управлінських рішень	98
Верба С. М. Роль адміністративної реформи щодо змін кадрової політики в системі органів місцевого самоврядування	100
Євтушенко О. Н., Сибирова Л. О. Емоційна складова менеджменту в організації як засіб запобігання конфліктів.....	102
Андріяш В. І. Малікіна О. А. Генеральні плани міст в системі містобудівної документації місцевого рівня	104
Боднар Д. В. Запозичення європейського досвіду при розробці стандартів державної служби України	106

Льчанінова Н. І. Проблемні питання децентралізації адміністративних послуг	108
Довбаш О. І. Нормативно-правові засади надання адміністративних послуг	110
Решетило О. Г. Механізми залучення громадськості до заходів протидії корупції в Україні	113
Лагодієнко М. О. Правовий статус мера міста: Україна та досвід європейських країн	115
Блажко Є. Децентралізація влади як засіб регіонального розвитку	118
Губар О. В. Основні аналітичні засоби стратегічного планування в системі державного управління у сфері біологічної безпеки	120
Іванов С. В. Виконавча влада: місце та роль в системі державної влади	122
Новосад О. О. Інформаційне забезпечення діяльності органів державної фіскальної служби	124

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Редактор *Л. Бернацька*.
Технічний редактор *Д. Кардаш*.
Комп'ютерна верстка *Л. Бернацька*.
Друк, фальцювально-палітурні роботи *С. Волинець*.

Підп. до друку 25.05.2017.
Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 7, 78. Обл.-вид. арк. 6,99.
Тираж 62 пр. Зам. № 5262.

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра Могили.
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50-03-32, 8 (0512) 76-55-81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.

АДРЕСА ОРГКОМІТЕТУ:

ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2017:
СТРАТЕГІЇ КРАЇН ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ
В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ

XI Міжнародна науково-практична конференція

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили,
вул. 68 Десантників, 10,
м. Миколаїв, 54003, Україна

Тел.: 8 (0512) 50–03–32,
8 (0512) 76–55–81,
8 (0512) 76-55-99,
факс: 50-00-69, 50-03-33,
E-mail: avi@chmnu.edu.ua
e-mail: rector@chmnu.edu.ua.

